

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας και Διαχείριση Κρίσεων»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εθισμός εφήβων στο διαδίκτυο και συσχέτιση με κοινωνικοοικονομικούς δείκτες:

Η περίπτωση της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Μάνδηλας Χρυσανθος-Σπυρίδων

Νοσηλεύτης Π.Ε.

Φεβρουάριος 2013

ΣΠΑΡΤΗ

Εθισμός εφήβων στο διαδίκτυο και συσχέτιση με κοινωνικοοικονομικούς δείκτες:

Η περίπτωση της Περιφέρειας Πελοποννήσου

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας και Διαχείριση Κρίσεων»**

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Εθισμός εφήβων στο διαδίκτυο και συσχέτιση με κοινωνικοοικονομικούς
δείκτες:**

Η περίπτωση της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Μάνδηλας Χρυσανθος-Σπυρίδων

Νοσηλευτής Π.Ε.

Μέλη Συμβουλευτικής Επιτροπής

Επιβλέπων Μαρία Τσιρώνη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια:

Μέλος: Σοφία Ζυγά, Επίκουρη Καθηγήτρια

Μέλος: Φωτεινή Τζαβέλλα Επίκουρη Καθηγήτρια

Φεβρουάριος 2013

Σπάρτη

Copyright © ΤΟ ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΣΑΣ, 2011
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των απαιτήσεων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης «Διοίκηση Υπηρεσιών Υγείας και Διαχείριση Κρίσεων» του Τμήματος Νοσηλευτικής. Η έγκρισή της δεν υποδηλώνει απαραίτητως και την αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Βεβαιώνω ότι η παρούσα διπλωματική εργασία είναι αποτέλεσμα δικής μου δουλειάς και δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής. Στις δημοσιευμένες ή μη δημοσιευμένες πηγές που αναφέρω έχω χρησιμοποιήσει εισαγωγικά και όπου απαιτείται έχω παραθέσει τις πηγές τους στο τμήμα της βιβλιογραφίας.

Υπογραφή:

Πρόλογος- Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους ιδιοκτήτες των ιδιωτικών φροντιστηρίων που συνεργάστηκαν μαζί μου για τη διεξαγωγή της έρευνας αυτής καθώς και όλους τους μαθητές που συμμετείχαν στην έρευνα.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κα. Μαρία Τσιρώνη για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε, τις πολύτιμες συμβουλές, παρατηρήσεις και σχόλια που συνέβαλλαν καθοριστικά στην εκπόνηση της εργασίας αυτής.

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου και ιδιαίτερα τη μητέρα μου για την πνευματική και οικονομική στήριξη που απλόχερα μου παρείχαν όλο αυτό το διάστημα.

Ελληνική Περίληψη

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση του φαινομένου του εθισμού στο διαδίκτυο από Έλληνες έφηβους στην περιφέρεια Πελοποννήσου και η συσχέτισή της με κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες.

Υλικό: Τον πληθυσμό της μελέτης αποτέλεσαν παιδιά και έφηβοι της Περιφέρειας Πελοποννήσου, οι οποίοι φοιτούν σε σχολικές μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των νομών Κορινθίας και Μεσσηνίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου, κέντρα εκπαίδευσης ξένων γλωσσών καθώς και φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης των νομών Αργολίδος, Αρκαδίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας. Ο καθορισμός του δείγματος έγινε μέσω τυχαιοποιημένης έρευνας.

Μέθοδος: Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με προτυπωμένο ερωτηματολόγιο στην Ελληνική γλώσσα καθώς και ερωτηματολόγιο που αφορά σε κοινωνικοοικονομικά και δημογραφικά στοιχεία. Οι μαθητές συμπλήρωσαν ανώνυμα ερωτηματολόγια στα οποία οι περισσότερες απαντήσεις είναι τυποποιημένες, έτσι ώστε να μπορεί να σημειωθεί η απάντηση χωρίς να εμφανίζεται ο γραφικός τους χαρακτήρας.

Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος Microsoft Office Excel 2007 και του SPSS 18.0 και οι πίνακες απεικονίσεις και γραφικές αναλύσεις αποκλειστικά με το Microsoft Office Excel 2007. Οι έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 95%

Αποτελέσματα: 4% των εφήβων της Περιφέρειας Πελοποννήσου χρησιμοποιούσε το διαδίκτυο προβληματικά και το 28% κάνει χρήση που μπορεί στο μέλλον να τους δημιουργήσει προβλήματα. Οι έφηβοι καθώς μεγαλώνουν προτιμούν το διαδίκτυο από εξόδους με φίλους, έχουν προβλήματα με τις σχολικές τους επιδόσεις λόγω της χρήσης του διαδικτύου και τέλος οι προβληματικοί και πιθανά προβληματικοί χρήστες του Διαδικτύου είχαν σε σημαντικά υψηλότερα ποσοστά μητέρες υπεραπασχολούμενες ($\geq 8-10$ ώρες ημερησίως.)

Συμπεράσματα: Η χρήση του διαδικτύου είναι προβληματική και στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, συγκριτικά με άλλες μελέτες βέβαια που έχουν γίνει στην Ελληνική περιφέρεια τα ποσοστά προβληματικής χρήσης είναι χαμηλότερα. Το γεγονός αυτό

όμως δε θα πρέπει να καθυστεράσει τους γονείς, το σχολικό περιβάλλον, το κοινωνικό περιβάλλον και τους επαγγελματίες υγείας.

Λέξεις κλειδιά: Εθισμός, διαδίκτυο, εφηβεία, περιφέρεια

Abstract

Aim: The purpose of this study is to investigate the phenomenon of Internet addiction in adolescents in Peloponnese region and its correlation with socioeconomic factors.

Material: The study population consisted of children and adolescents of Peloponnese region, who attend schools in secondary education in the Districts of Messene and Corinth and language training centers and secondary education private schools in the prefectures of Argolida, Arcadia, Lakonia and Messinia. The determination of the sample was randomly.

Methods: The study was conducted with standardized questionnaire in Greek and questionnaire relating to socio-economic and demographic data. The students completed anonymous questionnaires in which most answers are standardized so it can be noted the answer without showing the graphical nature.

The processing of the questionnaires was performed using the statistical program Microsoft Office Excel 2007 and SPSS 18.0 and tables illustrations and graphical analysis were made exclusively with Microsoft Office Excel 2007. The tests were performed at significance level of 95%

Results: 4% of adolescents of Peloponnese region can be characterized as problematic internet user and 28% as potential problematic internet users. Teenagers prefer the internet as they grow from outlets with friends, have problems with school performance because of the use of the internet and finally problematic and potentially problematic Internet users had significantly higher rates of mothers who work for more than 8-10 hours a day.

Conclusions: The use of the Internet is problematic in Peloponnese region, compared with other studies that have been done in the Greek region the rates of problematic internet users are lower. This however should not be reassuring parents, the school environment, the social environment and health professionals.

Keywords: Addiction, Internet, adolescence, region

Πίνακας περιεχομένων

Περιεχόμενα

Γενικό Μέρος	12
Κεφάλαιο 1: Διαδίκτυο	12
1.1. Χρήση του Διαδικτύου	13
1.2 Πλεονεκτήματα από τη χρήση του διαδικτύου.....	20
1.3 Μειονεκτήματα της χρήσης του διαδικτύου	22
Κεφάλαιο 2: Εθισμός.....	24
2.1 Εθισμός σε ουσίες	24
2.2 Εθισμός στο διαδίκτυο	26
2.3 Συχνότητα του εθισμού στο διαδίκτυο	31
2.4 Επιπτώσεις του εθισμού στο διαδίκτυο στην προσωπική ζωή του χρήστη	32
Κεφάλαιο 3: Εφηβεία	36
3.1 Βιολογικές και ψυχολογικές διεργασίες κατά την εφηβεία	36
3.2 Επιδημιολογικά στοιχεία ψυχικής υγείας εφήβων	38
3.3 Εθισμός στο διαδίκτυο στην εφηβεία	42
Κεφάλαιο 4: Βιβλιογραφική ανασκόπηση.....	46
4.1)Διεθνής Βιβλιογραφία	46
4.2 Ελληνική Βιβλιογραφία	52
ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	67
Κεφάλαιο 5: Σκοπός της έρευνας.....	67
Ερευνητικοί στόχοι.....	67
Κεφάλαιο 6: Μεθοδολογία.....	68
6.1 Υλικό.....	68
6.2 Μέθοδος.....	68
6.3 Ερωτηματολόγια.....	69
6.4 Στατιστική ανάλυση.....	70
Κεφάλαιο 7: Αποτελέσματα.....	70
Κεφάλαιο 8: Συζήτηση.....	90
Βιβλιογραφία.....	97
Παράρτημα.....	103

Εισαγωγή

«Ο νέος κόσμος του κυβερνοχώρου θα είναι εξαιρετικά μοναχικός απομονωμένος και απάνθρωπος κόσμος. Θα είναι ένα μέρος όπου θα μπορείς να παραγγείλεις οτιδήποτε μέσω διαδικτύου αλλά δε θα γνωρίζεις τους γείτονες σου, όπου τα παιδιά σου και οι γονείς σου θα σπαταλούν τα απογεύματα τους συνδεδεμένοι στο διαδίκτυο, μιλώντας με ξένους σε μακρινά μέρη και όχι ο ένας στον άλλον.» Silicon Valley Snake Oil, Clifford Stoll [1]

Το **Διαδίκτυο** ή **Ίντερνετ** (Internet) είναι ένα επικοινωνιακό δίκτυο ηλεκτρονικών υπολογιστών, που επιτρέπει την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ οποιουδήποτε διασυνδεδεμένου υπολογιστή. Στην πιο εξειδικευμένη μορφή του το Διαδίκτυο αποτελεί το παγκόσμιο πλέγμα διασυνδεδεμένων υπολογιστών, των υπηρεσιών και των πληροφοριών που παρέχει στους χρήστες του.

Το διαδίκτυο έχει αναδειχθεί σε ένα εξαιρετικά σημαντικό μέσο για προσωπική επικοινωνία, ακαδημαϊκή έρευνα, ανταλλαγή πληροφοριών και ψυχαγωγία. Σύμφωνα με έρευνες το Σεπτέμβριο του 2009 το 25.6% του παγκόσμιου πληθυσμού είναι χρήστες του διαδικτύου και ο ρυθμός διείσδυσης του στα έτη 2000-2009 ήταν της τάξης του 380.3%. Παρόλο που τα θετικά στοιχεία της χρήσης του είναι πασιφανή, αυξάνεται διαρκώς η ανησυχία σχετικά με το αν και κατά πόσο μπορεί να προκαλέσει προβληματικές συμπεριφορές ή ακόμα και εθισμό σε ένα χρήστη του. Ο εθισμός στο διαδίκτυο αναπτύσσεται παράλληλα με την ανάπτυξη του διαδικτύου και απασχολεί πλέον επιστήμονες διαφορετικών επιστημονικών πεδίων. Η επιδημιολογία του φαινομένου είναι πολύ σημαντική για την κατανόηση της παγκόσμιας έκτασής του και την ανάπτυξη προγραμμάτων πρόληψης και παρέμβασης. [2]

Ο Εθισμός στο Διαδίκτυο είναι ένας ευρύς όρος, ο οποίος καλύπτει ένα φάσμα συμπεριφορών και προβλημάτων ελέγχου των παρορμήσεων, σχετιζόμενες με τη χρήση του διαδικτύου. Το κοινό στοιχείο είναι ότι η συμπεριφορά του ατόμου διαταράσσει την καθημερινότητα του και είναι ένας παράγοντας που αλλοιώνει τη σχέση με το περιβάλλον του. Μπορούμε να πούμε με απλά λόγια ότι αναφέρεται στην περίπτωση όπου το διαδίκτυο αποκτά μεγαλύτερη σημασία και προτεραιότητα στη ζωή μας από τους φίλους, την οικογένεια και την εργασία μας, κυριαρχεί στη καθημερινότητα μας και είναι ένα στοιχείο της που δεν θέλουμε να αποχωριστούμε.

Σύμφωνα με τους Lin et. al. η διαταραχή εθισμού στο διαδίκτυο, η οποία ονομάζεται επίσης και προβληματική ή παθολογική χρήση του Διαδικτύου, χαρακτηρίζεται από την ανικανότητα ενός ατόμου να ελέγχει τη χρήση του Διαδικτύου. Ως αποτέλεσμα μπορεί να οδηγήσει σε έντονο άγχος και λειτουργικά προβλήματα στον τρόπο ζωής, όπως στην ακαδημαϊκή απόδοση, στην κοινωνική αλληλεπίδραση, στην επαγγελματική ανταπόκριση καθώς και σε προβλήματα συμπεριφοράς. Με τη ραγδαία αύξηση του αριθμού των χρηστών του Διαδικτύου, το πρόβλημα της διαταραχής εθισμού στο διαδίκτυο έχει προσελκύσει σήμερα το ενδιαφέρον των ψυχιάτρων, των εκπαιδευτικών και του κοινού. Ως εκ τούτου η διαταραχή εθισμού στο διαδίκτυο αποτελεί σοβαρό θέμα ψυχικής υγείας παγκόσμια. [3]

Από όλα τα είδη συμπεριφορικού εθισμού, το διαδίκτυο ξεχωρίζει λόγω των επιπτώσεων που ενδέχεται να επιφέρει σε εκατομμύρια χρήστες στο μέλλον, καθώς η πρόσβαση σε αυτό αυξάνεται σε παγκόσμιο επίπεδο.[4] Ένα επιπλέον χαρακτηριστικό του προβλήματος είναι η ευρεία χρήση του διαδικτύου από όλες σχεδόν τις ηλικιακές ομάδες. Στη χώρα μας οι είδη υπάρχουσες μελέτες αφορούν κυρίως εφήβους. Στην παρούσα μελέτη γίνεται προσπάθεια να καταγραφεί η χρήση, η κατάχρηση και ο εθισμός στο διαδίκτυο από εφήβους των νομών της Περιφέρειας Πελοποννήσου καθώς και να διερευνηθούν οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες που σχετίζονται με τον εθισμό στο διαδίκτυο.

Γενικό Μέρος

Κεφάλαιο 1: Διαδίκτυο

Το διαδίκτυο είναι ένα παγκόσμιο σύστημα δικτύων υπολογιστών με το οποίο οι χρήστες του κάθε υπολογιστή μπορούν να δέχονται και να λαμβάνουν πληροφορίες

από άλλους υπολογιστές εφόσον έχουν την απαραίτητη άδεια. Σχεδιάστηκε από την προηγμένη αντιπροσωπεία ερευνητικών προγραμμάτων (ARPA) της κυβέρνησης των ΗΠΑ το 1969 και η πρώτη του ονομασία ήταν ARPANET. Ο αρχικός στόχος ήταν να δημιουργηθεί ένα δίκτυο που θα επιτρέπει στους χρήστες ενός ερευνητικού υπολογιστή σε ένα πανεπιστήμιο να είναι σε θέση να ανταλλάσσουν πληροφορίες με χρήστες ενός ερευνητικού υπολογιστή σε άλλα πανεπιστήμια. [5]

Το διαδίκτυο σήμερα με πιο απλά λόγια είναι ένα δίκτυο αλληλένδετων υπολογιστών δικτύωσης σε παγκόσμιο επίπεδο, στο οποίο το ευρύ κοινό μπορεί να έχει ελεύθερα πρόσβαση. Αυτοί οι συνδεδεμένοι υπολογιστές λειτουργούν διαβιβάζοντας δεδομένα μέσω ενός ειδικού πρωτοκόλλου που είναι γνωστό ως IP (Internet Protocol) ή πρωτόκολλο του διαδικτύου. Αποτελείται από μικρότερα δίκτυα που εξυπηρετούν επιχειρήσεις, Κυβερνητικούς φορείς, Πανεπιστήμια ακόμα και μικρότερα οικιακά δίκτυα, για αυτό το λόγο θεωρείται και το δίκτυο όλων των δικτύων. Τα μικρότερα αυτά δίκτυα δίνουν τη δυνατότητα στο διαδίκτυο να χρησιμοποιείται για διάφορους σκοπούς όπως την ανταλλαγή πληροφοριών, μουσικής, ταινιών μέσω αρχείων, την άμεση επικοινωνία με χρήση ειδικών συσκευών (μικρόφωνα, κάμερες, κτλ), την ανταλλαγή εγγράφων κ.α. [6]

Το διαδίκτυο έχει αναδειχθεί σε ένα εξαιρετικά σημαντικό μέσο για προσωπική επικοινωνία, ακαδημαϊκή έρευνα, ανταλλαγή πληροφοριών και ψυχαγωγία. Σύμφωνα με έρευνες το 25.6% του παγκόσμιου πληθυσμού είναι χρήστες του διαδικτύου και ο ρυθμός διεύθυνσης του στα έτη 2000-2009 ήταν της τάξης του 380.3%. [2]

Οι χρήστες μπορούν να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο από τις βιβλιοθήκες, τα εργαστήρια πληροφορικής σχολείων και πανεπιστημίων, τα διαδικτυακά καφέ (internet café), οι αίθουσες αναμονής υπηρεσιών, λιμανιών και αεροδρομίων. Επίσης οι χρήστες μπορούν να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο μέσω ασύρματης δικτύωσης (Wi-fi). Ασύρματα σημεία πρόσβασης περιλαμβάνουν σχεδόν όλες οι καφετέριες, οι πανεπιστημιούπολεις, τα πάρκα, ακόμα και ολόκληρες περιοχές. [7]

1.1. Χρήση του Διαδικτύου

1.1.1. Παγκόσμια χρήση του Διαδικτύου

Το διαδίκτυο ξεκινά στις 9/8/1995 την παγκόσμια εξάπλωσή του, τότε που η εταιρεία λογισμικού Netscape εισήλθε στο NASDAQ (Δείκτης Τεχνολογικών

Επιχειρήσεων του Αμερικανικού Χρηματιστηρίου). Από τότε, η χρήση του Διαδικτύου, εκτός από το Στρατό και τα Πανεπιστήμια, επεκτάθηκε και στο ευρύ κοινό. Το 1997, περίπου 145 χώρες εξυπηρετούσαν 35–50 εκατομμύρια χρήστες, το 2002 εξυπηρετούσαν περίπου 650 εκατομμύρια ενώ πιο πρόσφατες μελέτες δείχνουν ότι, το 2007, 200.000.000 άνθρωποι, δηλαδή το 18,9% του παγκόσμιου πληθυσμού, ήταν χρήστες του Διαδικτύου (www.internetworldstats.com). Εκτιμάται ότι σήμερα ο αριθμός των χρηστών σε παγκόσμιο επίπεδο ξεπερνάει τα 1,3 δισ. άτομα. Το ποσοστό αύξησης της χρήσης του Διαδικτύου παγκοσμίως ανέρχεται κατά 20–40% ετησίως. Τη μεγαλύτερη αύξηση στη χρήση του διαδικτύου θα γνωρίσουν χώρες όπως η Ινδία και η Κίνα, ο πληθυσμός των οποίων σήμερα έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο σε ποσοστό μικρότερο από 10%. [8]

Στον πίνακα 1.1.1.1 αποτυπώνεται σε αύξουσα σειρά η χρήση του διαδικτύου για 20 χώρες ταξινομημένη σύμφωνα με την ποσοστιαία αναλογία επί της παγκόσμιας χρήσης το 2012 και παρατίθενται στοιχεία για τη χρήση του διαδικτύου το 2000.

Πίνακας 1.1.1.1 Οι 20 πρώτες χώρες στη χρήση του διαδικτύου το 2012

TOP 20 COUNTRIES WITH HIGHEST NUMBER OF INTERNET USERS - JUNE 30, 2012						
#	Country or Region	Population, 2012 Est	Internet Users Year 2000	Internet Users Latest Data	Penetration (% Population)	Users % World
1	China	1,343,239,923	22,500,000	538,000,000	40.1 %	22.4 %
2	United States	313,847,465	95,354,000	245,203,319	78.1 %	10.2 %
3	India	1,205,073,612	5,000,000	137,000,000	11.4 %	5.7 %
4	Japan	127,368,088	47,080,000	101,228,736	79.5 %	4.2 %
5	Brazil	193,946,886	5,000,000	88,494,756	45.6 %	3.7 %
6	Russia	142,517,670	3,100,000	67,982,547	47.7 %	2.8 %
7	Germany	81,305,856	24,000,000	67,483,860	83.0 %	2.8 %
8	Indonesia	248,645,008	2,000,000	55,000,000	22.1 %	2.3 %
9	United Kingdom	63,047,162	15,400,000	52,731,209	83.6 %	2.2 %
10	France	65,630,692	8,500,000	52,228,905	79.6 %	2.2 %
11	Nigeria	170,123,740	200,000	48,366,179	28.4 %	2.0 %
12	Mexico	114,975,406	2,712,400	42,000,000	36.5 %	1.7 %
13	Iran	78,868,711	250,000	42,000,000	53.3 %	1.7 %
14	Korea	48,860,500	19,040,000	40,329,660	82.5 %	1.7 %
15	Turkey	79,749,461	2,000,000	36,455,000	45.7 %	1.5 %
16	Italy	61,261,254	13,200,000	35,800,000	58.4 %	1.5 %
17	Philippines	103,775,002	2,000,000	33,600,000	32.4 %	1.4 %
18	Spain	47,042,984	5,387,800	31,606,233	67.2 %	1.3 %
19	Vietnam	91,519,289	200,000	31,034,900	33.9 %	1.3 %
20	Egypt	83,688,164	450,000	29,809,724	35.6 %	1.2 %
TOP 20 Countries		4,664,486,873	273,374,200	1,776,355,028	38.1 %	73.8 %
Rest of the World		2,353,360,049	87,611,292	629,163,348	26.7 %	26.2 %
Total World Users		7,017,846,922	360,985,492	2,405,518,376	34.3 %	100.0 %

Πηγή:[Internet World Stats, 2]

Εξάλλου, το διαδίκτυο αποτελεί πλέον κομμάτι της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου εφόσον οι χρήστες του παγκοσμίως ξεπερνούν το 1/3 του παγκόσμιου πληθυσμού. Να σημειωθεί ότι σε αναπτυσσόμενες περιοχές όπως η Αφρική ,η Μέση Ανατολή

και η Λατινική Αμερική/ Καραϊβική η αύξηση των χρηστών συγκριτικά με τα δεδομένα από το 2000 είναι πάρα πολύ μεγάλη(Πίνακας 1.1.1.2.)

Πίνακας 1.1.1.2. Παγκόσμια χρήση του διαδικτύου το 2012

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΧΡΗΣΗ INTERNET ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ 30ης Ιουνίου του 2012						
Περιοχές του κόσμου	Πληθυσμός (2012 τεμ.)	Χρήστες Διαδικτύου 31 του Δεκέμβρη 2000	Χρήστες Διαδικτύου Τελευταίες Δεδομένων	Διείσδυση (Πληθυσμός%)	Ανάπτυξη 2000-2012	Χρήστες% του Πίνακα
Αφρική	1.073.380.925	4.514.400	167.335.676	15,6%	3,606,7%	7,0%
Ασία	3.922.066.987	114.304.000	1.076.681.059	27,5%	841,9%	44,8%
Ευρώπη	820.918.446	105.096.093	518.512.109	63,2%	393,4%	21,5%
Μέση Ανατολή	223.608.203	3.284.800	90.000.455	40,2%	2,639,9%	3,7%
Βόρεια Αμερική	348.280.154	108.096.800	273.785.413	78,6%	153,3%	11,4%
Λατινικής Αμερικής / Καραϊβικής	593.688.638	18.068.919	254.915.745	42,9%	1,310,8%	10,6%
Ωκεανία / Αυστραλία	35.903.569	7.620.480	24.287.919	67,6%	218,7%	1,0%
ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΣΜΟΥ	7.017.846.922	360.985.492	2.405.518.376	34,3%	566,4%	100,0%

Πηγή: [Internet World Stats, 2]

1.1.2. Χρήση Διαδικτύου στην Ευρώπη

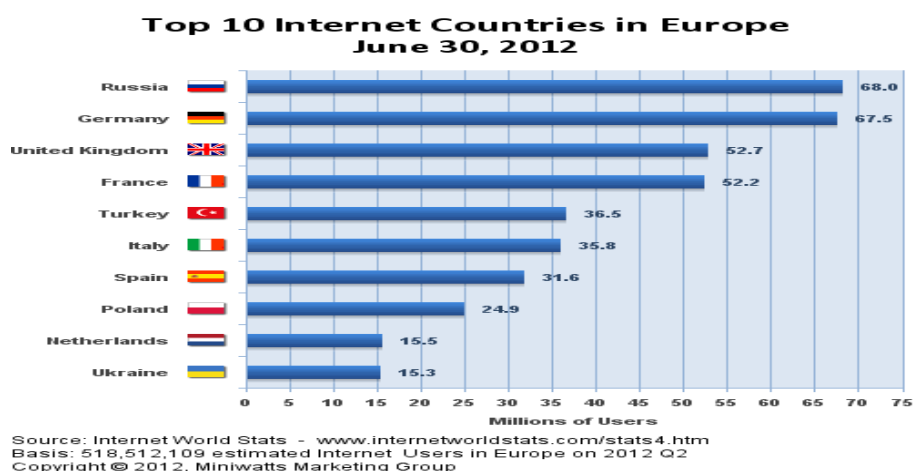
Σύμφωνα με μελέτη της Ευρωπαϊκής επιτροπής, στην οποία ερευνήθηκε το ποσοστό και ο τρόπος με τον οποίο χρησιμοποιούν οι Ευρωπαίοι πολίτες το διαδίκτυο, το 56% των Ευρωπαίων έχουν γίνει συχνόι χρήστες του διαδικτύου ενώ

από αυτούς το 43% το χρησιμοποιεί καθημερινά και το 75% τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Το 50% των νοικοκυριών έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και το 80% των επιχειρήσεων είναι δικτυωμένοι ηλεκτρονικά.. Παρόλο που οι νέες τεχνολογίες έχουν διαδοθεί σε όλη την Ευρώπη, υπάρχουν μεγάλες ομάδες πληθυσμού, οι οποίες δεν γνωρίζουν και δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Αυτές κυρίως αποτελούνται από ηλικιωμένους και άνεργους, που προφανώς δεν έχουν είτε τις γνώσεις είτε την οικονομική ευχέρεια να χρησιμοποιήσουν τις τεχνολογίες του διαδικτύου.[9]

Ανά χώρα αυξημένη χρήση του διαδικτύου παρατηρείται στην Γαλλία, την Ιρλανδία, την Τσεχία, την Ουγγαρία, την Λετονία και την Λιθουανία. Μακριά από αυτή την εξέλιξη βρίσκονται η Ιταλία, η Κύπρος, η Ρουμανία και η Πορτογαλία. Αυξημένη χρήση του διαδικτύου εντοπίζεται στις ηλικίες 16-24, οι οποίες χαρακτηρίζονται και ως γενιά του διαδικτύου, αφού μεγάλωσαν καθώς αυτό έμπαινε για στο σπίτι τους. Η καθημερινή χρήση του διαδικτύου σε αυτές τις ηλικίες φτάνει το 70%. [9]

Σύμφωνα με έρευνα του 2010 εκτιμάτε ότι οι χρήστες του διαδικτύου στην Ευρώπη είναι 475.069.448. Οι δέκα πρώτες χώρες στη χρήση του διαδικτύου είναι: η Γερμανία με περίπου 65,1 εκατομμύρια χρήστες , η Ρωσία με 59,7 εκατομμύρια χρήστες, το Ηνωμένο Βασίλειο με 51,4 εκατομμύρια χρήστες, η Γαλλία με 44,6 εκατομμύρια χρήστες, η Τουρκία με 35,0 εκατομμύρια χρήστες και ακολουθούν η Ιταλία με 30, η Ισπανία με 29,1, η Πολωνία με 22,5, η Ουκρανία με 15,3, και η Ολλανδία με 14,9. [2]

Γράφημα 1.1.2.1 Οι 10 πρώτες χώρες σε χρήση του διαδικτύου στην Ευρώπη

Πηγή: [Internet world stats,2]

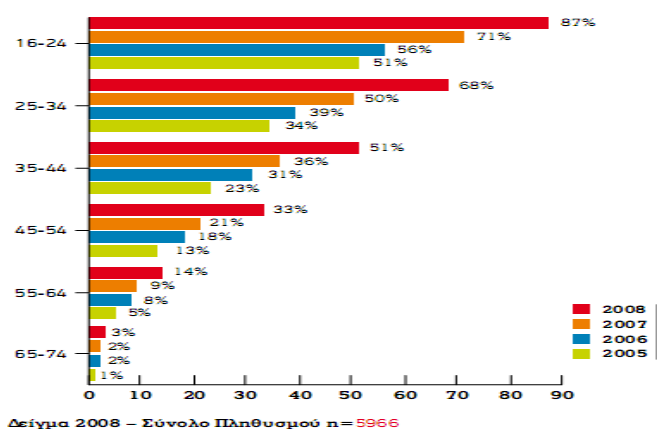
Το παραπάνω γράφημα αφορά στις δέκα πρώτες χώρες σε χρήση του διαδικτύου στην Ευρώπη το 2012 .Συγκριτικά με το 2010 παρατηρούμε ότι ακόμα και σε διάστημα μόλις δύο ετών η αύξηση των χρηστών είναι μεγάλη αν λάβουμε υπόψη ότι στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες έχουν ξεπεραστεί οι τεχνολογικές και γεωγραφικές δυσκολίες που σε άλλες χώρες καθιστούν αδύνατη την εύκολη και γρήγορη πρόσβαση στο διαδίκτυο .

1.1.3. Χρήση του διαδικτύου στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα η χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή γενικότερα αλλά και ειδικότερα η χρήση του διαδικτύου αποτελούν πλέον μέρος της καθημερινότητας.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την εταιρία VPRC (για το διάστημα 2001-2006) για λογαριασμό του «e-business forum» και του Εθνικού Δικτύου Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ) με θέμα τη χρήση του Διαδικτύου στην Ελλάδα, παρατηρείται σημαντική αύξηση του αριθμού των χρηστών (από 13% το 2001 σε 31% το 2007) ηλικίας 15 έως 65 ετών που κατέχουν προσωπικό Η/Υ. Αντίστοιχα, παρατηρείται αύξηση των ωρών χρήσης του Διαδικτύου που φτάνουν κατά μέσο όρο τις 8,6 ανά εβδομάδα. Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζεται η χρήση του διαδικτύου ανά ηλικία στην Ελλάδα σύμφωνα με έρευνα που έγινε από το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας στο πλαίσιο της μελέτης για τη μέτρηση των δεικτών των ευρωπαϊκών σχεδίων δράσης «i2010» και «e-Europe»

Γράφημα 1.1.3.1 Χρήση διαδικτύου ανά ηλικία στη Ελλάδα

Πηγή : [Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας,11]

Όπως φαίνεται το διαδίκτυο χρησιμοποιείται κυρίως από τις ηλικίες 16-24. Σύμφωνα με την έρευνα οι νέοι ηλικίας 18-25 χρονών χρησιμοποιούν το διαδίκτυο περισσότερες από τρεις ώρες την ημέρα (3,4 ώρες) κατά μέσο όρο, ενώ οι ιστοσελίδες με μουσική και βίντεο προτιμώνται πιο συχνά από τις άλλες. [10]

Σύμφωνα πάλι με την ίδια έρευνα το 2008 φαίνεται ότι το 51% των Ελλήνων χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό υπολογιστή και το 44% έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο (ανεξαρτήτως αν διαθέτουν προσωπική σύνδεση ή όχι). Το 39,4% των Ελληνικών νοικοκυριών έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, ενώ είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι το 2008 καταγράφηκε η μεγαλύτερη άνοδος μέσα στην τετραετία 2005-2008, της τάξης των εννιά ποσοστιαίων μονάδων. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης το ποσοστό νοικοκυριών με πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι αρκετά πιο υψηλό (60%) αν και αξιολογείται θετικά για τη χώρα μας το γεγονός ότι ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης (CAGR) των νοικοκυριών με πρόσβαση στο διαδίκτυο στο διάστημα 2005-2008 εκτιμάται σε 17,6%, τη στιγμή που ο μέσος ετήσιος ρυθμός της Ευρώπης είναι στο 7,7%. Τέσσερις στους 10 Έλληνες είναι τακτικοί χρήστες του διαδικτύου, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 40% σε σχέση με το 2007. Παρόλο που η απόσταση των Ελλήνων τακτικών χρηστών του διαδικτύου (39%) σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο παραμένει σημαντική (62%) παρατηρείται ωστόσο τάση σύγκλισης της Ελλάδας με την Ευρώπη.

Σημαντική αύξηση σε σχέση με το 2007, σημειώνεται στους χρήστες που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο κατ' ελάχιστο μια φορά την εβδομάδα. Το ποσοστό τους διαμορφώνεται στο 34% του πληθυσμού. Σύμφωνα με στοιχεία της τελευταίας τετραετίας, το συγκεκριμένο γκρουπ χρηστών εκτιμάται ότι μεγενθύνεται κατά 23,6% ετησίως, ενώ ο αντίστοιχος ευρωπαϊκός ρυθμός διαμορφώνεται στο 9,2%.

Η χρήση του διαδικτύου ανά περιφέρεια σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία έχει, τα υψηλότερα ποσοστά στις Περιφέρειες Αττικής 57%, Νοτίου Αιγαίου 47,2% και Κρήτης 43,8%. Οι συγκεκριμένες Περιφέρειες, μάλιστα, είναι οι μόνες που βρίσκονται σε επίπεδα υψηλότερα ή ίσα των μέσων όρων της επικράτειας 43,5%. Αντίθετα, οι Περιφέρειες Πελοποννήσου, Δυτικής Μακεδονίας Ηπείρου και Θεσσαλίας εμφανίζουν

τα χαμηλότερα ποσοστά, υπολειπόμενες κατά 10 και πλέον ποσοστιαίες μονάδες των εθνικών μέσων όρων.[11]

1.2 Πλεονεκτήματα από τη χρήση του διαδικτύου

Προφανώς υπάρχουν εξαιρετικά θετικά στοιχεία από τη χρήση του διαδικτύου, τα οποία θα μπορούσαν να συνοψισθούν ως εξής: [10]

- Επικοινωνία

Από την εμφάνιση του διαδικτύου μέσω του υπολογιστή, η γη έχει πάρει τη μορφή ενός παγκόσμιου χωριού. Το διαδίκτυο δίνει τη δυνατότητα στους χρήστες του να επικοινωνούν αμφίδρομα και να ανταλλάσσουν πληροφορίες και απόψεις μέσω ενός συμμετοχικού και λιγότερο ελεγχόμενου διαύλου επικοινωνίας.

- Παροχή και άντληση πληροφοριών

Η παροχή πληροφοριών είναι πιθανώς το μεγαλύτερο πλεονέκτημα του διαδικτύου διότι το ίδιο το διαδίκτυο αποτελεί έναν εικονικό θησαυρό πληροφοριών. Μέσω του διαδικτύου ο χρήστης μπορεί να έχει άμεση πρόσβαση σε ένα τεράστιο εύρος πληροφοριών σχεδόν για κάθε θέμα που είναι γνωστό στην ανθρωπότητα, που επεκτείνεται από τον κυβερνητικό νόμο και τις υπηρεσίες του, τις εμπορικές εκθέσεις και τις διασκέψεις, πληροφορίες αγοράς, νέες ιδέες και τεχνική υποστήριξη, έως τις νέες τάσεις της μόδας και τα αθλητικά νέα.

Σχεδόν κάθε μέρα, έρευνες για θέματα που αφορούν τη δημόσια υγεία δημοσιεύονται στο διαδίκτυο έτσι ώστε μεγάλο τμήμα του γενικού πληθυσμού να έχει άμεση πρόσβαση σε αυτά τα στοιχεία και να έχει τη δυνατότητα να παραμένει ενημερωμένο. Πολυάριθμοι ιστοχώροι διαθέσιμοι στο δίκτυο προσφέρουν πληροφορίες στους χρήστες για διάφορες ασθένειες, ενώ παράλληλα τους δίνεται η δυνατότητα επικοινωνίας με επαγγελματίες υγείας, κυρίως γιατρούς, με άμεση σύνδεση (on line) όπως, ο America's Doctor. Κατά τη διάρκεια του 1998 πάνω από 20 εκατομμύρια άνθρωποι καταγράφηκαν να αναζητούν πληροφορίες σχετικά με την υγεία μέσω διαδικτύου. Είναι προφανές ότι οι επαγγελματίες υγείας έχουν το διαδίκτυο υπέρμαχο στο δύσκολο έργο τους διότι μέσω αυτού έχουν τη δυνατότητα να αντλήσουν και να ανταλλάξουν έγκυρες πληροφορίες σχετικά με την επιστήμη τους, επίσης το διαδίκτυο συμβάλει ενεργά πλέον και στο κομμάτι της πρόληψης

δίνοντας πλέον τη δυνατότητα στους επαγγελματίες υγείας να ενημερώνουν χωρίς ιδιαίτερο κόστος πολύ μεγάλο μέρος του γενικού πληθυσμού. Τέλος μπορούν να βοηθήσουν άτομα, που λόγω γεωγραφικών ή οικονομικών δυσκολιών δε μπορούν να έρθουν σε άμεση επαφή μαζί τους, να ενημερωθούν και πολλές φορές ακόμα και να λύσουν τα προβλήματα/ασθένειες που αντιμετωπίζουν.

- Ψυχαγωγία

Η ψυχαγωγία είναι ένα δημοφιλές ερέθισμα γιατί πολλοί άνθρωποι προτιμούν να κάνουν απλά πλοήγηση και αναζήτηση στο διαδίκτυο. Τα μέσα του διαδικτύου έχουν γίνει αρκετά επιτυχή στο θέμα της ψυχαγωγίας. Η λήψη (downloading) των παιχνιδιών, η επίσκεψη στα δωμάτια συνομιλίας (chat rooms) ή απλά το ‘σερφάρισμα’ στο διαδίκτυο είναι μερικές από τις χρήσεις που έχουν ανακαλύψει. Υπάρχουν πολυάριθμα παιχνίδια που μπορούν να ληφθούν από το διαδίκτυο δωρεάν. Η βιομηχανία του τυχερού παιχνιδιού σε σύνδεση (on-line) έχει εγκλωβίσει δραματικά τους εραστές αυτών των παιχνιδιών. Στην Ελλάδα τα δωμάτια συνομιλίας είναι τα πιο δημοφιλή επειδή οι χρήστες μπορούν να συναντήσουν εικονικά άλλους ενδιαφέροντες ανθρώπους. Η πλοήγηση στον διαδίκτυο μπορεί να προσφέρει πολυάριθμα θέματα για λήψη στον προσωπικό υπολογιστή. Η μουσική, τα χόμπι, οι ειδήσεις και άλλα περισσότερα μπορούν να βρεθούν και να διαμοιραστούν στο διαδίκτυο.

- Παροχή υπηρεσιών

Υπάρχουν πολλές υπηρεσίες που παρέχονται στο διαδίκτυο όπως οι απευθείας συνδέσεις για τραπεζικές συναλλαγές, η αναζήτηση εργασίας, η δυνατότητα αγοράς εισιτηρίων, οι υπηρεσίες καθοδήγησης που αφορούν πάρα πολλά θέματα για κάθε πτυχή της ζωής, οι κρατήσεις ξενοδοχείων κ.α.

- Ηλεκτρονικό εμπόριο

Το ηλεκτρονικό εμπόριο (E-commerce) είναι μια έννοια που χρησιμοποιείται για οποιοδήποτε τύπο εμπορικής διαδικασίας, ή διαφορετικά όταν η επιχείρηση μπορεί να πραγματοποιεί μεταφορά πληροφοριών ή και υλικών σε όλη την υδρόγειο μέσω διαδικτύου. Έχει γίνει ένα φαινόμενο που συνδέεται με οποιοδήποτε είδος αγορών.

1.3 Μειονεκτήματα της χρήσης του διαδικτύου

Το Διαδίκτυο, σε συνδυασμό με τη ραγδαία ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας, έχει δημιουργήσει μία τεράστια αγορά γνώσεων και πληροφοριών με αποτέλεσμα να προκύπτει ένα μεγάλο ερώτημα που πλέον είναι το "ποιος και με τι μέσα θα διαχειριστεί και θα ελέγξει την γνώση αυτή". Από τη στιγμή που το Διαδίκτυο αποτελεί ένα δίκτυο συνδεδεμένων υπολογιστών, κάθε χρήστης έχει την δυνατότητα να μοιραστεί και να ανταλλάσσει πληροφορίες με άλλους χρήστες γενόμενος, πολλές φορές, ο ίδιος δημιουργός και πάροχος των πληροφοριών αυτών. Μέχρι σήμερα δεν υπάρχει άμεσος έλεγχος των πληροφοριών που "ανεβαίνουν" στο Διαδίκτυο από κάποιον ιεραρχικά ανώτερο χρήστη ή οργανισμό. Επιπλέον, δεν υπάρχει κάποια ενιαία κυβερνητική ή άλλη, αντίστοιχη, αρχή, η οποία να ελέγχει το περιεχόμενό του πριν αυτό δημοσιευθεί. Βεβαίως, οι κρατικές υπηρεσίες και αστυνομικές αρχές σε κάθε χώρα, καθώς και οι αντίστοιχες νομοθετικές ρυθμίσεις, παρεμβαίνουν για την αναστολή των αξιόποινων πράξεων που διαπράττονται μέσω Διαδικτύου. Στην Ελλάδα πχ υπάρχει η Υπηρεσία Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. [7]

Τα κυριότερα μειονεκτήματα της χρήσης του διαδικτύου είναι: [10]

- Η κλοπή προσωπικών στοιχείων

Οι χρήστες του διαδικτύου και ειδικότερα όσοι το χρησιμοποιούν πραγματοποιώντας εμπορικές συναλλαγές, είναι πιθανό να αντιμετωπίσουν το σοβαρό κίνδυνο κλοπής των δεδομένων τους, των προσωπικών πληροφοριών τους όπως το όνομα, τη διεύθυνση, τους αριθμούς των πιστωτικών καρτών τους κ.λπ

- Η ανεπιθύμητη αλληλογραφία (Spamming)

Η ανεπιθύμητη αλληλογραφία αφορά την αποστολή ανεπιθύμητων ηλεκτρονικών γραμμάτων (mails) σε ποσότητα τέτοια ώστε να εμποδίζουν την ορθή λειτουργία του συστήματος μη έχοντας κανένα σκοπό. Τέτοιες παράνομες δραστηριότητες μπορούν να είναι πολύ απογοητευτικές, και δεν πρέπει απλώς να αγνοούνται από τον κάθε χρήστη αλλά πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια να σταματήσουν έτσι ώστε η χρησιμοποίηση του διαδικτύου να μπορεί να γίνει ασφαλέστερη και γρηγορότερη.

- Η απειλή ‘ιών’

Οι υπολογιστές που συνδέονται στο διαδίκτυο είναι περισσότερο ευάλωτοι σε επιθέσεις ‘ιών’ και μπορούν ακόμα να καταλήξουν στη καταστροφή αρχείων ή και ολόκληρου του σκληρού δίσκου.

- Η πορνογραφία

Το πορνογραφικό υλικό που μπορεί ο κάθε χρήστης ανεξαρτήτου ηλικίας να εντοπίσει είναι ίσως η μεγαλύτερη απειλή σχετικά με την υγιή διανοητική ζωή των παιδιών. Υπάρχουν χιλιάδες πορνογραφικές περιοχές στο διαδίκτυο που μπορούν να βρεθούν εύκολα και μπορούν αποτελέσουν έναν καταστρεπτικό παράγοντα όταν τα παιδιά χρησιμοποιούν το διαδίκτυο ανεξέλεγκτα.

Σύμφωνα με την εταιρεία λογισμικού διαδικτυακής ασφάλειας Symantec, που αξιολόγησε 3,5 εκατομμύρια αναζητήσεις χρηστών μέσω του συστήματος γονικού ελέγχου Online family.Norton, πρώτη θέση στις αναζητήσεις των παιδιών κατέχει το ‘Youtube’, το ‘Google’ και το ‘Facebook’ τη δεύτερη και τρίτη αντίστοιχα, ενώ στην τέταρτη θέση βρίσκεται το σεξ. Στη λίστα αυτή των Top-100-αναζητήσεων περιλαμβάνονται επίσης οι «όροι» ‘Porn’ (θέση 6), ‘Boobs’ (θέση 28), ‘Naked Girls’ (θέση 86) και XXX (θέση 93). [12]

Σύμφωνα με άλλη έρευνα του Southern S. το 2008 αποκαλύπτεται ότι η σεξουαλική παρενόχληση μέσω διαδικτύου αποτελεί ένα σημαντικό πρόβλημα και για τα δύο φύλα τα οποία έχουν πέσει θύματα της προσβασιμότητας και της ανωνυμίας ενοχλητικών σεξουαλικών διαδικτυακών συμπεριφορών. Αρκετά από αυτά τα άτομα αναπτύσσουν τέτοιες συμπεριφορές είτε λόγω προδιάθεσης είτε λόγω των συνθηκών. Άτομα που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να ικανοποιηθούν σεξουαλικά φαίνεται ότι παρουσιάζουν κατάθλιψη, εμμονές, έχουν υποστεί ψυχικά τραύματα και οδηγούνται στην παθογένεια του ψυχαναγκαστικού διαδικτυακού σεξ . [13]

- Ο εθισμός στο διαδίκτυο

Το πρόβλημα του εθισμού είναι πολύ εκτεταμένο και είναι υπεύθυνο για σοβαρές περιπτώσεις στις οποίες έφηβοι δεν φεύγουν από το σπίτι, δεν έχουν διαπροσωπικές σχέσεις και απομονώνονται μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή για μεγάλα χρονικά διαστήματα, παράλληλα είναι συχνό πλέον το φαινόμενο να μιλούν στη γλώσσα των

χαρακτήρων που υποδύονται στα διάφορα παιχνίδια όπως σημειώνει η Louise Nadeau, Καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο του Μόντρεαλ. [14]

Είναι φανερό πλέον ότι το διαδίκτυο αποτελεί μέρος της καθημερινότητας του σύγχρονου ανθρώπου προσφέροντάς του μεγάλο εύρος νέων εφαρμογών οι οποίες διευκολύνουν τον τρόπο ζωής του. Η άλλη όψη του νομίσματος όμως δείχνει ότι εκτός από πλεονεκτήματα η χρήση του διαδικτύου εμπεριέχει και μειονεκτήματα τα οποία γίνονται και θα γίνονται αντιληπτά στην ανθρώπινη κοινωνία καθώς η ανάπτυξη και εξάπλωση του διαδικτύου με την πάροδο των χρόνων είναι ραγδαία. Ένα από τα πιο διαδεδομένα και αναγνωρισμένα μειονεκτήματα της χρήσης του διαδικτύου είναι το φαινόμενο του εθισμού σε αυτό, το οποίο σε συνδυασμό με τη ραγδαία εξάπλωση του διαδικτύου είναι πιθανό στο άμεσο μέλλον να αποτελέσει ένα από τα μεγαλύτερα κοινωνικά προβλήματα, εάν δεν μελετηθεί εκτενώς και δεν αντιμετωπιστεί ορθά από τους επιστήμονες υγείας.

Κεφάλαιο 2: Εθισμός

Ο εθισμός είναι μια συνήθεια που επηρεάζει τη συμπεριφορά και τον ψυχισμό και είναι δύσκολο να διακοπεί. Χαρακτηρίζεται από την μη ελεγχόμενη και επαναλαμβανόμενη ενασχόληση του ατόμου με μια ιδιαίτερα επιβαρυντική για τον ίδιο και για το περιβάλλον του δραστηριότητα. Τα αποτελέσματα του κάθε είδους εθισμού είναι συνήθως αυτοκαταστροφικά. Ο εθισμός οδηγεί στην εξάρτηση γιατί αλλάζει τη συγκεκριμένη χημεία του εγκεφάλου αλλοιώνοντας τη λειτουργία του και προσαρμόζοντάς τον σε νέες ανεξέλεγκτες από αυτόν καταστάσεις.

Ο εθισμός δεν αφορά μόνο στην κατάχρηση ουσιών αλλά μπορεί να αφορά και την εξάρτηση από καταστάσεις όπως η βουλιμία, ο εθισμός στο τζόγο, στα ηλεκτρονικά παιχνίδια, στο διαδίκτυο κ.α. Τα διάφορα είδη εθισμού χαρακτηρίζονται από εμμονή και καταναγκασμό που τελικά οδηγούν στην εκτός ελέγχου αναζήτηση ευτυχίας ή στην αποφυγή του πόνου.

2.1 Εθισμός σε ουσίες

Σύμφωνα με το Εθνικό Ινστιτούτο για την κατάχρηση ναρκωτικών ουσιών (National Institute on Drug Abuse) ο εθισμός σε ουσίες ορίζεται ως μια χρόνια,

υποτροπιάζουσα ασθένεια του εγκεφάλου που χαρακτηρίζεται από ψυχαναγκαστική χρήση ναρκωτικών ουσιών από τους χρήστες, παρά τις βλαβερές συνέπειες. [15]

Η αλόγιστη χρήση μιας ουσίας οδηγεί τις περισσότερες φορές στην εξάρτηση ή ακόμα και στον εθισμό. Ο εθισμός σε ουσίες είναι μια χρόνια νόσος και τις περισσότερες φορές υποτροπιάζουσα με χαρακτηριστικό τη διαρκή ενασχόληση για την εύρεση της εξαρτησιογόνου ουσίας (π.χ. νικοτίνη, αλκοόλ, κάνναβη, ηρωίνη, κοκαΐνη, αμφεταμίνες, βενζοδιαζεπίνες, κ.α.), ακαταμάχητη επιθυμία και καταναγκασμό για τη λήψη της και αδυναμία περιορισμού ή διακοπής της χρήσης, με άμεσο επακόλουθο τις επιβλαβείς για τον ανθρώπινο οργανισμό συνέπειες. Σύμφωνα με έρευνες των τελευταίων ετών στις νευροεπιστήμες έχει αποδειχθεί ότι ο εθισμός είναι μια καθαρά εγκεφαλική νόσος. Βέβαια, η απόφαση ενός ατόμου να δοκιμάσει μια ουσία επηρεάζεται αρχικά από διάφορους παράγοντες: γενετικούς, ιδιοσυγκρασιακούς, ψυχολογικούς και περιβαλλοντικούς. Όταν, όμως, μια εξαρτησιογόνος ουσία εισέλθει στον οργανισμό, μπορεί να δράσει κατευθείαν στον εγκέφαλο προάγοντας μια συμπεριφορά συνεχούς αναζήτησης, επηρεάζοντας τη φυσιολογική δομή και τη λειτουργία του εγκεφάλου και προκαλώντας μακροχρόνιες αλλαγές που επηρεάζουν τη μετέπειτα συμπεριφορά των χρηστών. [16]

Οι άνθρωποι καταφεύγουν στην κατάχρηση εθιστικών ουσιών για δύο κυρίως λόγους:

- 1) για να νοιώσουν καλά (δηλαδή να βιώσουν ευφορία, ευχαρίστηση, ηδονή από τη λήψη αυτών των ουσιών)
- 2) για να νοιώσουν καλύτερα (π.χ. να αντιμετωπίσουν το άγχος που μπορεί να έχουν ή τα καταθλιπτικά συμπτώματα και τη δυσφορία).

Και στις δύο περιπτώσεις η λήψη ουσιών ενισχύει τον οργανισμό και οι ουσίες λειτουργούν ως ενισχυτές. Οι εθιστικές ουσίες, εκτός από τις άμεσες ενισχυτικές ιδιότητες που έχουν, έχουν επίσης τη δυνατότητα να κινητοποιούν τη συμπεριφορά μέσω περιβαλλοντικών ερεθισμάτων με τα οποία έχουν συσχετιστεί-συνδεθεί κατά το παρελθόν. Έτσι, για παράδειγμα, η τοποθεσία όπου κάποιος έκανε κατά το παρελθόν χρήση μιας ουσίας ή τα εργαλεία που χρησιμοποιούσε για τη χρήση, ή η μουσική που άκουγε παράλληλα, μπορούν από μόνα τους πλέον να προκαλέσουν μια κατάσταση ακαταμάχητης επιθυμίας για λήψη της ουσίας. Τέτοια εξαρτημένα ερεθίσματα

φαίνεται ότι μπορούν να προκαλέσουν υποτροπή σε πρώην χρήστες, ακόμα και μετά από μακρά περίοδο αποχής από τη χρήση.

Ο εθισμός είναι και μια διαταραχή στη λήψη αποφάσεων με παράλληλη αδυναμία ελέγχου των παρορμήσεων. Σ' αυτές τις λειτουργίες συμμετέχουν τμήματα του προμετωπιαίου φλοιού. Σε πρόσφατες έρευνες υποδεικνύεται ότι η χρόνια χορήγηση ορισμένων εξαρτησιογόνων ουσιών καταστέλλει τη νευρωνική δραστηριότητα των μετωπιαίων περιοχών και μεταβάλλει τη λειτουργία του προμετωπιαίου φλοιού. Η διαταραγμένη λειτουργία των μετωπιαίων λοβών στους χρήστες εξαρτησιογόνων ουσιών μπορεί να συμβάλει στη λανθασμένη λήψη αποφάσεων, στην παρορμητικότητα και στην αδυναμία ελέγχου της συμπεριφοράς, που χαρακτηρίζουν αυτά τα άτομα. [16]

2.2 Εθισμός στο διαδίκτυο

Σήμερα ο εθισμός στο Διαδίκτυο δεν αποτελεί αναγνωρισμένη ψυχιατρική διαταραχή στα ταξινομικά συστήματα των ψυχικών νόσων, αν και ως ψυχική διαταραχή πρωτοαναγνωρίστηκε επισήμως στην Κίνα τον Νοέμβριο του 2008. [4]

Η διαταραχή εθισμού στο διαδίκτυο είναι ένα παγκόσμιο κοινωνικό θέμα που αφορά όλες σχεδόν τις ηλικιακές ομάδες. Σύμφωνα με έρευνες στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και στην Ευρώπη τα ποσοστά «εθισμού» κυμαίνονται μεταξύ 1,5 και 8,2% Ως φαινόμενο μπορεί να προκαλέσει νευρολογικές επιπλοκές, ψυχολογικές διαταραχές καθώς και έντονα κοινωνικά προβλήματα όπως απώλεια ελέγχου των παρορμήσεων, έντονη επιθυμία για απόσυρση, κοινωνική απομόνωση, συζυγικά προβλήματα, ακαδημαϊκές αποτυχίες και οικονομικά χρέη. [17]

Η διαταραχή εθισμού στο Διαδίκτυο (IAD) πρωτοαναφέρεται στη βιβλιογραφία από τον Ivan Goldberg ψυχίατρο της Νέας Υόρκης. Αν και ο Goldberg χρησιμοποίησε κριτήρια του Αμερικάνικου Ταξινομικού Ψυχιατρικού Συστήματος DSM-IV από τον εθισμό σε ουσίες, αντικαθιστώντας τον όρο ουσία με αυτόν του Διαδικτύου, ως ένα αστείο, εντούτοις η διαταραχή εθισμού από το Διαδίκτυο αντιμετωπίστηκε σοβαρά από αρκετούς ερευνητές[18]. Η παθολογική χρήση του Διαδικτύου (PIU) ορίστηκε από τη Young βασιζόμενη σε κοινά χαρακτηριστικά με το παθολογικό παιχνίδι [19] και ενισχύθηκε από τον Davis[20]. Σύμφωνα με τον Davis, διακρίνονται δύο τύποι

παθολογικής χρήσης του Διαδικτύου: η συγκεκριμένη παθολογική χρήση του Διαδικτύου (SPIU), που αναφέρεται σε εκείνους που ικανοποιούν συγκεκριμένες λειτουργίες όπως εμπορικές συναλλαγές, δημοπρασίες, τραπεζικές συναλλαγές, διακίνηση πορνογραφικού υλικού, και η γενικευμένη παθολογική χρήση (GPIU), που χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη γενική και πολυδιάστατη χρήση του Διαδικτύου δίχως κάποιο προκαθορισμένο στόχο.

Για την κατανόηση των βιολογικών αποτελεσμάτων της διαταραχής εθισμού στο διαδίκτυο στον ανθρώπινο εγκέφαλο έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές νευροαπεικονιστικές μελέτες σε όλο τον κόσμο, σύμφωνα με τις μελέτες αυτές οι διαρθρωτικές και λειτουργικές ανωμαλίες στον εγκέφαλο ατόμων με διαταραχή εθισμού στο διαδίκτυο είναι παρόμοιες με άλλους τύπους διαταραχών εθισμού, όπως ο εθισμός σε ουσίες και άλλες συμπεριφορές εθισμού. [21]

Σύμφωνα με τους Kaplan και Sadock το 2005 ένα άτομο θεωρείται εθισμένο στο διαδίκτυο όταν πληροί πέντε από τα έξι παρακάτω κριτήρια:

1. Παραμένει συνδεδεμένο στο διαδίκτυο συνεχώς για περισσότερο χρόνο
2. Αποτυγχάνει να διαχειριστεί το επερχόμενο συναίσθημα διέγερσης ή και κατάθλιψης
3. Παραμένει σε σύνδεση για διάστημα μεγαλύτερο από αυτό που το ίδιο επιθυμούσε
4. Υπάρχει κίνδυνος να χαλάσει μια σχέση ή να χαθεί μια ευκαιρία εξαιτίας της υπερβολικής χρήσης
5. Ψεύδεται προκειμένου να καλύψει την έκταση της χρήσης
6. Χρησιμοποιεί το διαδίκτυο ως μέσο ανακούφισης και ελέγχου αρνητικών συναισθημάτων [22]

Σύμφωνα με τους Douglas et. al. το 2009 οι παράγοντες που προηγούνται του εθισμού στο διαδίκτυο είναι κυρίως η πολυετής χρήση του διαδικτύου, ο χρόνος που καταναλώνει το κάθε άτομο σε αυτό, η έλλειψη διαπροσωπικών σχέσεων και ο

μοναχικώς τρόπος ζωής. Επίσης είναι σύνηθες άτομα που αισθάνονται αδικημένα και μόνα να καταφεύγουν στο διαδίκτυο για να κοινωνικοποιηθούν. [23]

Δεν είναι όμως και το κάθε πρόβλημα στη χρήση ικανής έντασης ώστε να χαρακτηριστεί εθισμός. Για αυτό το λόγο οι Σιώμος και συν. το 2010 για διευκόλυνση κατανόησης του προβλήματος πρότειναν η χρήση του διαδικτύου να διαχωριστεί ως εξής:

A. Τυπική χρήση Διαδικτύου

Η καλοήθης χρήση είτε σε εργασιακό περιβάλλον είτε για λόγους αναψυχής.

B. Προβληματική χρήση Διαδικτύου

Η χρήση όπου δεν εξυπηρετείται κάποιος συγκεκριμένος σκοπός, παρά αποτελεί αυτοσκοπό προειδοποιώντας για πιθανή κατάχρηση.

Γ. Κατάχρηση Διαδικτύου

Ένα δυσπροσαρμοστικό, επαναλαμβανόμενο μοτίβο χρήσης που οδηγεί σε σημαντική έκπτωση της λειτουργικότητας κατά τη διάρκεια δωδεκάμηνης περιόδου, όπως καταδεικνύεται από:

συμπτώματα συνδρόμου απόσυρσης, όπως ψυχοκινητική διέγερση, άγχος, έμμηνη σκέψη για το διαδίκτυο, όνειρα για το διαδίκτυο

χρήση του διαδικτύου προκειμένου να αποφευχθούν τα συμπτώματα απόσυρσης και παραμονή σε αυτό για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα από το προτιθέμενο

αποτυχία να διεκπεραιωθούν σημαντικές ευθύνες στην εργασία, σχολείο ή σπίτι

κατανάλωση υπερβολικού χρόνου ή/και χρήματος σε δραστηριότητες σχετικές με το διαδίκτυο

έκπτωση λειτουργικότητας του ατόμου (σε κοινωνικό, οικογενειακό, προσωπικό επίπεδο, , ενδοοικογενειακές συγκρούσεις, σχολική αποτυχία)

χρήση σε καταστάσεις στις οποίες παρατηρούνται αρνητικές σωματικές συνέπειες (π.χ παραμέληση προσωπικής φροντίδας και υγιεινής, ελλιπή σίτιση, απώλεια ύπνου, προβλήματα με το νόμο κοκ) [24]

Δ. Εξάρτηση από το Διαδίκτυο

Μία χρόνια, προοδευτική ασθένεια που συμπεριλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία: τη καταναγκαστική χρήση του Διαδικτύου που ενέχει την απώλεια ελέγχου και τη συνέχιση της χρήσης παρά τις δυσμενείς συνέπειες. Η διάγνωση της εξάρτησης απαιτεί στη διάρκεια ενός δωδεκαμήνου τουλάχιστο τρία από τα ακόλουθα :

- ανάπτυξη 'ανοχής'
- συμπτώματα 'στέρησης'(τρόμος, ανησυχία)
- χρήση για όλο και μεγαλύτερο χρονικό διάστημα
- ανεπιτυχείς προσπάθειες να μειωθεί ή να ελεγχθεί η χρήση,
- παραίτηση από σημαντικές κοινωνικές, επαγγελματικές ή δραστηριότητες αναψυχής
- συνέχιση της χρήσης παρά τη γνώση ότι υπάρχουν επίμονα ή επαναλαμβανόμενα βιολογικά ή ψυχολογικά προβλήματα τα οποία προκλήθηκαν ή επιδεινώθηκαν από τη χρήση.

Ε. Εθισμός στο Διαδίκτυο

Πρόκειται για περίπτωση που πληροί τα κριτήρια της εξάρτησης όπου όμως πλέον είναι η συνήθης συμπεριφορά για τον χρήστη και υπάρχει σοβαρή βαρύτητα Ο εθισμένος:

- λαχταρά να χρησιμοποιήσει το διαδίκτυο με συγκεκριμένους τρόπους έχοντας ψύχωση με αυτό,

- πραγματοποιεί επαναλαμβανόμενες και ανεπιτυχείς προσπάθειες για έλεγχο-διακοπή της αλόγιστης χρήσης διότι το χρονικό διάστημα και η συχνότητα κατά την οποία ο χρήστης απασχολείται με το διαδίκτυο ενέχουν κινδύνους τόσο για τον ίδιο όσο και για τα άτομα με τα οποία έχει κοινωνικές επαφές,
- κατά την προσπάθεια του να μειώσει το χρόνο που αφιερώνει στο διαδίκτυο αισθάνεται ανησυχία, κατάθλιψη ή οξυθυμία
- χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για να αποδράσει από την καθημερινότητα
- θέτει σε κίνδυνο τις εργασιακές του σχέσεις και ψεύδεται συνεχώς σχετικά με το χρονικό διάστημα που δαπανά συνδεδεμένος στο διαδίκτυο
- είναι ανίκανος να διαχειριστεί την προσωπική του υγιεινή
- έχει διαταραχές ύπνου, ξηροφθαλμία ,ημικρανίες και μειωμένη αθλητική δραστηριότητα [25,19,4]

Τον Φεβρουάριο του 2010 ο εθισμός στο διαδίκτυο προτάθηκε για την αναθεωρημένη έκδοση του Διαγνωστικού και Στατιστικού Εγχειριδίου Ψυχικών Διαταραχών (DSM-IV) και το 2013 ο εθισμός στο διαδίκτυο με τον όρο <<Internet Addiction Disorder>>, θα θεωρείται ως μία από τις 12 νέες προς ένταξη ψυχιατρικές διαταραχές. Στο διαγνωστικό εγχειρίδιο της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Εταιρείας η διαταραχή πρόκειται να εισέλθει ως «Internet Addiction Disorder» (διαταραχή εθισμού στο διαδίκτυο).

Στις μέρες μας, ο όρος <<εθισμός>> έχει επεκταθεί στο Ψυχιατρικό Λεξικό και προσδιορίζει την προβληματική χρήση του Διαδικτύου, η οποία συνδέεται με σημαντική κοινωνική, ψυχολογική και επαγγελματική έκπτωση.

2.2.1 Τύποι εθισμού στο διαδίκτυο

Υπάρχουν διάφοροι τύποι εθισμού στο διαδίκτυο που μπορεί να είναι επιβλαβείς είτε για τη φυσική κατάσταση του ατόμου είτε μπορούν να προκαλέσουν συμπεριφορικές

αλλαγές. Αυτό με τη σειρά του μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την κοινωνική ζωή του ατόμου και τη φυσιολογική του λειτουργία. Μερικοί τύποι εθισμού στο διαδίκτυο είναι οι παρακάτω:

- Net Gaming: Αφιέρωση πολύτιμου χρόνου σε κάθε είδους παιχνίδι στο διαδίκτυο, σε e-καζίνο, ηλεκτρονικές αγορές 'e-shopping', κάθε λογής δημοπρασίες και αγοραπωλησίες μετοχών.
- Cyber-Relational Addiction: Συνεχής σύναψη φιλικών και άλλων σχέσεων μέσω των διαφόρων 'chat rooms' δωματίων συνομιλίας.
- Information Overload: Τύπος καταναγκασμού που προκύπτει ακριβώς από τον πλούτο και την εξαιρετική ποικιλία πληροφόρησης που διατίθεται στο διαδίκτυο. Ο χρήστης καταναλώνει υπερβολικό χρόνο στην αναζήτηση, συλλογή και οργάνωση της πληροφορίας.[26]

2.3 Συχνότητα του εθισμού στο διαδίκτυο

Παγκοσμίως ο εθισμός στο διαδίκτυο υπολογίζεται σε ποσοστό 5-10%, δεδομένου ότι ο πληθυσμός των χρηστών ξεπερνά το 2,4 δισεκατομμύρια άτομα. Στην Ελλάδα παρόλο που η διείσδυση του διαδικτύου βρίσκεται σε χαμηλά σχετικά επίπεδα σχετικά με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ωστόσο έχουν καταγραφεί κρούσματα εξάρτησης σε εφήβους και φοιτητές. [2]

Τα δεδομένα και οι μελέτες φανερώουν ότι το Διαδίκτυο αναδεικνύεται ιδιαίτερα επικίνδυνο για τα παιδιά και τους εφήβους, καθώς και για άτομα εσωστρεφή, ανασφαλής και μοναχικά, με χαμηλή αυτοεκτίμηση και δυσκολία στις συναναστροφές. Πολλές μελέτες κατέδειξαν ότι υπάρχει άμεση συσχέτιση της υπέρμετρης χρήσης του Διαδικτύου με την ύπαρξη σοβαρών ψυχικών διαταραχών. Η Young, θεωρεί ότι οι άνθρωποι, που έκαναν κατάχρηση οινόπνευματος ή άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών, χρησιμοποιούσαν το διαδίκτυο ως ένα ασφαλέστερο υποκατάστατο! Ωστόσο, και άνθρωποι χωρίς προηγούμενες ψυχικές διαταραχές έχουν παγιδευτεί στη χρήση του Διαδικτύου.[19]

Στη Γερμανία, όπου εκτιμάται ότι ο αριθμός των εξαρτημένων χρηστών από το διαδίκτυο ξεπερνά το 1 εκατομμύριο άτομα, πάρα πολλά παιδιά και έφηβοι περνούν σε αυτό όλο και περισσότερο από τον χρόνο τους παίζοντας παιχνίδια και κάνοντας πλοηγήσεις στο διαδίκτυο. Μάλιστα πολλά παιδιά σχολικής ηλικίας περνούν μόνο 4,5

ώρες τη μέρα στο σχολείο και επιστρέφουν γύρω στη 1:30 σε ένα άδειο σπίτι, οπου ολομόναχα, χωρίς επίβλεψη μέχρι να γυρίσουν οι γονείς τους από τη δουλειά, περνούν την ώρα τους συνδεδεμένα στο Διαδίκτυο. Γι' αυτό στη Γερμανία λειτουργούν ήδη «κατασκηνώσεις» θεραπευτικές για νέους, στις όποιες έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν και να γνωρίσουν δραστηριότητες ενδιαφέρουσες και πλευρές της ζωής χωρίς τον υπολογιστή και το Διαδίκτυο, πού βοηθούν να γνωρίσουν ή και να βρουν τον εαυτό τους.

Πρόσφατα το Τμήμα Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος στην Ελλάδα βραβεύτηκε, διότι κατάφερε εγκαίρως να εντοπίσει 13χρονο χρήστη υπολογιστή, υποψήφιο αυτόχειρα, όπως ανέφερε μέσω διαδικτύου στο «ηλεκτρονικό του ημερολόγιο»!

Στην Ιαπωνία αυξάνεται ο αριθμός των χρηστών πού αποφασίζουν «**συλλογικές αυτοκτονίες**» και σύμφωνα με δηλώσεις της ιαπωνικής αστυνομίας, 91 άτομα αυτοκτόνησαν μέσα σε ένα χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι νεαροί Ιάπωνες δηλώνουν ότι οι ταχύτετοι ρυθμοί ζωής τους απομακρύνουν από τον κοινωνικό τους περίγυρο και είναι πολλές χιλιάδες νέων πού εξελίσσονται σε «χικιμόρι», σε ερημίτες που δεν βγαίνουν από το δωμάτιο τους και ή μόνη τους διασκέδαση είναι ή πλοήγηση στο Διαδίκτυο. [27]

2.4 Επιπτώσεις του εθισμού στο διαδίκτυο στην προσωπική ζωή του χρήστη

Η παθολογική εξάρτηση από το διαδίκτυο είναι ένα κοινωνικό πρόβλημα με ανησυχητικές διαστάσεις στις χώρες της Δυτικής Ευρώπης, παρουσιάζεται όμως και στην Ελλάδα, άγνωστο ακόμα σε ποιο βαθμό. Ως εθισμός μπορεί να συγκριθεί με άλλες εξαρτήσεις όπως ο αλκοολισμός ή η βουλιμία, ενώ έχει τα χαρακτηριστικά ψυχαναγκαστικής συμπεριφοράς, με αρνητικές συνέπειες στην προσωπική, οικογενειακή, κοινωνική και επαγγελματική ζωή.[28]

Οι κίνδυνοι της κατάχρησης του διαδικτύου γίνονται ολοένα και πιο αντιληπτοί στις σύγχρονες κοινωνίες προβλήματα όρασης, επαναλαμβανόμενη καταπόνηση της μέσης και ψυχολογικά προβλήματα, όπως ο εθισμός στο διαδίκτυο. Εξαιτίας της αυξημένης χρήσης και εξάρτησης από το διαδίκτυο πολλά άτομα αγνοούν σημαντικές ευθύνες που σχετίζονται με την προσωπική τους ζωή. Η αύξηση της χρήσης του

διαδικτύου έχει ως αποτέλεσμα μια σταδιακή μείωση των προσωπικών συναισθημάτων. Γενικά, οι εξαρτημένοι χρήστες συνηθίζουν να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο οπουδήποτε από 40 έως 80 ώρες κάθε εβδομάδα, με μεμονωμένες συνδέσεις που μπορεί να διαρκέσουν μέχρι 20 ώρες. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι ο χρήστης πρέπει να αλλάξει τις καθημερινές του συνήθειες. Ως επακόλουθο ο χρήστης παραμένει άυπνος για μεγάλα χρονικά διαστήματα με αποτέλεσμα να μειώνει συνεχώς τις ώρες της νυκτερινής του κατάκλισης. Έτσι, ο χρήστης έχει συνεχώς το αίσθημα υπερβολικής κόπωσης, με αποτέλεσμα την πτώση σε ακαδημαϊκές ή επαγγελματικές υποχρεώσεις και τη σταδιακή εξασθένηση του ανοσοποιητικού του συστήματος, καθιστώντας τον εαυτό του ευάλωτο σε ασθένειες. Επιπρόσθετα, οι παρατεταμένες ώρες καθιστικής ζωής που προκαλεί η υπερβολική χρήση του διαδικτύου μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την έλλειψη φυσικής άσκησης και την απότομη μη φυσιολογική αύξηση του βάρους. Ακόμη μπορεί να οδηγήσει σε υψηλό κίνδυνο για εμφάνιση συνδρόμου καρπιαίου σωλήνα, πόνους στη μέση, ή πόνους στα μάτια. Αν και τα φυσικά επακόλουθα της υπερβολικής χρήσης του διαδικτύου είναι μέτριας σημασίας σε σχέση με τις συνέπειες από την εξάρτηση από χημικές ουσίες, η υπερβολική χρήση του διαδικτύου οδηγεί σε οικογενειακά και ακαδημαϊκά προβλήματα. [29]

2.4.1 Επιπτώσεις του εθισμού στο διαδίκτυο στην οικογενειακή ζωή του χρήστη

Η δρ. Young σε έρευνα το 1998 εντόπισε ότι το 53% των εθισμένων στο διαδίκτυο ατόμων παρουσίαζαν σοβαρά προβλήματα στις οικογενειακές τους σχέσεις καθώς και στις σχέσεις τους με τρίτα άτομα.

Οι σχέσεις των εθισμένων ατόμων με στενούς φίλους, την οικογένειά τους, τις συζύγους τους, ακόμη και σχέσεις μεταξύ γονέα παιδιού τους είχαν διαταραχθεί σοβαρά καθώς οι εθισμένοι χρήστες συνεχώς δαπανούσαν περισσότερες ώρες στο διαδίκτυο μειώνοντας τις ώρες που περνούσαν με το κοινωνικό και οικογενειακό τους περιβάλλον, απομονώνονταν και με το πέρασμα του χρόνου έχαναν την επαφή με την πραγματική ζωή. Οι γάμοι εμφανίζονται να επηρεάζονται άμεσα και σε μεγάλο βαθμό καθώς ο χρόνος που αφιερώνουν οι χρήστες στο διαδίκτυο έχει αντίκτυπο στις υπευθυνότητες και τις υποχρεώσεις που απαιτούνται για την ομαλή λειτουργία μιας οικογένειας. Οι εθισμένοι στο διαδίκτυο χρήστες τείνουν να χρησιμοποιούν το

διαδίκτυο ως μια δικαιολογία για να αποφύγουν τις αναγκαίες καθημερινές δουλειές του σπιτιού καθώς και τη φροντίδα των παιδιών. Είναι σύνηθες οι άνθρωποι από τον στενό κύκλο του εθισμένου χρήστη αρχικά να αιτιολογούν την εθισμένη συμπεριφορά θεωρώντας την ως μια «φάση» που περνά ο εθισμένος και προσδοκούν πως η έλξη σύντομα θα εξασθενήσει. Παρόλα αυτά, όταν η εξαρτημένη συμπεριφορά συνεχίζεται, οι διαπληκτισμοί για τον υπερβολικό χρόνο και την ενέργεια που δαπανάται στο διαδίκτυο σύντομα είναι το επακόλουθο, αλλά τέτοια παράπονα συχνά δεν έχουν κανένα αποτέλεσμα καθώς οι ασθενείς αρνούνται κάθε κατηγορία.[30]

Οι δικηγόροι που ασχολούνται με τα διαζύγια έχουν αναφέρει αύξηση στα διαζύγια λόγω διαφόρων κυβερνο-προβλημάτων '*Cyber affairs*'. [31] Οι χρήστες του διαδικτύου συνάπτουν σχέσεις μέσω διαδικτύου έτσι δημιουργούν ένα νέο είδος κοινωνίας η οποία δεν βασίζεται στην πραγματική επαφή αλλά στην εικονική. Ως επακόλουθο καλύπτονται μερικώς συναισθηματικά και για μικρό χρονικό διάστημα με αποτέλεσμα ο εξαρτημένος σύντροφος να απομονώνεται κοινωνικά και να αρνείται να συμμετάσχει σε δραστηριότητες που κάποτε απολάμβανε το ζευγάρι όπως να βγει έξω για φαγητό, να παρακολουθήσει διάφορες αθλητικές δραστηριότητες, ή να παραβρεθεί σε κάποιο οικογενειακό ταξίδι αναψυχής. Η δυνατότητα που του παρέχεται από το διαδίκτυο για σύναψη ρομαντικών και σεξουαλικών σχέσεων καταστρέφει τη σταθερότητα της σχέσης των πραγματικών ζευγαριών. Η χρήση του διαδικτύου τότε παρεμβαίνει στις διαπροσωπικές σχέσεις της πραγματικής ζωής και τα άτομα που διαβιώνουν μαζί ή πλησίον του εθισμένου ατόμου δηλώνουν αναστάτωση, απογοήτευση, και ζήλεια απέναντι στον υπολογιστή. Για παράδειγμα, ο σύντροφος μίας εθισμένης στο διαδίκτυο κοπέλας εξηγεί, "Η κοπέλα μου δαπανά από 3 έως 10 ώρες κάθε μέρα στο διαδίκτυο. Συχνά ασχολείται με διαδικτυακό σεξ και φλερτάρει με άλλους άντρες. Οι δραστηριότητες της θα με τρελάνουνε! Λέει ψέματα συνέχεια για αυτό το θέμα. Παρεμπιπτόντως, δεν είμαστε παιδιά αλλά ενήλικες μέσης ηλικίας." Όπως και οι αλκοολικοί που προσπαθούν να κρύψουν τον εθισμό τους, έτσι και οι εξαρτημένοι από το διαδίκτυο ψεύδονται όταν ερωτούνται πόσο χρόνο δαπανούν στο διαδίκτυο ή ακόμη κρύβουν τους λογαριασμούς της σύνδεσης στο διαδίκτυο. Αυτά τα χαρακτηριστικά δημιουργούν έλλειψη εμπιστοσύνης και πλήττουν την ποιότητα μιας σταθερής σχέσης.[29]

2.4.2 Επιπτώσεις του εθισμού στο διαδίκτυο στην ακαδημαϊκή και κοινωνική ζωή του χρήστη

Το διαδίκτυο αποτελεί εκπαιδευτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται από το σχολείο. Παρόλα αυτά, έρευνα του Barber, το 1997 φανέρωσε πως το 86% δασκάλων, βιβλιοθηκονόμων, και δασκάλων πληροφορικής πιστεύει ότι η χρήση του διαδικτύου από τα παιδιά δε βελτιώνει την απόδοσή τους. Οι αποκρινόμενοι ισχυρίστηκαν ότι οι πληροφορίες στο διαδίκτυο είναι πολύ ανοργάνωτες και άσχετες με το σχολικό πρόγραμμα και τα σχολικά βιβλία για να μπορέσουν να βοηθήσουν τους μαθητές να έχουν καλύτερους βαθμούς στα διαγωνίσματά τους. Η εκπαιδευτική αξία στις ώρες που δαπανά ο φοιτητής όντας συνδεδεμένος είναι υπό αμφισβήτηση καθώς σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την Young (1996) βρέθηκε πως το 58% των μαθητών ανέφεραν μείωση στις ώρες μελέτης τους, σημαντική μείωση στους βαθμούς τους και χαμένες ώρες διδασκαλίας, λόγω υπερβολικής χρήσης του διαδικτύου. Παρότι τα πλεονεκτήματα του διαδικτύου το καθιστούν ιδανικό εργαλείο έρευνας, οι μαθητές σερφάρουν σε άσχετες ιστοσελίδες, υιοθετούν το κουτσομπολιό μέσω των δωματίων συζητήσεων, και παίζουν διαδραστικά παιχνίδια. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Alfred φανερώθηκε ότι το 43% των φοιτητών με πολύ υψηλούς βαθμούς είχε αποβληθεί λόγω πολύωρων νυχτερινών συνδέσεων στους υπολογιστές του πανεπιστημίου.[29]

2.4.3 Θάνατοι που σχετίζονται με τη χρήση του διαδικτύου

Το Διαδίκτυο έχει κατηγορηθεί ως παράγοντας που έπαιξε ρόλο σε θανάτους.

- Ο Μπράντον Βέντας (Brandon Vedas) πέθανε από υπερβολική δόση ενός μίγματος νομίμων και παρανόμων ναρκωτικών ουσιών παρακινούμενος από συνομιλητές του στο Internet Relay Chat (IRC).
- Ο Σων Γούλεϊ (Shawn Woolley) αυτοκτόνησε με πιστόλι για λόγους που σχετίζονται με τον εθισμό του με το EverQuest, ένα Μαζικά Πολυχρηστικό Διαδικτυακό Παιχνίδι Ρόλων (MMORPG), όπως ισχυρίστηκε η μητέρα του.
- Ο Άρμιν Μάιβες (Armin Meiwes) μαχαίρωσε μέχρι θανάτου και έφαγε μέρος του σώματος του Μπέρντ-Γιούργκεν Μπράντες (Bernd

Jürgen Brandes) όταν ο τελευταίος απάντησε στην αγγελία του πρώτου που ζητούσε έναν «μεγαλόσωμο άνδρα έτοιμο να σφαγιαστεί και μετά να καταβροχθιστεί». [7]

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθεί ως ακραίο επακόλουθο της υπερβολικής χρήσης του διαδικτύου και το φαινόμενο αυτοκτονίας ενός αγοριού 13 ετών του Zhang, το 2006 στο Tianjin της Κίνας. Ο Zhang πήδηξε από τον 24ο όροφο και αυτοκτόνησε ύστερα από 36 ώρες του παιχνιδιού «World of Warcraft» σε ένα κινέζικο Internet café. Σύμφωνα με Κινέζους δημοσιογράφους, ο Zhang άφησε 4 σελίδες κείμενο όπου έγραψε για τον ήρωα του στο παιχνίδι World of Warcraft και ότι θα του λείψουν οι συμπαίκτες του στο παιχνίδι. Αν και μεμονωμένο αυτό το περιστατικό σίγουρα θα πρέπει να προκαλέσει πολλές συζητήσεις γύρω από τις ευθύνες που έχουν όλοι οι εμπλεκόμενοι παράγοντες (ιδιοκτήτες διαδικτυακών καφέ, γονείς, κράτος, εταιρίες διανομής παιχνιδιών) ώστε οι αρνητικές επιπτώσεις της κατάχρησης του διαδικτύου να μην ξαναφτάσουν μέχρι την απώλεια της ίδιας της ανθρώπινης ζωής. [29],[32]

Κεφάλαιο 3: Εφηβεία

Η εφηβεία είναι η μεταβατική περίοδος της ανάπτυξης του ανθρώπου, κατά την οποία το ανώριμο φυλετικά παιδί μεταμορφώνεται σε ώριμο και ικανό για αναπαραγωγή ενήλικα. Χαρακτηριστικά αυτής της περιόδου είναι η επιτάχυνση του ρυθμού αύξησης και η εμφάνιση των δευτερογενών χαρακτηριστικών του φύλου.

3.1 Βιολογικές και ψυχολογικές διεργασίες κατά την εφηβεία

Στα κορίτσια πρώτο σημείο εμφάνισης εφηβείας είναι η διόγκωση των μαστών και ακολουθεί η τρίχωση του εφηβαίου. Το τέλος της αύξησης σηματοδοτείται από την εμμηναρχή που συμβαίνει 2,5-3 χρόνια μετά τη διόγκωση του στήθους. Στα αγόρια πρώτο σημείο εμφάνισης εφηβείας είναι η διόγκωση των όρχεων και ακολουθεί η τρίχωση στο εφηβαίο. Η εμφάνιση των παραπάνω συμπτωμάτων ήβης συνδέονται και στα δύο φύλα με χαρακτηριστική οσμή σώματος, πάχυνση της φωνής και ακμή. Κάθε μορφολογική μεταβολή της εφηβείας αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο ορμονικό γεγονός :

: η διόγκωση των όρχεων και των ωοθηκών οφείλεται στη σφυγμική έκκριση των

γοναδοτροπινών, η αύξηση των μαστών και του πέους στην αυξημένη έκκριση οιστρογόνων και τεστοστερόνης αντίστοιχα και τέλος η τρίχωση του εφηβαίου στην έκκριση ανδρογόνων από τα επινεφρίδια και τις γονάδες. [33]

Οι σωματικές αλλαγές αυτές αποτελούν πηγή προβληματισμού για τα παιδιά. Στην ηλικία αυτή, τα παιδιά αρχίζουν να συγκρίνουν τον εαυτό τους με τους συνομηλίκους τους και να εντοπίζουν ομοιότητες και διαφορές. Εκτός από τις αλλαγές στην εμφάνιση, παρατηρούνται και αλλαγές στη συμπεριφορά των εφήβων. Κατά τη περίοδο αυτή οι έφηβοι μαθαίνουν να είναι πιο ανεξάρτητοι από την οικογένεια και έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για χρήση του προσωπικού τους χώρου. Οι έφηβοι αυτή την περίοδο της ζωής τους εμφανίζουν έντονη κυκλοθυμία και συναισθήματα, ανασφάλεια για την εμφάνισή τους και ισχυρή ευαισθητοποίηση για τα γύρω τους ζητήματα, καθώς και για τα παγκόσμια γεγονότα, που τους ταραίζουν και αναστατώνουν την ψυχολογία τους. Για πρώτη φορά, αρχίζουν να αμφισβητούν τους γονείς τους και να επιζητούν περισσότερο την επαφή με τους συνομηλίκους τους.

Το γνωσιακό χάσμα μεταξύ αγοριών και κοριτσιών ευρύνεται. Τα κορίτσια τείνουν να είναι πιο ώριμα από τα αγόρια και οι σχολικές τους επιδόσεις είναι συνήθως καλύτερες από αυτές αγοριών της ίδιας ηλικιακής ομάδας. Επιπλέον η εφηβεία είναι μια ψυχολογικά ταραγμένη περίοδος κατά την οποία τα παιδιά οδεύουν προς την ενηλικίωση και πασχίζουν να αποκτήσουν και να εδραιώσουν την ανεξαρτησία τους, περνούν μέσα από διάφορες φάσεις που επηρεάζουν τον ψυχισμό τους.

Κατά τη διάρκεια της μέσης εφηβείας εκτιμάται η εχεμύθεια και η στενή προσωπική σχέση με φίλους αντιθέτως η επικοινωνία στο σπίτι με τους γονείς μπορεί να είναι πτωχή και οι σχέσεις πολλές φορές τεταμένες. Αναπτύσσεται αφηρημένη σκέψη και συλλογισμός. Η εικόνα του εαυτού επηρεάζεται πολύ από τις σωματικές αλλαγές που συμβαίνουν κατά τη διάρκεια της εφηβείας. Ένα από τα πιο σημαντικά θέματα ειδικότερα για τα κορίτσια είναι το θέμα της παχυσαρκίας η οποία προκαλεί αρνητική εικόνα εαυτού στους εφήβους δημιουργώντας προβλήματα σχετικά με τις κοινωνικές τους επαφές ειδικότερα με άτομα του αντίθετου φύλου. Παράλληλα οι δραστηριότητες με συνομηλίκους του ίδιου και του αντίθετου φίλου εξαπλώνονται. Επίσης αρχίζουν οι συναντήσεις και οι σεξουαλικές σχέσεις με άτομα του άλλου φύλου.

Το τέλος της εφηβείας οδηγεί στη δημιουργία ενός ατόμου ανεξάρτητου, με τις δικές του ιδέες και προσωπικότητα. Όλες αυτές οι αλλαγές είναι πρωτόγνωρες και ραγδαίες για τους εφήβους, με αποτέλεσμα να αυξάνεται η πίεση που δέχονται από τους γονείς, τους φίλους, την κοινωνία κι αυτό να αποτελεί για μερικούς από αυτούς τεράστια δυσκολία. Ένα επιπλέον θέμα που βασανίζει πολλούς εφήβους είναι το ζήτημα της αυτοκτονίας. Τις περισσότερες φορές, η απόφαση του εφήβου να δώσει τέλος στη ζωή του οφείλεται σε κάποια ψυχική διαταραχή, όπως μανιοκατάθλιψη ή κατάθλιψη που μπορεί να αντιμετωπιστεί με ιατρική βοήθεια, εάν γίνει γρήγορα αντιληπτή. Υπάρχουν σημάδια που δείχνουν ότι ένας έφηβος ίσως αποπειραθεί να αυτοκτονήσει, όπως έντονες αλλαγές στην εμφάνιση (ατημέλητα ρούχα), τις συνήθειες ή τη συμπεριφορά του, βίαιες αντιδράσεις, κατάχρηση ουσιών, αίσθηση ματαιότητας και αδυναμίας να αντιμετωπίσει τη ζωή, παράπονα για σωματικές ενοχλήσεις ή οργή όταν δέχεται επιδοκιμαστικά σχόλια. [34,35]

3.2 Επιδημιολογικά στοιχεία ψυχικής υγείας εφήβων

Τα περισσότερα προβλήματα ψυχικής υγείας που έχουν διαγιγνώσκονται στην ενήλικη ζωή ενός ανθρώπου αρχίζουν κατά τη περίοδο της εφηβείας. Οι μισές από τις ψυχικές ασθένειες που θα διαγνωσθούν κατά τη διάρκεια της ζωής ενός ανθρώπου αρχίζουν από την ηλικία των 14 ετών. Ο αριθμός αυτός αυξάνεται σε τρία τέταρτα από την ηλικία 24 ετών. Επιπλέον, οι κλινικοί γιατροί όλο και περισσότερο αναγνωρίζουν ότι η ψυχική υγεία και τα συναφή προβλήματα είναι σημαντικά και απαιτητικά τμήματα των πρακτικών τους, με τους παιδίατρος να αναφέρουν ότι σχεδόν το ένα πέμπτο των ασθενών τους έχουν συναισθηματικά, συμπεριφορικά ή προβλήματα στο σχολείο. Η ικανότητα για τη διαχείριση των προβλημάτων ψυχικής υγείας, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων με τη χρήση ουσιών και μαθησιακών διαταραχών, μπορεί να επηρεάσει τον τρόπο ζωής των ενηλίκων τόσο ως προς τις κοινωνικές τους σχέσεις όσο και ως προς την επαγγελματική τους αποκατάσταση.

Οι πιο κοινές διαταραχές περιλαμβάνουν διαταραχές της διάθεσης όπως κατάθλιψη, αγχώδεις διαταραχές, προβλήματα συμπεριφοράς, όπως η αντιθετική προκλητική διαταραχή ή διαταραχή συμπεριφοράς, διατροφικές διαταραχές, όπως η νευρική ανορεξία και η βουλιμία, εθιστικές διαταραχές και άλλες διαταραχές που συνήθως εμφανίζονται σε παιδική και εφηβική ηλικία, όπως ο αυτισμός, διαταραχές μάθησης και διαταραχές ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας (AD / HD). Σύμφωνα

με έρευνα του κέντρου πληροφοριών εθνικής εφηβικής υγείας (National Adolescent Health Information Center) το 2008 στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής φαίνεται ότι η συνύπαρξη των διαταραχών δεν είναι ασυνήθιστο φαινόμενο στην εφηβεία, αν και τα δεδομένα είναι σχεδόν ανύπαρκτα. Σύμφωνα με την έκθεση του Γραφείου δημόσιας υγείας των ΗΠΑ, "τα παιδιά με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές συχνά πάσχουν από διαταραχές ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ).

Σύμφωνα με έρευνα των Chih-Hung Ko et. al. το 2009 οι έφηβοι με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητας (ΔΕΠ-Υ) έχουν περισσότερες πιθανότητες να είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο συγκριτικά με τους εφήβους που δεν είχαν τη διαταραχή. Σύμφωνα με τους ερευνητές, το διαδίκτυο είναι μοναδικά 'έλκυστικό' για εφήβους με ΔΕΠ-Υ για τους ακόλουθους λόγους:

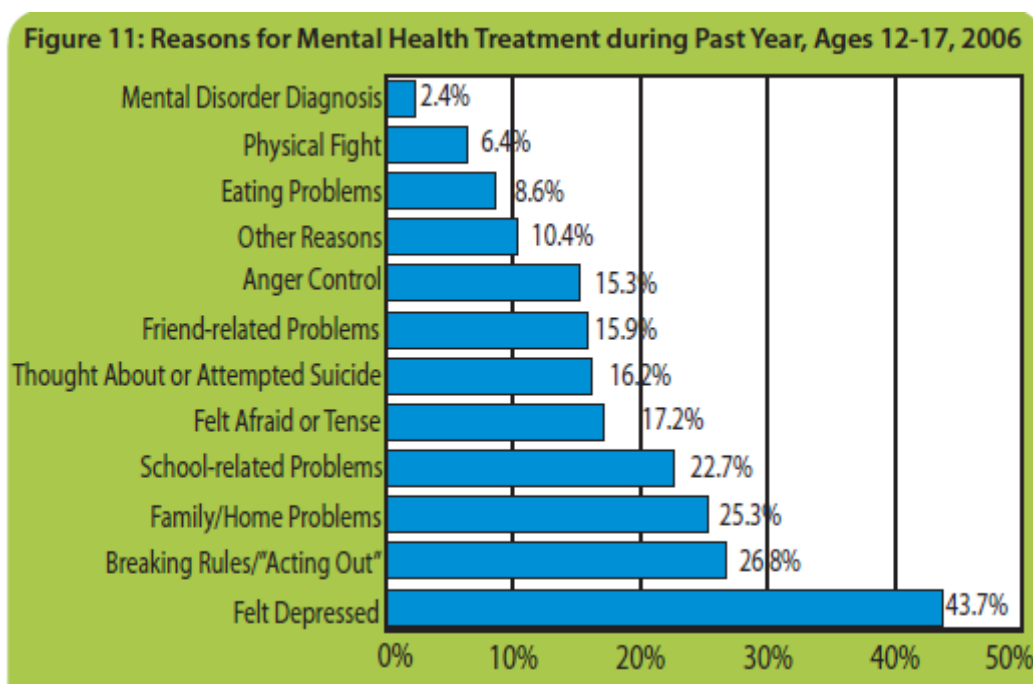
- Τα παιδιά με ΔΕΠ-Υ εύκολα βαριούνται και προτιμούν τη στιγμιαία ικανοποίηση.
- Στο Διαδίκτυο, οι έφηβοι με ΔΕΠΥ μπορούν να ανοίξουν πολλαπλά παράθυρα και να συμμετάσχουν σε μια σειρά από δραστηριότητες, όλα με το πάτημα ενός κουμπιού.
- Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι οι έφηβοι με ΔΕΠ-Υ μπορεί να έχουν έλλειψη ντοπαμίνης, η οποία μπορεί να αντικατασταθεί με την ντοπαμίνη παράγεται παίζοντας παιχνίδια στο διαδίκτυο.
- Λόγω της ανώμαλη δραστηριότητα του εγκεφάλου, οι έφηβοι με ΔΕΠΥ έχουν έλλειψη αυτο-ελέγχου, γεγονός που καθιστά δύσκολο για αυτούς να ελέγξουν τη χρήση του Διαδικτύου κάνοντάς τους πιο επιρρεπείς στον εθισμό στο Διαδίκτυο [36]

Τα παιδιά με διαταραχή διαγωγής έχουν συχνά κατάθλιψη, καθώς και οι διάφορες διαταραχές άγχους μπορεί να συν-εμφανιστούν με διαταραχές της διάθεσης. Η σχιζοφρένεια, μια σχετικά σπάνια διάγνωση, συνήθως εμφανίζεται στο τέλος της εφηβείας / την πρώιμη ενήλικη ζωή για τους άνδρες και μεταξύ 20 και 30 ετών για τις γυναίκες. Αν και δεν είναι μια ψυχική διαταραχή της υγείας, η αυτοκτονία είναι πιο συχνή μεταξύ των εφήβων με ορισμένα προβλήματα ψυχικής υγείας, σύμφωνα με έκθεση του Γραφείου Δημόσιας Υγείας των ΗΠΑ εκτός από την κατάθλιψη, η παρουσία άλλων προβλημάτων ψυχικής υγείας, όπως διαταραχές συμπεριφοράς,

διατροφικές διαταραχές, άγχος και διαταραχές, αυξάνει επίσης τον κίνδυνο αυτοκτονίας με αποτέλεσμα να την καθιστά τρίτη κύρια αιτία θνησιμότητας των εφήβων. Σε εθνικό επίπεδο, το 2005, υπήρχαν 270 αυτοκτονίες μεταξύ των ηλικιών 10 με 14 και 1.613 θάνατοι από αυτοκτονία μεταξύ των ηλικιών 15 με 19, αντιπροσωπεύοντας το 10,8% των θανάτων μεταξύ των ηλικιών 10 με 19 ετών.

Τέλος έχει αποδειχθεί ότι οι νέοι με καλή ψυχική υγεία είναι σωματικά υγιείς, κοινωνικοποιημένοι και συμμετέχουν λιγότερο σε δραστηριότητες οι οποίες μπορούν να τους προκαλέσουν προβλήματα υγείας, ακόμα και αναπηρία. Αντίθετα, οι νέοι με προβλήματα ψυχικής υγείας, όπως κατάθλιψη, έχουν περισσότερες πιθανότητες να εμπλακούν σε δραστηριότητες που ενέχουν κινδύνους για την υγεία. Επιπλέον, τα προβλήματα ψυχικής υγείας των νέων αποτελούν σημαντική οικονομική και κοινωνική επιβάρυνση για τις οικογένειες και την κοινωνία από την άποψη του κινδύνου, του κόστους της θεραπείας και την αναπηρία. [37]

Γράφημα 3.2.1 Αίτια για τα οποία οι έφηβοι ηλικίας 12-17 κατέφυγαν στις υπηρεσίες ψυχικής υγείας στις Η.Π.Α

Πηγή: National Adolescent Health Information Center. (2007b). National Survey on Drug Use and Health, 2006 [Private Data Run]. [Available at: <http://www.icpsr.umich.edu/cocoon/ICPSR/SERIES/00064.xml>]

Αυτή τη στιγμή παρόλο που υπάρχουν επιμέρους έρευνες σχετικά με την ψυχική υγεία των εφήβων στην Ελλάδα ακόμα δεν υπάρχει κάποια βάση δεδομένων δομημένη με τέτοιο τρόπο, ούτως ώστε να έχουμε πλήρη εικόνα για την κατάσταση της ψυχικής υγείας των εφήβων.

3.2.1 Εθισμός των εφήβων

Η εφηβεία αποτελεί ένα δύσκολο και σύνθετο μέρος της ζωής του κάθε ανθρώπου, είναι η περίοδος που ο νέος αναρωτιέται, εξερεύνα και πολλές φορές θέτει τον εαυτό του σε κίνδυνο λόγω της παρορμητικότητας που τον διακατέχει. Ο πειραματισμός σε ουσίες γίνεται ολοένα και πιο διαδεδομένο κομμάτι στο πέρασμα του ανθρώπου από την εφηβεία στην ενηλικίωση. Οι νέοι ανταποκρίνονται μαζικά στην δελεαστική σημερινή χημική εποχή με την υπόσχεση ότι θα νιώσουν ισχυροί, αποδεκτοί σε παρέες συνομηλίκων τους, θα αποκτήσουν δημοτικότητα, ελκυστικότητα, σεξουαλική επιτυχία και οικονομική ευημερία. Η υπόσχεση κάλυψης αυτών των επιθυμιών σε συνδυασμό με το γεγονός ότι αποτελούν κύριο κομμάτι του προβληματισμού των νέων και με την προώθηση που γίνεται μέσω της τηλεόρασης καθιστούν τους έφηβους πιο ευάλωτους στη χρήση χημικών ουσιών συγκριτικά με άλλες ηλικιακές ομάδες. Το πρόβλημα με τη χρήση ουσιών είναι ότι αρκετές από αυτές προκαλούν εθισμό και η χρήση των περισσότερων είναι παράνομη. Το 1986 65% μαθητών λυκείων της Αμερικής δήλωσε ότι καταναλώνει αλκοόλ σε μηνιαία βάση, 30% ότι καπνίζει, το 23% ότι καπνίζει μαριχουάνα και το 6% ότι κάνει χρήση κοκαΐνης. Ως αποτέλεσμα της εξάρτησής σε ουσίες οι έφηβοι αρχίζουν να έχουν σοβαρά προβλήματα υγείας, προβλήματα στις επιδόσεις τους στο σχολείο, προβλήματα στο εργασιακό και οικογενειακό τους περιβάλλον, προβλήματα με το νόμο, ψυχολογικά προβλήματα και αν η χρήση γίνεται ανεξέλεγκτα και για μεγάλο χρονικό διάστημα χωρίς να παρέμβουν επαγγελματίες υγείας οι νέοι μπορούν να οδηγηθούν ακόμα και στο θάνατο. Το πρόβλημα μπορεί να λυθεί κυρίως μέσω της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας μαθαίνοντας στους νέους μέσα από το ίδιο τους το περιβάλλον οικογενειακό, σχολικό και κοινωνικό τους κινδύνους που κρύβει η κατανάλωση χημικών ουσιών. Για τους εθισμένους εφήβους το σημαντικότερο κομμάτι είναι αυτό της ένταξης στη κοινωνία μέσω της βοήθειας των επαγγελματιών υγείας και των κέντρων απεξάρτησης.[38]

Είναι φανερό ότι σε μια τόσο ευάλωτη ηλικία όπως αυτή της εφηβείας οι νέοι είναι ευκολότερο να εθιστούν στη χρήση ουσιών. Η χρήση ουσιών όμως δεν αποτελεί το μοναδικό φαινόμενο εθισμού στους νέους. Οι νέοι μπορεί επίσης να εθιστούν σε καταστάσεις όπως είναι η βουλιμία, ο εθισμός στα ηλεκτρονικά παιχνίδια και ο εθισμός στο διαδίκτυο.

3.3 Εθισμός στο διαδίκτυο στην εφηβεία

Το Διαδίκτυο έχει εξελιχθεί ως το κύριο μέσο για την επικοινωνία και κοινωνικοποίηση, μεταξύ των ανθρώπων και ιδιαίτερα μεταξύ των εφήβων. Όπως και οι ψυχοδραστικές ουσίες έχει πολλά χαρακτηριστικά, τα οποία αποτελούν πόλο έλξης για τους εφήβους. Καταρχάς είναι ο πιο εύκολος τρόπος πρόσβασης στον κόσμο των ενηλίκων, επίσης δίνει τη δυνατότητα στο χρήστη να γνωρίσει ανθρώπους με τους οποίους μπορεί να επικοινωνήσει απεριόριστα, χωρίς δεσμεύσεις και έχει τις ίδιες ανάγκες. Γενικά το διαδίκτυο είναι συνδεδεμένο με τη ψυχαγωγία, ωστόσο, η υπερβολική χρήση του μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τις ακαδημαϊκές επιδόσεις, τις οικογενειακές σχέσεις, και τη συναισθηματική ανάπτυξη μεταξύ των νέων. Η υπερβολική και παράλληλα προβληματική χρήση του Διαδικτύου έχει ονομάζεται Εθισμός στο Διαδίκτυο (Internet Addiction). [39,40,41]

Γενικότερα η εφηβεία είναι η περίοδος κατά την οποία το άτομο είναι ευάλωτο σε εξαρτήσεις καθώς ο μιμητισμός, ο πειραματισμός, η άγνοια κινδύνου, η περιέργεια και η αντίδραση σε κάθε είδους καταπίεση αποτελούν συστατικά της στοιχεία. Το φαινόμενο του εθισμού στο διαδίκτυο μπορεί να εμφανιστεί σε εφήβους κατά την πρώιμη εφηβεία (10-14 ετών) ή και σε μικρότερη ακόμη ηλικία. Είναι πιο συχνό κατά την μέση εφηβεία (15-17 ετών), κατά την οποία οι έφηβοι πειραματίζονται και σταδιακά αυτονομούνται, καθώς και κατά την όψιμη εφηβεία (> 17 ετών). Οι περισσότεροι εξαρτημένοι έφηβοι ασχολούνται με «παιχνίδια», στο σπίτι ή στα διαδικτυακά καφέ. Μπορεί να σταματήσουν το σχολείο, να απομονωθούν από την οικογένεια και τους φίλους, να είναι επιθετικοί με τους γονείς, να κλέβουν χρήματα από την οικογένεια για να «παιζουν», να ζουν σε ένα δωμάτιο, να μην τρώνε ή το αντίθετο, να μην γυμνάζονται και να μην κοιμούνται για 24ωρα. Μπορεί ακόμη να μην αλλάζουν ρούχα, να παραμελούν την υγιεινή τους και την καθαριότητα. Τα

παραπάνω μπορεί να εμφανιστούν σε ηπιότερη μορφή κατά την πρώιμη εφηβεία. Όσο ο έφηβος μεγαλώνει και πλησιάζει την μέση εφηβεία, ο πειραματισμός και η περιέργεια, η μη συνειδητοποίηση του κινδύνου και η φυσιολογική αντίδραση σε κάθε καταπίεση, γίνονται καθιστούν ευάλωτο και ευαίσθητο σε εξαρτήσεις. Τα παραπάνω δεν είναι απόλυτα, αφού η χρονολογική βασικά χαρακτηριστικά του (αποτελεί ακόμη αναπτυσσόμενο άτομο), και τον ηλικία μπορεί να μην συμβαδίζει πάντα με το αναπτυξιακό ψυχοκοινωνικό και γνωστικό στάδιο : π.χ. ένας έφηβος 10 ετών μπορεί να βρίσκεται αναπτυξιακά στη μέση εφηβεία και να συμπεριφέρεται ανάλογα κ.λπ.

Τέλος η χρήση του διαδικτύου από νέους φορτισμένους με συναισθήματα και διψασμένους να καλύψουν ανάλογες ανάγκες, εγκυμονεί προφανώς τεράστιους κινδύνους που μπορούν να απειλήσουν ακόμα και την ίδια τη ζωή τους. Ακραία παραδείγματα χρηστών που αποφασίζουν να γίνουν διαδικτυακοί ερημίτες (οι επονομαζόμενοι «χικιμόρι» στην Ιαπωνία) ή να οργανώσουν ομαδικές αυτοκτονίες, έχουν από καιρό δει το φως της δημοσιότητας. [42], [29]

Η Αμερικανική Ψυχιατρική Εταιρεία έχει δημοσιεύσει οδηγίες προς τους γονείς και επισημαίνει τα συμπτώματα που μπορεί να εμφανίσουν τα παιδιά μετά από παρατεταμένη χρήση του υπολογιστή τους και έκθεση τους στο διαδίκτυο. Σύμφωνα με την αναφορά:

- Το παιδί παραβιάζει τα χρονικά όρια που του έχουν θέσει, όσον αφορά τη χρήση του διαδικτύου
- Παραμελεί τις δουλειές που του έχουν αναθέσει στο σπίτι, για να περάσει περισσότερο χρόνο συνδεδεμένο στο διαδίκτυο (online)
- Δημιουργεί συχνά φιλίες μέσω διαδικτύου
- Πόσο συχνά το παιδί ελέγχει το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο του (e mail) , πριν κάνει κάτι άλλο
- Πόσο συχνά απομονώνεται από τότε που ανακάλυψε το διαδίκτυο
- Παίρνει αμυντική στάση ή κυριεύεται από μυστικοπάθεια, όταν του γίνονται ερωτήσεις του τύπου ‘τι κάνει όσο είναι συνδεδεμένο στο διαδίκτυο ’
- Πόσο συχνά βρίσκεται μόνο του στο δωμάτιο με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή
- Αγωνιά να ξανασυνδεθεί στο διαδίκτυο, όσο είναι «εκτός σύνδεσης» (offline)

- Προτιμά να περάσει την ώρα του στο διαδίκτυο, παρά έξω με φίλους
- Εκνευρίζεται όταν του θέτετε χρονικά περιθώρια χρήσης του διαδικτύου
- Είναι θλιμμένο ή κακόκεφο, όσο είναι εκτός σύνδεσης

Εάν στις περισσότερες από τις παραπάνω ερωτήσεις οι απαντήσεις είναι «συχνά» ή «συνέχεια», τότε είναι πολύ πιθανό να υπάρχει αρνητική επίδραση, εξάρτηση ή κάποια επικίνδυνη συνάντηση στα δωμάτια συνομιλίας. [43]

Ο εθισμός στο διαδίκτυο στην εφηβεία είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο δημιουργεί νέες γενιές με διάφορα προβλήματα και ως επακόλουθο προβληματικές κοινωνίες. Σε πολλές χώρες αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κοινωνικά προβλήματα και γίνονται τεράστιες προσπάθειες να αντιμετωπιστεί εγκαίρως. Στη Νορβηγία το ποσοστό των εθισμένων εφήβων είναι 1,98% μεταξύ των χρηστών, στην Ιταλία το 5,4%, στη Νότια Κορέα το 1,6% και στην Κίνα μετά από δύο έρευνες που πραγματοποιήθηκαν ο επιπολασμός εκτιμάται ότι κυμαίνεται μεταξύ 2,4% και 5,2%. [44]

Σε έξι έρευνες που πραγματοποιήθηκαν σε εφήβους σε διάφορα μέρη του κόσμου με χρήση του διαγνωστικού ερωτηματολογίου της Young (YDQ) η κατάσταση διαμορφώνεται ως εξής :

Έρευνα	Έτος	Χώρα	Δείγμα	Εθισμός
Tsai & Lin	2003	Ταϊβάν	700 έφηβοι	12.8
Johansson and Gotestam	2004	Νορβηγία	3237 έφηβοι	2
Geng, Su & Cao	2006	Κίνα	476 έφηβοι	11.3
Liu	2007	Κίνα	580 έφηβοι	6.5

Bayractor	2007	Κατεχόμενη Κύπρος	686 έφηβοι	1.1
Gao et al	2007	Κίνα	2620 έφηβοι	2.4

Πηγή: [23]

Όπως προαναφέρθηκε το φαινόμενο έχει κάνει εντόνως αισθητή την παρουσία του και στη χώρα μας, παρόλο που οι συνθήκες δεν είναι και οι ευνοϊκότερες, προς το παρόν, για τη ραγδαία εξάπλωσή του (μικρός βαθμός διείσδυσης).

Σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία που προκύπτουν από έρευνες, που παρουσιάστηκαν στο 6^ο Πανελλήνιο Παιδοψυχιατρικό συνέδριο παρόλο που το ποσοστό διείσδυσης του διαδικτύου στην χώρα μας είναι ακόμα χαμηλό, καθώς ο εθισμός των νέων φτάνει το 8,2% μεταξύ των χρηστών.[45] Στην Ελλάδα σύμφωνα με στοιχεία που προήλθαν από τους 65 εφήβους που έχουν απευθυνθεί στη Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ) με σκοπό να αντιμετωπίσουν την υπερβολική χρήση του διαδικτύου φαίνεται ότι:

- το φαινόμενο είναι συχνότερο στα αγόρια (94,3%)
- αρκετοί έφηβοι παρουσίαζαν πτώση των ακαδημαϊκών τους επιδόσεων καθώς και γενικότερη μείωση των δραστηριοτήτων τους
- υπήρχαν οικογένειες στις οποίες υπήρχε αδυναμία επικοινωνίας και τήρησης των ορίων
- πολλά παιδιά παράλληλα με την υπερβολική χρήση του διαδικτύου είχαν αγχώδεις διαταραχές, καταθλιπτικό συναίσθημα και διάσπαση της προσοχής καθώς και σωματικά συμπτώματα (έλλειψη ύπνου, ξηροφθαλμία, έλλειψη φυσικής δραστηριότητας κ.α.) [46]

Βέβαια υπάρχουν ήδη κέντρα που βοηθούν τους εφήβους να ξεφύγουν από τον εθισμό τους. Για την αντιμετώπιση του εθισμού από το διαδίκτυο λειτουργούν είδη η Μονάδα απεξάρτησης 18άνω- τμήμα Παθολογικής χρήσης του Διαδικτύου, η Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.) Β' Παιδιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών Νοσοκομείο Παίδων "Παν. & Αγλ. Κυριακού", το Ψυχοθεραπευτήριο Λυράκου και

στη Θεσσαλονίκη το Ειδικό Ιατρείο στο Ιπποκράτειο νοσοκομείο, η συμβουλευτική υπηρεσία φοιτητών προς αντιμετώπιση της παθολογικής χρήσης Η/Υ και Διαδικτύου (Φοιτητική Λέσχη Α.Π.Θ) Επίσης λειτουργεί η γραμμή βοήθειας 800 11 800 15, στην οποία απαντούν ειδικοί παιδοψυχολόγοι που παρέχουν συμβουλές σε παιδιά και οικογένειες που αντιμετωπίζουν προβλήματα με τη χρήση του Διαδικτύου. Η γραμμή λειτουργεί χωρίς χρέωση στις εργάσιμες ημέρες και ώρες. [44], [47], [4] Επίσης έχει ιδρυθεί και η Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο ο σκοπός της οποίας είναι επιστημονικός και κοινωφελής, συμβάλλοντας με τη δράση της κυρίως στην αναγνώριση, τη μελέτη και την αντιμετώπιση της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο, την πρόληψη των δυσμενών συνεπειών της μη έγκαιρης διάγνωσης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο, την ευαισθητοποίηση του κοινωνικού συνόλου, της επιστημονικής κοινότητας, των ειδικών Ψυχικής Υγείας και της Πολιτείας στις επιπτώσεις της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο αλλά και την εφαρμογή προγραμμάτων υποστήριξης των εθισμένων στο Διαδίκτυο και των οικογενειών τους και τη συνεχιζόμενη εκπαίδευση διεπιστημονικών ομάδων.[4]

Η παρακολούθηση κάθε περίπτωσης γίνεται από ομάδα στην οποία συμμετέχουν παιδίατρος, παιδοψυχίατρος, παιδοψυχολόγος και οικογενειακός σύμβουλος. Κατά τη διάρκεια της θεραπείας δε διακόπτεται η χρήση, αλλά ο έφηβος μαθαίνει να θέτει όρια στη χρήση και να αρχίσει και πάλι την ενασχόληση με άλλες δραστηριότητες. Παρ' όλα αυτά, σε περίπτωση που κάποιο από τα παιδιά αντιμετωπίζει και άλλα προβλήματα πέρα από τον εθισμό του, υπάρχει και κατάλληλη φαρμακολογία.

Κεφάλαιο 4: Βιβλιογραφική ανασκόπηση

4.1) Διεθνής Βιβλιογραφία

Παρόλο που ο 'εθισμός' στο διαδίκτυο δεν έχει αναγνωριστεί ακόμα ως αυτόνομη ψυχιατρική διαταραχή, υπάρχει βιβλιογραφία σχετική με το φαινόμενο εδώ και τουλάχιστον 12 χρόνια και μάλιστα το φαινόμενο φαίνεται ότι προβληματίζει ερευνητές από όλο τον κόσμο αφού συνεχώς δημοσιεύονται νέες μελέτες που έλαβαν χώρα σε διάφορες περιοχές της γης.

Σε μια ηλεκτρονική έρευνα 496 χρηστών του διαδικτύου, (Young 1998) 80% των ερωτηθέντων αποδείχθηκε πως είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο. Η Young διαπιστώνει ότι υπάρχει διαφορά μεταξύ εθισμένων ατόμων και μη ως προς τα είδη των εφαρμογών που χρησιμοποιούνται και την ικανότητα να ελέγξουν το χρόνο τον οποίο είναι σε σύνδεση εβδομαδιαίως. Η ικανότητα ενός ατόμου να αναλάβει διαφορετικούς ρόλους, ο ανώνυμος χαρακτήρας των επικοινωνιών μέσω υπολογιστή, και η προοπτική για ουσιαστική ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων είναι παράγοντες που συμβάλλουν στον εθισμό στο διαδίκτυο.[30]

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε από τους Riittakerttu Kaltiala-Heino et. al. το 2004 αποσκοπούσε στη μέτρηση της πιθανής προβληματικής χρήσης του διαδικτύου μεταξύ εφήβων ηλικίας 12-18 ετών. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε στη Φιλανδία και το δείγμα αποτελούνταν από 7292 εφήβους ηλικίας 12-18 ετών. Για τη διεξαγωγή της έρευνας προσαρμόστηκαν κατά αναλογία τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται για τη πιστοποίηση του παθολογικού τζόγου, έτσι η συμπλήρωση τεσσάρων από τα επτά κριτήρια θεωρούνταν ως 'εθισμός στο διαδίκτυο'. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας φάνηκε ότι 85% του δείγματος χρησιμοποιεί το διαδίκτυο. Μεταξύ των χρηστών που χρησιμοποιούν το διαδίκτυο καθημερινά το 4,6% των αγοριών και το 4,7% των κοριτσιών πληρούσαν τουλάχιστον τα τέσσερα από τα επτά κριτήρια, από εκείνους που χρησιμοποιούσαν το διαδίκτυο σπάνια το 0,3% των αγοριών και το 0,5% των κοριτσιών πληρούσαν τουλάχιστον τα τέσσερα από τα επτά κριτήρια και από όλους όσους απάντησαν το 1,7% και το 1,4% αντίστοιχα. Τέλος πολλοί νέοι ανέφεραν ότι η πιθανή επιβλαβείς σχέση με το διαδίκτυο μπορεί να συγκριθεί με εθιστικές διαταραχές[48]

Σε έρευνα των Lee et. al. το 2007 με δείγμα 672 μαθητές γυμνασίου στη Κορέα μελετήθηκαν τα παιχνίδια που χρησιμοποιούνται συχνά από τους εφήβους και κατατάχτηκαν σε κατηγορίες με τη βοήθεια επαγγελματιών στα διαδικτυακά παιχνίδια. Εξετάστηκαν επίσης τα πρότυπα χρήσης του διαδικτύου για τον εντοπισμό των σχέσεων μεταξύ του είδους του παιχνιδιού και των προτύπων χρήσης του διαδικτύου. Οι μαθητές συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια σχετικά με τον τρόπο χρήσης παιχνιδιών στον υπολογιστή και τις Κορεάτικες κλίμακες εθισμού στο Διαδίκτυο. Τα είδη παιχνιδιών χωρίστηκαν σε 1) παιχνίδια προσομοίωσης, 2) παιχνίδια ρόλων, 3) διαδικτυακά επιτραπέζια παιχνίδια, 4) παιχνίδια κοινότητας, 5) παιχνίδια δράσης,

6) παιχνίδια περιπέτειας, 7) παιχνίδια σκοποβολής, και 8) παιχνίδια αθλητικών δραστηριοτήτων).

Χρησιμοποιώντας τις Κορεάτικες κλίμακες για τον εθισμό στο διαδίκτυο, οι 627 συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε μια κανονική ομάδα των 474 ατόμων, μια πιθανή ομάδα κινδύνου των 128, και μια ομάδα υψηλού κινδύνου των 25 ατόμων. Κάθε ομάδα έδειξε σημαντικές διαφορές στη συνολική βαθμολογία σχετικά με τον εθισμό στο Διαδίκτυο. Οι παίκτες κατατάχτηκαν σε κατηγορίες ανάλογα με τα παιχνίδια που προτιμούν να παίζουν περισσότερο. Οι χρήστες που προτιμούσαν να παίζουν παιχνίδια ρόλων είχαν σημαντικά υψηλότερα ποσοστά εθισμού από εκείνους που προτιμούσαν τα διαδικτυακά επιτραπέζια παιχνίδια και αυτά των αθλητικών δραστηριοτήτων. Τα παιχνίδια και ο εθισμός στο διαδίκτυο, επίσης, συνδέονται με τις διαπροσωπικές σχέσεις. Τέλος οι χρήστες του κάθε είδους παιχνιδιού έχουν μοναδικό ψυχολογικό εθισμό που διαφέρει από τους άλλους και αυτό επηρεάζει τόσο την επιλογή παιχνιδιού όσο και τη διάρκεια χρήσης του διαδικτύου. [49]

Οι Yang et. al. το 2010 διερεύνησαν τη σύνδεση εθισμού στο διαδίκτυο και αυτοκτονικής συμπεριφοράς σε εφήβους, καθώς και αν αυτό θα μπορούσε να συνδεθεί με καταθλιπτική συνδρομή ή / και συμπεριφορές που σχετίζονται με την παρορμητικότητα. Το δείγμα αποτελούταν από 3057 εφήβους αστικής περιοχής στο Hefei όπου χορηγήθηκαν ερωτηματολόγια όσον αφορά το συσχετισμό του εθισμού στο διαδίκτυο, των αυτοκτονικών συμπεριφορών κατά τη διάρκεια των 12 μηνών που προηγήθηκαν της έρευνας, τις συμπεριφορές που σχετίζονταν με την παρορμητικότητα, τη κατάθλιψη και τις αντιξοότητες στη παιδική ηλικία αντίστοιχα. Από τους 3507 συμμετέχοντες, 5,2% θεωρήθηκαν εθισμένοι στο διαδίκτυο, 27,4% ανέφεραν αυτοκτονικό ιδεασμό κατά τους 12 μήνες που προηγήθηκαν της έρευνας, 9,5% είχαν σχεδιάσει την απόπειρα αυτοκτονίας και 2,6% ανέφεραν τουλάχιστον μία απόπειρα στο παρελθόν. Ο εφηβικός εθισμός στο διαδίκτυο φαίνεται να συνδέεται με αυτοκτονικό ιδεασμό και σχέδιο αυτοκτονίας, και η συσχέτιση ενδεχομένως οφείλεται σε μη διαγνωσμένη κατάθλιψη και συμπεριφορές που σχετίζονται με την παρορμητικότητα. [50]

Οι Peukert et. al. σε ανασκόπηση τον Ιούλιο του 2010, αναφερόμενοι στην υπερβολική και εθιστική χρήση του διαδικτύου και του υπολογιστή παίζοντας on-line

παιχνίδια σε αυτόν, θεωρούν ότι πλέον αποτελεί μείζον ζήτημα εξωνοσοκομειακής περίθαλψης. Το Pubmed χρησιμοποιήθηκε από τους ερευνητές για τη συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση εξετάζοντας πρωτότυπες εργασίες και άρθρα ανασκόπησης που αφορούν το διαδίκτυο και τον εθισμό στα παιχνίδια μέσω του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Πρόσφατα επιδημιολογικά δεδομένα από τη Γερμανία δείχνουν ότι 1.5 - 3.5% των εφήβων που είναι χρήστες ηλεκτρονικών υπολογιστών και του διαδικτύου δείχνουν σημάδια της κατάχρησης ή εθισμού στη χρήση του υπολογιστή και των βιντεοπαιχνιδιών. Επιπλέον υπάρχουν ενδείξεις ότι η διαταραχή σχετίζεται με υψηλότερα ποσοστά κατάθλιψης, άγχους, καθώς και χαμηλότερες επιδόσεις π.χ στο σχολείο. Αν και ως νοσολογική κατάσταση παραμένει ασαφής, υπάρχουν στοιχεία από νευροβιολογικές έρευνες από τα οποία προκύπτει ότι η διαταραχή μπορεί να κατανοηθεί ως συμπεριφορά εθισμού. Στα πλαίσια της θεραπείας και της αντιμετώπισης έχουν προταθεί διάφορες τεχνικές, όμως, εξακολουθεί να υπάρχει έλλειψη στις κλινικές δοκιμές σχετικά με την αποτελεσματικότητά τους. Δεδομένου ότι τα εξαρτημένα άτομα παρουσιάζουν συχνά ελάχιστα κίνητρα για μια αλλαγή συμπεριφοράς, θεωρούμε ότι μια πολλά υποσχόμενη προσέγγιση για τη θεραπεία είναι η εκπαίδευση των συγγενών τους με στόχο την ενίσχυση των κινήτρων για την αλλαγή συμπεριφοράς στα εθισμένα άτομα.[51]

Οι Hui Wang et. al. το 2011 προσπάθησαν να αξιολογήσουν την προβληματική χρήση του διαδικτύου και να διερευνήσουν τους πιθανούς παράγοντες κινδύνου για τη προβληματική χρήση αυτού μεταξύ μαθητών λυκείου στην Κίνα. Συνολικά ερωτήθηκαν 14.296 μαθητές γυμνασίου σε τέσσερις πόλεις στην επαρχία Γκουανγκντόνγκ. Η προβληματική χρήση του Διαδικτύου αξιολογήθηκε με το ερωτηματολόγιο 20 ερωτήσεων της Young (Young Internet Addiction Test YIAT). Επίσης συλλέχθηκαν πληροφορίες που σχετίζονταν με δημογραφικά στοιχεία, την οικογένεια, παράγοντες συσχέτισης στο σχολείο και πρότυπα χρήσης του διαδικτύου. Από τους 14.296 μαθητές, 12.446 ήταν χρήστες του Διαδικτύου. Από αυτούς, 12,2% (1515) προσδιορίστηκαν ως προβληματικοί χρήστες του διαδικτύου. Το άγχος του διαβάσματος, η ύπαρξη κοινωνικών φίλων, οι κακές σχέσεις με τους καθηγητές και τους μαθητές και οι συγκρούσεις στην οικογένεια ήταν παράγοντες κινδύνου για προβληματική χρήση του διαδικτύου. Οι

μαθητές που αφιέρωναν περισσότερο χρόνο σε σύνδεση ήταν πιο πιθανό να αναπτύξουν προβληματική χρήση του διαδικτύου. [52]

Σε έρευνα των Cao et. al. το 2011 διερευνήθηκαν τα ποσοστά προβληματικής χρήσης του διαδικτύου σε Κινέζους εφήβους, καθώς και η σχέση της με ψυχοσωματικά συμπτώματα και την ικανοποίηση από τη ζωή. Το δείγμα αποτέλεσαν 17.599 εφήβους ηλικίας 10 – 24 ετών που κατοικούσαν σε οκτώ πόλεις της ηπειρωτικής Κίνας. Για τη διεξαγωγή της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Internet Addiction Test της Young και μια κλίμακα ζωής που έδινε πληροφορίες σχετικά με ψυχοσωματικά συμπτώματα και το βαθμό ικανοποίησης από τη ζωή.

Περίπου 8,1% του συνόλου του δείγματος παρουσίασαν προβληματική χρήση του διαδικτύου. Η προβληματική χρήση συνδέθηκε με τους άνδρες, τους μαθητές λυκείου, τις αστικές περιοχές, το σκοπό χρήσης του διαδικτύου που ως επί το πλείστον αφορά τη ψυχαγωγία, την ανακούφιση από τη μοναξιά και τη συχνότητα χρήσης του διαδικτύου.

Σε σύγκριση με τους κανονικούς χρήστες στο Διαδίκτυο, οι έφηβοι με προβληματική χρήση του διαδικτύου είχαν περισσότερες πιθανότητες να υποφέρουν από ψυχοσωματικά συμπτώματα, συμπεριλαμβανομένης της έλλειψης σωματικής ενέργειας, της φυσιολογική δυσλειτουργίας, το εξασθενημένο ανοσοποιητικό, τα συναισθηματικά συμπτώματα, τα συμπτώματα συμπεριφοράς και τα κοινωνικά προβλήματα προσαρμογής. Οι έφηβοι με προβληματική χρήση του διαδικτύου είχαν χαμηλότερα σκορ στο σύνολο και όλες τις διαστάσεις της ικανοποίησης από τη ζωή. Τέλος υπήρχε σημαντική θετική συσχέτιση της προβληματικής χρήσης του διαδικτύου με ψυχοσωματικά συμπτώματα και αρνητική με το βαθμό ικανοποίησης από τη ζωή. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να ληφθούν μέτρα για την πρόληψη της εξάπλωσης του φαινομένου. [53]

Σε μια πιλοτική έρευνα των Christakis et. al. το 2011 αξιολογήθηκε η συσχέτιση μεταξύ προβληματικής χρήσης του Διαδικτύου και μέτριας έως σοβαρής κατάθλιψης. Το δείγμα αποτέλεσαν 307 φοιτητές δυο Πανεπιστημίων των ΗΠΑ. Οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν το Internet addiction test (IAT) της Young, καθώς και ένα ερωτηματολόγιο ασθενών Υγείας.

Από το σύνολο του δείγματος οι 224 συμμετέχοντες ολοκλήρωσαν την έρευνα. 4% των φοιτητών που συμμετείχαν είχαν πιθανή προβληματική χρήση του διαδικτύου ή προβληματική χρήση και 12% έπασχε από μέτρια έως σοβαρή κατάθλιψη. Από τα αποτελέσματα φάνηκε επίσης ότι υπήρχε μια σημαντική συσχέτιση μεταξύ προβληματικής χρήσης του Διαδικτύου και μέτριας έως σοβαρής κατάθλιψης.

Συμπερασματικά παρατηρήθηκε ότι τα ποσοστά προβληματικής χρήσης του Διαδικτύου μεταξύ των αμερικανών φοιτητών είναι μια αιτία ανησυχίας η οποία ενδεχομένως απαιτεί παρέμβαση και θεραπεία μεταξύ των πλέον ευάλωτων ομάδων. Επίσης τα ποσοστά προβληματικής χρήσης του διαδικτύου τα οποία αναφέρθηκαν σε αυτή τη μελέτη είναι χαμηλότερα εκείνων που έχουν αναφερθεί σε άλλες μελέτες, ωστόσο στον πληθυσμό υψηλού κινδύνου είναι πολύ υψηλά και τα προληπτικά μέτρα συνίστανται επίσης. [54]

Στις Η.Π.Α σύμφωνα με έρευνα, με επικεφαλή τον [Liu TC](#) του πανεπιστημίου Yale, ένας στους 25 εφήβους ανέφερε ότι έχει «μία ακαταμάχητη επιθυμία» να σερφάρει στο διαδίκτυο, ότι νιώθει εκνευρισμό όταν είναι εκτός Διαδικτύου ή όταν επιχειρήσει να «απεξαρτητοποιηθεί» ή να μειώσει τον χρόνο παραμονής του στο διαδίκτυο. Επιπλέον, η έρευνα στην οποία συμμετείχαν περισσότεροι από 3.560 μαθητές Γυμνασίου στην πολιτεία του Κονέκτικατ συμπέρανε ότι οι μαθητές εκείνοι που έκαναν «προβληματική χρήση του διαδικτύου» ήταν πιθανότερο να εμφανίσουν συμπτώματα κατάθλιψης, επιθετική συμπεριφορά και να κάνουν χρήση ναρκωτικών σε σχέση με τους συνομηλίκους τους. Από τους 3.560 μαθητές, 4% ενέπιπταν στην κατηγορία «προβληματική χρήση του διαδικτύου.» Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν ασιάτες ή ισπανόφωνοι, παρότι η πλειονότητα των ερωτηθέντων μαθητών ήταν λευκοί. Τα κορίτσια ήταν πιθανότερο να απαντήσουν θετικά σε μία από τις ερωτήσεις, αλλά περισσότερα αγόρια απάντησαν ότι περνούν πάνω από 20 ώρες την εβδομάδα στο Διαδίκτυο — περίπου το 17% των αγοριών σε σύγκριση με 13% των κοριτσιών. Οι μαθητές οι οποίοι ήταν προβληματικοί χρήστες του διαδικτύου, ήταν, σύμφωνα με την έρευνα, και πιο επιρρεπείς στην κατάθλιψη και εμπλέκονταν συχνότερα σε καυγάδες. Και τα αγόρια σε αυτή την κατηγορία είχαν περισσότερες πιθανότητες να καπνίζουν ή να κάνουν χρήση ναρκωτικών ουσιών. Ωστόσο, με βάση τους βαθμούς τους στο σχολείο, δεν είχαν χειρότερες. [55]

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την ερευνήτρια δημόσιας υγείας στο Weill Cornell Medical College της Νέας Υόρκης, Jennifer Epstein και την ομάδα της και δημοσιεύτηκε στο επιστημονικό έντυπο Addictive Behaviors, φαίνεται ότι οι έφηβοι που καταναλώνουν αλκοόλ περνούν περισσότερο χρόνο χρησιμοποιώντας τον υπολογιστή τους για δραστηριότητες όπως η κοινωνική δικτύωση σε σχέση με αυτούς που δεν καταναλώνουν. Η έρευνα ανακάλυψε μία σχέση μεταξύ της χρήσης του υπολογιστή για ψυχαγωγικούς λόγους (εξωσχολικές δραστηριότητες) και της κατανάλωσης αλκοόλ. Το αποτέλεσμα υπονοεί ότι ορισμένες διαδικτυακές δραστηριότητες μπορεί να επηρεάσουν τους εφήβους. Για παράδειγμα, είναι πιθανόν αναφορές στο αλκοόλ σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης ή online διαφημίσεις να ενθαρρύνουν τους εφήβους ώστε να καταναλώσουν αλκοόλ. Πιο συγκεκριμένα η ομάδα της Epstein παρακολούθησε την διαδικτυακή δραστηριότητα και την χρήση αλκοόλ σε δείγμα μεγαλύτερο των 200 εφήβων μεταξύ 13 και 17. Οι νέοι που κατανάλωσαν αλκοόλ, ξόδεψαν τον τελευταίο μήνα περίπου 16 ώρες/εβδομάδα στο διαδίκτυο, κάνοντας εξωσχολικές δραστηριότητες. Από την άλλη, οι έφηβοι που δεν πίνουν, ξόδεψαν 12.7 ώρες στο διαδίκτυο. Δεν βρέθηκε πάραυτα κάποια σχέση μεταξύ του αλκοόλ και των διαδικτυακών παιχνιδιών ή των διαδικτυακών αγορών.

[56]

4.2 Ελληνική Βιβλιογραφία

Στην Ελλάδα το φαινόμενο του 'εθισμού στο διαδίκτυο' έχει κάνει αισθητή την παρουσία του ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, αν και σε σύγκριση με άλλες χώρες τα ποσοστά 'εθισμού' είναι χαμηλά το φαινόμενο έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον τόσο των ερευνητών όσο και της κοινής γνώμης.

Οι Σιώμος και συν. σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2008 αποκαλύπτουν ότι το κάπνισμα συνδέεται με τον εθισμό στο διαδίκτυο. Το συνολικό δείγμα αποτελείται από 2200 μαθητές της Θεσσαλίας. Η επιλογή του δείγματος έγινε με τυχαιοποιημένη ενστρωματομένη δειγματοληψία ανά Γυμνάσιο, Λύκειο και ανά πόλη. Οι μαθητές συμπλήρωσαν το YDQ (Young's Diagnostic Questionnaire) των 8 ερωτήσεων (Young KS 1998) βασισμένο στα κριτήρια του DSM-IV για το παθολογικό τυχερό παιχνίδι το οποίο μεταφράστηκε στην Ελληνική γλώσσα και ένα ερωτηματολόγιο δημογραφικών χαρακτηριστικών. Το κάπνισμα αναφέρεται από 299(13.6%) εφήβους, ενώ από 1901(86.4%) όχι. Από το 13.6% των μαθητών που αναφέρουν πως

καπνίζουν το 34.1% καπνίζει περιστασιακά, το 25.8% καπνίζει μέχρι 10 τσιγάρα την ημέρα, το 26.1% έως ένα πακέτο, 5.7% έως δύο πακέτα και το 8.4% πάνω από δύο. Η μέση ηλικία έναρξης του καπνίσματος είναι 14.27 ± 1.94 έτη. Η σύγκριση των δύο ομάδων δείχνει υψηλότερο μέσο όρο σε πέντε κριτήρια για τον εθισμό στο διαδίκτυο και στη συνολική βαθμολογία της κλίμακας, στατιστικά σημαντικά $p < 0.05$ για τους μαθητές που καπνίζουν. Η συνολική βαθμολογία στην κλίμακα του εθισμού στο διαδίκτυο εμφανίζει θετική συσχέτιση με το κάπνισμα, τη συχνότητα που καπνίζουν οι μαθητές, τη λήψη αλκοόλ, τη συχνότητα που πίνουν οι μαθητές και αρνητική συσχέτιση με την ηλικία έναρξης του καπνίσματος και την ηλικία έναρξης του αλκοόλ στατιστικά σημαντικά $p < 0.05$. Συμπερασματικά το κάπνισμα αφορά έναν στους οκτώ εφήβους της Θεσσαλίας και η χρήση του σχετίζεται με τον εθισμό στο διαδίκτυο και τη χρήση αλκοόλ. [57]

Σε έρευνα που διεξήχθη στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας το Νοέμβριο του 2008 πραγματοποιήθηκε μέτρηση του εθισμού στο διαδίκτυο μεταξύ των Ελλήνων εφήβων. Η έρευνα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας έγινε σε δείγμα 2.200 παιδιών 12-18 ετών στη Θεσσαλία στο πλαίσιο της διδακτορικής διατριβής του κ. Σιώμου, διδάκτορα της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και ειδικευόμενου ψυχιάτρου παιδιών και εφήβων στο Ιπποκράτειο Νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης, διαπιστώνει εθισμό σε 8,2% των εφήβων, δηλαδή ποσοστό μέχρι και 11 φορές μεγαλύτερο από τους εφήβους στην Αττική. Σε μια χώρα όπως η Ελλάδα, με πολύ χαμηλή διείσδυση του διαδικτύου, τέτοια ποσοστά εθισμού κρίνονται πολύ υψηλά. Μια πιθανή εξήγηση των παραπάνω σχετίζεται, σύμφωνα με τους επιστήμονες, με το γεγονός ότι στην ελληνική περιφέρεια τα παιδιά εξακολουθούν να έχουν περιορισμένες δυνατότητες για δραστηριότητες εκτός σχολείου, γι' αυτό και αναζητούν διεξόδους στο διαδίκτυο. Σύμφωνα με τα στοιχεία της μελέτης αυτής, το 70,8% των παιδιών του δείγματος είχε πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η πιο συχνή χρήση του διαδικτύου αφορούσε τα online βιντεοπαιχνίδια (50,9% των χρηστών) και τις υπηρεσίες πληροφοριών (46,8%). Το ποσοστό του εθισμού στο διαδίκτυο μεταξύ των χρηστών ήταν 8,2%, με τα αγόρια να προηγούνται με ποσοστό 6,2% σε σύγκριση με το 2% για τα κορίτσια. Συνολικά μεταξύ των χρηστών, η χαρακτηριζόμενη προβληματική χρήση του διαδικτύου (εθισμός, αλλά και συμπεριφορές επικίνδυνες οι

οποίες όμως δεν έχουν καταλήξει ακόμη σε εθισμό) ήταν της τάξεως του 26,3% (18,1% για τα αγόρια και 8,2% για τα κορίτσια).[45]

Οι Τσίτσικα Α. και συν. τον Ιανουάριο του 2009 διεξήγαν έρευνα η οποία στόχευε στην αξιολόγηση των χαρακτηριστικών και των προβλεπτικών παραγόντων της υπερβολικής χρήσης του διαδικτύου καθώς και την αξιολόγηση του επιπολασμού της παθολογικής χρήσης του Διαδικτύου στους Έλληνες εφήβους. Ο πληθυσμός της μελέτης (n = 897) αποτελείτο από ένα τυχαίο δείγμα εφήβων που κατοικούσε στην Αθήνα, τα ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν περιλάμβαναν την κλίμακα εθισμού στο διαδίκτυο της Young (IAYS) και αναφέρονταν στα χαρακτηριστικά πρόσβασης στο διαδίκτυο. Η ανάλυση έδειξε ότι οι πιο σημαντικοί προάγγελοι της συνολικής χρήσης του διαδικτύου συμπεριλαμβάνονται στη πρόσβαση των χρηστών μέσω δικού τους ηλεκτρονικού υπολογιστή στο σπίτι για το σκοπό της κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Η πρόσβαση στο διαδίκτυο μέσω του σχολικού περιβάλλοντος ήταν σημαντικά αποτρεπτική (1-3 ώρες / εβδομάδα χαμηλή χρήση του διαδικτύου), ενώ η πρόσβαση μέσω των διαδικτυακών καφέ ήταν ένας σημαντικός προγνωστικός παράγοντας για την υψηλή χρήση του διαδικτύου (11-20 ώρες / εβδομάδα). Επιπλέον, η πρόσβαση στο διαδίκτυο για χρήση παιχνιδιών ήταν ο πιο σημαντικός προγνωστικός παράγοντας για την υπερβολική χρήση του διαδικτύου (> 20 ώρες / εβδομάδα). Εν κατακλείδι, η υπερβολική χρήση του Διαδικτύου προβλέπεται αποκλειστικά και μόνο από τον τόπο πρόσβασης στο Διαδίκτυο (δική του πύλη στο σπίτι) και το πεδίο εφαρμογής της χρήσης του διαδικτύου (δηλαδή, ιστοσελίδες σχετικά με το παιχνίδι, κοινωνικοποίηση μέσω παιχνιδιού) και μπορεί να οδηγήσει σε εθισμό στο Διαδίκτυο, ιδίως μεταξύ των ανδρών στους εφήβους.[58]

Η Κυπαρίσση Αντωνία σε έρευνα που διεξήχθη στη Χίο το πρώτο τρίμηνο του 2009 σε δείγμα 308 μαθητών ηλικίας 12 με 18 ετών σχετικά με τον εθισμό των εφήβων στο διαδίκτυο αποκαλύπτει ότι το μέρος από το οποίο οι έφηβοι έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο είναι η κατοικία με ποσοστό 72,7% , το σχολείο με ποσοστό 32,8% και τα διαδικτυακά καφέ με ποσοστό 28,7%. Οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι νέοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο είναι για να παίξουν διαδικτυακά παιχνίδια 53,6%, για συζητήσεις με άλλους χρήστες 52,6%, για χρήση του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου 43,5% και για πληροφορίες για την εκπαίδευση 35,4%. Ορθή χρήση του διαδικτύου κάνει το 59,5% του δείγματος οριακή το 25,5% και εθισμένο είναι το 15%.

Επομένως από τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνεται η αυξημένη τάση σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου συγκριτικά με την πρωτεύουσα που υπάρχει στην Ελληνική επαρχία.[59]

Οι Δρ. Οικονόμου και συν. σε έρευνα που διεξήχθη κατά το σχολικό έτος 2009-2010 σε γυμνάσια και λύκεια της Κύπρου αποκαλύπτει ότι σχεδόν το 35% των ερωτηθέντων παιδιών ηλικίας 14-16 συμμετείχαν σε διαδικτυακά παιχνίδια τύχης. Σχεδόν το 3% είχε εθισμό ενώ το 27% είναι στα πρόθυρα του εθισμού. Το 3,4 % ήταν εξαρτημένο δηλαδή ξόδευαν παραπάνω από 20 ώρες εβδομαδιαίως. Σύμφωνα με την έρευνα, 4% των αγοριών 16-24 χρονών και 4-7% των αγοριών 11-18 χρονών, παίζουν διαδικτυακά παιχνίδια. 4-8% των εφήβων έχουν σοβαρό πρόβλημα «εθισμού και 10-14% των εφήβων, σήμερα, κινδυνεύουν να αναπτύξουν διαδικτυακό πρόβλημα. [60]

Σύμφωνα με έρευνα του Ερευνητικού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΨΥ) το 2010, ο κύριο τρόπος με τον οποίο οι Έλληνες έφηβοι αντλούν πληροφορίες, επικοινωνούν μεταξύ τους, ψυχαγωγούνται και κοινωνικοποιούνται είναι η χρήση του διαδικτύου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας:

- Ένας στους τέσσερις έφηβους (ποσοστό 24,3%) ασχολείται για τουλάχιστον τρεις ώρες την ημέρα τις καθημερινές με τον ηλεκτρονικό υπολογιστή και το διαδίκτυο, ενώ τα Σαββατοκύριακα το ποσοστό αυτό σχεδόν διπλασιάζεται (41%)
- Τα ποσοστά χρήσεις του διαδικτύου αυξάνονται καθώς αυξάνεται η ηλικία : 14,1% των 11χρονων, 25,8% των 13χρονων και 33,7% των 15χρονων
- Ο αριθμός των εφήβων οι οποίοι ασχολούνται με τον υπολογιστή και το διαδίκτυο για τουλάχιστον τρεις ώρες τη μέρα έχει τετραπλασιαστεί από 5,7% το 2006 σε 21,7% το 2010
- Το ποσοστό των αγοριών και μαθητών ηλικίας 13 και 15 ετών, που παίζουν ηλεκτρονικά παιχνίδια από μισή έως και δύο ώρες τις καθημερινές είναι 47,8%, ενώ το ποσοστό αυτό διπλασιάζεται τα Σαββατοκύριακα
- Σχεδόν ένας στους έξι 15χρονους (ποσοστό 15,5%) εμφανίζει συμπεριφορές εξάρτησης από τη χρήση του Διαδικτύου. Το 5,5% του συνόλου των εφήβων -

κυρίως αγόρια - αναφέρουν συμπτώματα εξάρτησης από τα ηλεκτρονικά παιχνίδια.

- Τρεις στους πέντε 15χρονους μαθητές (ποσοστό 59,4%) αδυνατούν να περιορίσουν τη σύνδεσή τους στο διαδίκτυο για όση ώρα αρχικά είχαν προγραμματίσει.
- Δύο στους πέντε (ποσοστό 42,3%) έχουν το διαδίκτυο συνεχώς στο μυαλό τους, ενώ σχεδόν ένας στους τρεις (ποσοστό 30,8%) χρησιμοποιεί το Διαδίκτυο ως μέσο για να ξεφύγει από τα προβλήματά του και να ανακουφίσει δυσάρεστα συναισθήματα (απελπισία, ενοχή, άγχος, κατάθλιψη κ.ά.).
- Επιπλέον, ένας στους τέσσερις (ποσοστό 25,4%) νιώθει ότι πρέπει να βρίσκεται στο διαδίκτυο ολοένα και περισσότερο προκειμένου να αντλήσει ικανοποίηση, ενώ ανάλογο ποσοστό έχει πει ψέματα στην οικογένειά του ή σε κάποιον άλλο για να αποκρύψει το βαθμό ενασχόλησής του.
- Ένας στους πέντε εφήβους (ποσοστό 19,7%) αναφέρει ότι έχει προβεί κατ' επανάληψη σε αποτυχημένες προσπάθειες να ελέγξει, να περιορίσει ή να σταματήσει τη χρήση του διαδικτύου, ενώ ένας στους έξι (ποσοστό 16,8%) έχει θέσει σε κίνδυνο κάτι σημαντικό (π.χ. σχέση, εργασία, εκπαίδευση) λόγω της υπερβολικής ενασχόλησής του με το Διαδίκτυο.
- Η υπερβολική χρήση του υπολογιστή και του διαδικτύου φαίνεται, επίσης, να σχετίζεται με την εμφάνιση ψυχοσωματικών συμπτωμάτων, όπως πονοκέφαλος, πόνος στο στομάχι, πόνος στη μέση, ακεφιά, νευρική κατάσταση, δυσκολία στον ύπνο, ζαλάδα και δυσκολία συγκέντρωσης

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις επιστημόνων οι έφηβοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο χωρίς όρια και έλεγχο με αποτέλεσμα η χρήση του να γίνεται προβληματική και πολλές φορές να καταλήγει σε εξάρτηση, ενώ πολλές φορές συνδέεται και με ψυχοκοινωνικές δυσκολίες όπως διαταραχή συναισθήματος, κακή διαγωγή ή σύνδρομο υπερκινητικότητας και ελλειμματικής προσοχής. [61]

Κατά την πανελλαδική έρευνα της Μονάδας Εφηβικής Υγείας (ΜΕΥ) με δείγμα 1007 εφήβους ηλικίας μεταξύ 15-16 ετών το 2010 φαίνεται ότι:

- Υπάρχει τάση αύξησης των ποσοστών υπερβολικής χρήσης το 2.4% των εφήβων 15-16 ετών παρουσιάζουν διαδικτυακή εξάρτηση και 19.1% οριακή χρήση που δυνητικά στο μέλλον μπορεί να οδηγήσει σε συμπεριφορές εξάρτησης.
- Το ποσοστό των εφήβων με συμπεριφορές εξάρτησης ήταν μεγαλύτερο στις επαρχιακές πόλεις σε σύγκριση με την Αττική (3.4% έναντι 1.3%).
- Δεν διαπιστώθηκε διαφοροποίηση που να σχετίζεται με το φύλο, τα δε δίκτυα κοινωνικής δικτύωσης αποτελούν πλέον τον πρώτο σε συχνότητα λόγο που οι εξαρτημένοι έφηβοι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο, ενώ ακολουθούν τα διαδικτυακά παιχνίδια.
- Από το σύνολο των εφήβων, 63.7% θα δημοσιοποιούσαν προσωπικά τους δεδομένα (100% των εφήβων με εξάρτηση), ενώ 18.5% θα συναντούσαν κάποιον διαδικτυακό φίλο στο φυσικό κόσμο (74% των εφήβων με εξάρτηση)
- Το 95,2% των εφήβων με εθισμό στο διαδίκτυο προέρχονταν από έγγαμες οικογένειες.
- το 44,4% των εφήβων με εθισμό έχουν συχνή πρόσβαση στο διαδίκτυο από το κινητό τηλέφωνο έναντι 15% όσων δεν κάνουν συχνή χρήση του διαδικτύου.[62]

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε παιδιά και εφήβους (500 άτομα) στο δήμο Πανοράματος Θεσσαλονίκης τον Οκτώβριο του 2010 το 54% χρησιμοποιεί το διαδίκτυο σε καθημερινή βάση. Η συνηθέστερη χρήση για την πλειοψηφία αυτών (89%) είναι το κατέβασμα τραγουδιών, βίντεο και ταινιών, και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email) (76%). Στις ηλικίες 14-16 χρονών, το 55,4% των εφήβων απασχολούνται σε διαδικτυακά ηλεκτρονικά παιχνίδια βίας σχεδόν καθημερινά, ενώ η επισκεψιμότητα των ιστοσελίδων αυτών αγγίζει μόνο το 11% στις ηλικίες 11-13 χρονών. Η συμμετοχή των εφήβων σε ιστοχώρους επικοινωνίας όπως το Facebook ή σε δωμάτια συνομιλίας (chatrooms) φτάνει το 59%. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 26% των εφήβων, δηλαδή 1 στους 4 εφήβους χρησιμοποιεί το διαδίκτυο για την

αναζήτηση σεξουαλικών θεμάτων. Το 58% το χρησιμοποιεί για εκπαιδευτικούς λόγους και αναζητά πληροφορίες για εργασίες και επιστημονικές μελέτες, ενώ το 52% αυτών αναζητά πληροφορίες για φορείς, υπηρεσίες και οργανισμούς στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Η χρήση του διαδικτύου για ηλεκτρονική ενημέρωση της ειδησεογραφίας, για ηλεκτρονικές αγορές και για τυχερά παιχνίδια δεν ξεπερνά στους εφήβους το 25%. [63]

Οι Τσίτσικα Α, και συν. σε έρευνα που διεξήχθη τον Οκτώβριο του 2010 αξιολόγησαν τις συσχετίσεις των ψυχοκοινωνικών επιπτώσεων των τυχερών παιχνιδιών στο διαδίκτυο μεταξύ των εφήβων, καθώς και τη σύνδεση μεταξύ τυχερών παιχνιδιών στο διαδίκτυο και την προβληματική χρήση του διαδικτύου. Το δείγμα ήταν τυχαίο και αποτελούνταν από (N = 484) εφήβους (71,2% αγόρια, 28,8% κορίτσια, μέση τιμή ± ηλικίας του δείγματος ήταν 14,88 χρόνια). Η αξιολόγηση έγινε με τη συμπλήρωση ερωτηματολογίων και έδειξε ότι το 15,1% του δείγματος έπαιζε τυχερά παιχνίδια στο διαδίκτυο. Η χρήση τυχερών παιχνιδιών στο διαδίκτυο συνδέθηκε ψυχοκοινωνικά με αδυναμία προσαρμογής, συμπεριλαμβανομένων των προβλημάτων συμπεριφοράς. Η πιθανότητα ταυτόχρονης προβληματικής χρήσης του διαδικτύου ήταν σημαντικά υψηλότερη στους παίκτες Διαδικτύου. Έτσι, τα ευρήματα της μελέτης δείχνουν ότι οι έφηβοι που κάνουν χρήση του διαδικτύου για να παίζουν τυχερά παιχνίδια είναι πιο πιθανό να παρουσιάσουν ταυτόχρονα προβληματική χρήση του διαδικτύου. [64]

Οι Φράγκος και συν. σε έρευνα τον Ιανουάριο του 2011 διερεύνησαν τη συσχέτιση της προβληματικής χρήσης του διαδικτύου μεταξύ Ελλήνων φοιτητών με παράγοντες όπως το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση, την ακαδημαϊκή επίδοση κατά το τελευταίο εξάμηνο σπουδών τους, την εγγραφή ή όχι σε πρόγραμμα ανεργίας, τις ώρες χρήσης του Διαδικτύου ανά εβδομάδα, επιπλέον προσωπικές συνήθειες ή εξαρτήσεις (όπως ο αριθμός καφέδων και η κατανάλωση αλκοολούχων ποτών ανά ημέρα, η λήψη ουσιών, το τσιγάρα που κάπνιζαν ανά ημέρα), και τις αρνητικές ψυχολογικές πεποιθήσεις. Τα δεδομένα συγκεντρώθηκαν από 2.358 φοιτητές από όλη την Ελλάδα. Από τα αποτελέσματα φαίνεται ότι ο επιπολασμός της προβληματικής χρήσης του διαδικτύου ήταν 34,7% του δείγματος. Η προβληματική χρήση του διαδικτύου συσχετίστηκε σημαντικά με το φύλο, την οικογενειακή κατάσταση, τα αποτελέσματα της βαθμολογικής επίδοσης κατά το προηγούμενο εξάμηνο των

σπουδών τους, το αν οι φοιτητές διαμένουν μόνοι τους ή με τις οικογένειές τους, την εγγραφή ή όχι του φοιτητή σε πρόγραμμα ανεργίας, και αν ο ίδιος ο φοιτητής καταβάλλει τη συνδρομή του στο διαδίκτυο. Κατά μέσο όρο, οι προβληματικοί χρήστες του διαδικτύου χρησιμοποιούν το MSN, τα διάφορα φόρουμ, το YouTube, πορνογραφικές ιστοσελίδες, 'chat rooms', τους χώρους διαφήμισης, μηχανές αναζήτησης όπως Google, Yahoo, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τα παιχνίδια, και τα blogs, περισσότερο από τους μη προβληματικούς χρήστες του Διαδικτύου. Η προβληματική χρήση του διαδικτύου συσχετίστηκε ακόμα με άλλες ενδεχομένως εθιστικές προσωπικές συνήθειες όπως το κάπνισμα, η κατανάλωση αλκοόλ ή καφέ και η λήψη ουσιών. Σημαντικοί παράγοντες κινδύνου για τη προβληματική χρήση του διαδικτύου ήταν το αρσενικό φύλο, η εγγραφή σε προγράμματα ανεργίας, η παρουσία αρνητικών πεποιθήσεων, οι επισκέψεις σε πορνογραφικές ιστοσελίδες, καθώς και η χρήση online παιχνιδιών. Συμπερασματικά η προβληματική χρήση του διαδικτύου είναι διαδεδομένη μεταξύ των Ελλήνων φοιτητών και είναι ένα θέμα που πρέπει να προβληματίσει και τους επαγγελματίες υγείας αλλά και τους κρατικούς.[65]

Οι Τσίτσικα Α. και συν σε έρευνα τον Απρίλιο του 2011 ασχολήθηκαν με τον καθορισμό του ψυχοκοινωνικού προφίλ και των ψυχολογικών νοσημάτων που συνδέονται με τον εθισμό στο διαδίκτυο μεταξύ εφήβων. Το δείγμα αποτελούνταν από 129 εφήβους που εξετάστηκαν στα εξωτερικά ιατρεία της Μονάδας Εφηβικής Υγείας της Β' Πανεπιστημιακής Παιδιατρικής Κλινικής στην Αθήνα. Η ομάδα αποτελείτο από 86 εφήβους με εθισμό στο διαδίκτυο όπως αξιολογήθηκαν σύμφωνα με ψυχιατρική συνέντευξη με δύο ανεξάρτητους εξεταστές. Η ομάδα ελέγχου αποτελούνταν από 43 εφήβους χωρίς εθισμό στο διαδίκτυο. Τα ευρήματα της μελέτης έδειξαν ότι οι έφηβοι με εθισμό είχαν σημαντικά περισσότερες πιθανότητες να έχουν διαζευγμένους γονείς ($p = 0,012$) ή / και δυσλειτουργικές οικογενειακές σχέσεις ($p < 0,0001$). Το ποσοστό των εφήβων με κακή ακαδημαϊκή επίδοση ($p < 0,0001$) και αδικαιολόγητες απουσίες στο σχολείο ($p = 0,004$) ήταν μεγαλύτερο μεταξύ των ατόμων με εθισμό στο διαδίκτυο. Επιπλέον, περίπου τα δύο τρίτα των εφήβων με εθισμό ασχολήθηκαν με συμπεριφορές υψηλού κινδύνου ($p < 0,0001$). Τέλος, οι έφηβοι με εθισμό είχαν 3,89 φορές περισσότερες πιθανότητες να παρουσιάσουν με συνυπάρχουσες ψυχιατρικές παθήσεις (95% CI: 1,19 - 12,70),

συμπεριλαμβανομένης της κατάθλιψης (10,5 έναντι 0%, $p = 0,022$). Συμπερασματικά η εφηβική εξάρτηση από το διαδίκτυο συνδέεται με κακό οικογενειακό περιβάλλον, κακή ακαδημαϊκή επίδοση, συμμετοχή σε συμπεριφορές υψηλού κινδύνου, καθώς και αυξημένη πιθανότητα για την κατάθλιψη.[66]

Οι Κορμάς Γ. και συν. σε έρευνα τον Ιούλιο του 2011 ασχολήθηκε με την αξιολόγηση των καθοριστικών παραγόντων και των ψυχοκοινωνικών επιπτώσεων που σχετίζονται με πιθανή προβληματική χρήση του διαδικτύου και την προβληματική χρήση του διαδικτύου μεταξύ των εφήβων, φαίνεται ότι μεταξύ του δείγματος τα ποσοστά επικράτησης της πιθανής προβληματικής χρήσης του διαδικτύου και της προβληματικής χρήσης του διαδικτύου ήταν 19,4% και 1,5%, αντίστοιχα. Σύμφωνα με τη μελέτη το άρρεν φύλο, η χρήση του διαδικτύου για λήψη πορνογραφικού υλικού, διαδραστικό παιχνίδι και η κοινωνικοποίηση, μέσω της χρήσης δωματίων συνομιλίας (chat rooms) και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, ήταν ανεξαρτήτως σχετικά με πιθανή προβληματική χρήση του διαδικτύου και προβληματική χρήση του διαδικτύου. Οι έφηβοι με πιθανή προβληματική χρήση του διαδικτύου είχαν αυξημένη πιθανότητα ταυτόχρονα να παρουσιάζουν υπερκινητικότητα και προβληματική συμπεριφορά. Επιπλέον, οι έφηβοι με προβληματική χρήση του διαδικτύου συνδέονται σημαντικά με υπερκινητικότητα και προβληματική συμπεριφορά, καθώς και πλήρη ψυχοκοινωνική αδυναμία προσαρμογής. Το δείγμα της μελέτης ήταν τυχαίο και αποτελούνταν από 866 Έλληνες εφήβους (με μέση ηλικία: 14,7 έτη). Για τη συλλογή των στοιχείων μοιράστηκαν αυτό-συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, τα οποία συμπεριελάμβαναν χαρακτηριστικά για τη χρήση του διαδικτύου, το ερωτηματολόγιο 'Young Internet Addiction Test' και το ερωτηματολόγιο 'Strengths and Difficulties'. Συμπερασματικά οι παράγοντες που καθορίζουν την πιθανή προβληματική χρήση του διαδικτύου και την προβληματική χρήση του διαδικτύου περιλαμβάνουν την πρόσβαση στο διαδίκτυο για σκοπούς ανάκτησης σεξουαλικών πληροφοριών, η χρήση διαδραστικών παιχνιδιών, και η ηλεκτρονική κοινωνικοποίηση. Επιπλέον, τόσο η πιθανή προβληματική χρήση του διαδικτύου όσο και η προβληματική χρήση του διαδικτύου συνδέονται δυσμενώς με προβληματική συμπεριφορά και κοινωνική αδυναμία προσαρμογής μεταξύ των εφήβων.[67]

Οι Φισούν Β. και συν το 2012 μελέτησαν τον εθισμό στο διαδίκτυο στην εφηβεία ως ένα σημαντικό προγνωστικό παράγοντα της χρήσης ναρκωτικών ουσιών από τους εφήβους. Από τα αποτελέσματα της έρευνας, η οποία πραγματοποιήθηκε στο νησί της Κω με δείγμα όλους τους εφήβους του νησιού ηλικίας μεταξύ 14 και 18 ετών, προκύπτει ότι οι έφηβοι που έχουν κάνει χρήση παράνομων ουσιών και κάνουν κατάχρηση του Διαδικτύου, φαίνεται να έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά προσωπικότητας, ποιο συγκεκριμένα εκείνα που κατατάσσονται κάτω από την ετικέτα του ψυχωτισμού "psychoticism" στο μοντέλο της προσωπικότητας του Eysenck. Η αύξηση της παθολογικής χρήσης του διαδικτύου έχει συνδεθεί με αυξημένες πιθανότητες να έχει γίνει χρήση παράνομων ουσιών. [68]

Οι Σιώμος και συν. σε έρευνα, η οποία διήρκησε 2 έτη και ολοκληρώθηκε το 2012 στο νησί της Κω με δείγμα όλους τους εφήβους ηλικίας μεταξύ 14 και 18 ετών και τους γονείς τους, μελέτησαν τον εθισμό στο διαδίκτυο σε σχέση με τους γονικούς δεσμούς καθώς και τις πρακτικές ασφαλείας που χρησιμοποιούν οι γονείς κατά του εθισμού στο διαδίκτυο. Τα αποτελέσματά δείχνουν ότι ο εθισμός στο διαδίκτυο είναι αυξημένος στο πληθυσμό αυτό με ποσοστό 16,3%, όπου δεν έγιναν προσπάθειες προληπτικά για την καταπολέμηση του φαινομένου από την αρχή, πριν από 2 χρόνια. Η αύξηση αυτή είναι παράλληλη με την αύξηση της διαθεσιμότητας του διαδικτύου. Οι καλύτερη μεταβλητή πρόβλεψης του εθισμού στο διαδίκτυο και στον ηλεκτρονικό υπολογιστή ήταν οι οικογενειακοί δεσμοί και όχι οι γονικές πρακτικές ασφαλείας. Οι γονείς έχουν την τάση να μην εκτιμούν σωστά το χρόνο που δαπανούν τα παιδιά στο διαδίκτυο όταν πρόκειται για τα δικά τους παιδιά. Τα γονικά μέτρα ασφαλείας για ασφαλή περιήγηση στο διαδίκτυο έχουν μόνο ένα μικρό προληπτικό ρόλο και δεν μπορούν να προστατεύσουν τους εφήβους από τον εθισμό στο διαδίκτυο. Οι τρεις δραστηριότητες σχετίζονται με τον εθισμό στο διαδίκτυο ήταν η σε απευθείας σύνδεση παρακολούθηση πορνογραφικού υλικού, ο ηλεκτρονικός τζόγος στο διαδίκτυο και η σε απευθείας σύνδεση απασχόληση με ηλεκτρονικά παιχνίδια. [69]

Οι Φλώρος και συν. σε μελέτη που πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2012, προσπάθησαν να προσδιορίσουν τα κίνητρα τα οποία είναι καθοριστικά για την επιλογή διαδικτυακών ή μη διαδικτυακών παιχνιδιών και να αξιολογήσουν κατά πόσον είναι σημαντικοί προάγγελοι του εθισμού στο Διαδίκτυο. Ένας ξεχωριστός στόχος ήταν να προσδιοριστεί το κατά πόσο μια εκτίμηση του διαδικτύου που

σχετίζεται με γνώσεις συγκρίνεται με κριτήρια με βάση τα μέσα της έρευνας για τον εθισμό στο Διαδίκτυο, και να επιδείξει την κλινική χρησιμότητά τους. Το δείγμα αποτέλεσε το σύνολο του μαθητικού πληθυσμού των εφήβων ηλικίας 12-18 ετών από το νησί της Κω. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι συγκεκριμένα είδη παιχνιδιών και κινήτρων για την επιλογή ενός παιχνιδιού είναι σημαντικοί προγνωστικοί παράγοντες του εθισμού στο διαδίκτυο, ακόμη και μετά τον συνυπολογισμό κοινωνικο-δημογραφικών μεταβλητών και μεταβλητών που αφορούν στη χρήση του διαδικτύου. Οι διαφορές μεταξύ των δυο φύλων δεν είναι στατιστικά σημαντικές όταν λάβουμε υπόψη το είδος και τα κίνητρα για της επιλογής τους. Το μυαλό των αγοριών τείνει να περιστρέφεται περισσότερο γύρω από τη χρήση του Διαδικτύου σε σύγκριση με των κοριτσιών. Αρκετά πρότυπα κινήτρων τα οποία ωθούν το χρήστη να παίξει συγκεκριμένα είδη ταυτοποιήθηκαν με τη βοήθεια μιας ανάλυσης συσχέτισης, αποδεικνύοντας το γεγονός ότι η απλή παρατήρηση της συμπεριφορά δεν είναι αρκετή για να συναγάγει την έννοια αυτών των δράσεων για το άτομο. Η χρήση πολλαπλών μετρήσεων του εθισμού σε απευθείας σύνδεση, η εξέταση των προτιμήσεων του είδους και οι ουσιαστικοί λόγοι για την επιλογή ενός παιχνιδιού μπορεί να είναι χρήσιμοι για την επίτευξη μιας καλύτερης κατανόησης του ατόμου-παίκτη ξεχωριστά. [70]

Οι Φλώρος Γ. και συν. σε εργασία τους το 2012 παρουσιάζουν τα αποτελέσματα μιας σύγχρονης μελέτης του συνόλου του μαθητικού πληθυσμού των εφήβων ηλικίας 12-18 ετών από το νησί της Κω και των γονιών τους, σχετικά με πρακτικές και στάσεις σχετικά με την ασφάλεια του διαδικτύου. Το σύνολο του δείγματος αποτέλεσαν 2017 μαθητές και 1214 γονείς που ανταποκρίθηκαν. Στο ερευνητικό υλικό συμπεριλήφθηκαν εκτεταμένα δημογραφικά στοιχεία και ένα ερωτηματολόγιο ασφάλειας του Διαδικτύου το (IAS, Internet Attitudes Scale) για τους γονείς και το Adolescent Computer Addiction Test (ACAT) για τα παιδιά και τους δύο γονείς. Και οι δύο γονείς παρείχαν την άποψή τους σχετικά με τη χρήση του υπολογιστή από τα παιδιά τους και μια εκτίμηση για το βαθμό του εθισμού τους στη χρήση υπολογιστή που εξετάστηκε συγκριτικά με την αυτοαναφορά των παιδιών τους. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι γονείς που είχαν αρνητική άποψη σχετικά με το Διαδίκτυο, είχαν την τάση να ενθαρρύνουν λιγότερο τα παιδιά τους να συμμετέχουν σε διαδικτυακές δραστηριότητες και ανησυχούσαν περισσότερο για την πιθανότητα

ότι το παιδί τους είναι εθισμένο στη χρήση υπολογιστή. Οι ανησυχίες τους δεν συσχετιζόντουσαν με τα αποτελέσματα των παιδιών τους . Οι γονικές απόψεις σχετικά με το διαδίκτυο δεν είχαν καμία επίδραση στο επίπεδο ασφαλείας και προφύλαξης στο σπίτι. Οι γονείς που ανέφεραν χαμηλό επίπεδο γνώσης σχετικά με την ασφάλεια στο διαδίκτυο και δεν ήταν σίγουροι για το τι τα παιδιά τους κάνουν στο διαδίκτυο, είχαν την τάση να θεωρούν ότι τα παιδιά τους έχουν περισσότερες πιθανότητες να είναι εθισμένα στη χρήση του υπολογιστή. Οι απόψεις αυτές επιβεβαιώθηκαν από τα αυτοαναφερόμενα από τα παιδιά τους αποτελέσματα. [71]

Οι Σιώμος και συν. συνέκριναν μια ομάδα εφήβων που πλοηγούνται στο διαδίκτυο μόνον σε Ιντερνετ καφέ, με μια ομάδα που συνδέεται μόνον από το σπίτι, ως προς το είδος των δραστηριοτήτων στο διαδίκτυο, τον χρόνο που πλοηγούνται εβδομαδιαίως και τον εθισμό στο διαδίκτυο. Το συνολικό δείγμα αποτελούνταν από 2195 μαθητές 12-18 ετών από τη Θεσσαλία. Η επιλογή του δείγματος έγινε με τυχαιοποιημένη ενστρωματωμένη δειγματοληψία ανά Γυμνάσιο, Λύκειο και ανά πόλη. Οι μαθητές συμπλήρωσαν την κλίμακα εθισμού στο Διαδίκτυο YDQ, την κλίμακα εθισμού των εφήβων στους Η/Υ (Κ.Ε.ΕΦ.Υ.) των 20 ερωτήσεων¹ και ένα ερωτηματολόγιο δημογραφικών χαρακτηριστικών του εφήβου καθώς και ερωτήσεις σχετικές με τη χρήση του διαδικτύου. Από το σύνολο των μαθητών, οι 1554(70.8%) είναι χρήστες του διαδικτύου. Από αυτούς οι 410(26.3%) συνδέονται μόνο από το σπίτι, ενώ οι 436(28%) επισκέπτονται μόνο διαδικτυακά καφέ, διότι δεν διαθέτουν σύνδεση στο σπίτι. Οι έφηβοι που επισκέπτονται τα διαδικτυακά καφέ παρουσιάζουν στατιστικά σημαντικά υψηλότερη βαθμολογία στις κλίμακες εθισμού στο διαδίκτυο και στους Η/Υ ($p<0.001$). Δεν παρουσιάζεται σημαντική διαφορά στον αριθμό ωρών που βρίσκονται συνδεδεμένοι. Παρουσιάζονται στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα στις δύο ομάδες χρηστών στις δραστηριότητες κατά την πλοήγηση τους με τους χρήστες των διαδικτυακών καφέ να χρησιμοποιούν συχνότερα το διαδίκτυο για διαδικτυακά παιχνίδια και συνομιλία με άλλους χρήστες ($p<0.001$) ενώ οι χρήστες που συνδέονται από το σπίτι χρησιμοποιούν συχνότερα το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, αναζητούν πληροφορίες γενικής φύσης και για την επικαιρότητα και σχολικές εργασίες ($p<0.01$). Τέλος σύμφωνα με την έρευνα οι χρήστες των διαδικτυακών καφέ παρουσιάζουν σημαντικές ιδιαιτερότητες στις συνήθειες πλοήγησης και μεγαλύτερη πιθανότητα παθολογικής χρήσης του Η/Υ και του Διαδικτύου, χωρίς απαραίτητα να

αφιερώνουν περισσότερο χρόνο από άτομα που συνδέονται στο Διαδίκτυο από το σπίτι τους.[72]

Σύμφωνα με άλλη μελέτη της Μονάδας Εφηβικής Υγείας (ΜΕΥ) του Νοσοκομείου «Π. & Α. Κυριακού» ο εθισμός στο διαδίκτυο, η παχυσαρκία αλλά και η νευρική ανορεξία είναι οι τρεις νόσοι που μαστίζουν την υγεία των εφήβων στην Ελλάδα. Στον πίνακα 4.2.1 φαίνονται τα ποσοστά του πληθυσμού των νέων που σύμφωνα με μελέτες έχουν υψηλό κίνδυνο να παρουσιάσουν συμπτώματα εθισμού καθώς και τα ποσοστά του πληθυσμού των νέων που είναι εθισμένοι στο διαδίκτυο. Τα ποσοστά αφορούν στη Νορβηγία, την Ελλάδα, την Κορέα και την Κίνα. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό υψηλού κινδύνου στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα υψηλό σε σχέση με το ποσοστό διείσδυσης του διαδικτύου.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2.1

Χώρα	Internet Addiction	“Υψηλού Κινδύνου	Πηγή
Νορβηγία	1,98%	8,68%	Johansson et al., 2004, Scand J Psychology
Κίνα	2,4%	22%	Sao et al., 2007, Child: Care, Health and Development
Ελλάδα	1%	18,2%	Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.)
Κορέα	14%	37,9%	Kim et al., 2006, Int J Nursing Studies

[29]

Σε άλλη έρευνας που διεξήγαγε η ΜΕΥ, σε συνεργασία με το Γραφείο Αγωγής Υγείας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Α΄ Αθηνών και τη δράση ενημέρωσης

Saferinternet.gr του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου αποδεικνύεται ότι η χρήση Η/Υ και η περιήγηση στο Διαδίκτυο έχουν μπει για τα καλά στη ζωή των ελληνόπουλων με όλες τις θετικές, αλλά και τις αρνητικές συνέπειες. Στην έρευνα συμμετείχαν 602 μαθητές από 28 Δημοτικά σχολεία της Αττικής. Για τη συλλογή των στοιχείων χρησιμοποιήθηκαν ερωτηματολόγια, τα οποία συμπλήρωσαν οι εκπαιδευτικοί, μετά από συζήτηση με τους μαθητές τους στην τάξη. Μέσα από την έρευνα διαφαίνονται οι συνήθειες των μαθητών σε σχέση με τη χρήση του ηλεκτρονικού υπολογιστή και του κινητού τηλεφώνου, αλλά και ο τρόπος διαχείρισης των προσωπικών τους δεδομένων και επαφών μέσω Διαδικτύου. Τα σημαντικότερα στοιχεία που προέκυψαν αποκαλύπτουν ότι το 78% των μαθητών Ε΄ και ΣΤ΄ δημοτικού χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό υπολογιστή και το 65% των μαθητών έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Το 13% των μαθητών χρησιμοποιεί Η/Υ σε διαδικτυακά καφέ, ενώ το 62% χρησιμοποιεί ηλεκτρονικό υπολογιστή στο σπίτι, 18% στο σπίτι φίλων και 22% στο σχολείο. Το 25% των μαθητών χρησιμοποιεί υπολογιστή-Διαδίκτυο δύο με τρεις ώρες καθημερινά, ενώ το 34% μέχρι μία ώρα. Το 38% των μαθητών σερφάρει στο Διαδίκτυο μόνο του, χωρίς καμιά παρουσία των γονιών τους. Το 28% των μαθητών χρησιμοποιεί το διαδίκτυο συχνά με την παρουσία των γονιών τους, ενώ μόνο το 7% πάντα με την παρουσία αυτών. Το 35% των μαθητών έχουν ηλεκτρονικό υπολογιστή στο δωμάτιό τους, ενώ το 66% των μαθητών (34% αγόρια, 32% κορίτσια) παίζει ηλεκτρονικά παιχνίδια (on line, κονσόλα). Το 39% των μαθητών συνομιλεί με άλλα παιδιά στο Διαδίκτυο. Το 9% των μαθητών δίνει προσωπικές πληροφορίες και το 38% έχει ακούσει για μαγνητοσκόπηση ξυλοδαρμού τέλος το 20% των παιδιών έχουν μάθει να χρησιμοποιούν Η/Υ μόνοι τους.[73]

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.2.2

Ερευνητές	Έτος	Χώρα	Δείγμα	«Εθισμός» / προβληματική χρήση	Σχόλια
Tsai & Lin	2003	Ταϊβάν	700	12.8%	Χρήση ερωτ. YDQ Young
Johansson and Gotestam	2004	Νορβηγία	3237	2%	Χρήση ερωτ. YDQ Young

Riittakerttu Kaltiala-Heino et. al	2004	Φιλανδία	7292	1,7% Αγ. 1,4% Κο.	Πιθανή Προβληματική χρήση του διαδικτύου.
Geng, Su & Cao	2006	Κίνα	476	11.3%	Χρήση ερωτ. YDQ Young
Liu	2007	Κίνα	580	6.5%	Χρήση ερωτ. YDQ Young
Bayractor	2007	Κατεχόμενη Κύπρος	686	1.1%	Χρήση ερωτ. YDQ Young
Gao et al	2007	Κίνα	2620 έφηβοι	2.4%	Χρήση ερωτ. YDQ Young
Siomos et al.	2008	Ελλάδα Θεσσαλία	2200 έφηβοι	8.2%	Χρήση ερωτ. YDQ Young κατάχρηση διαδικτυακών παιχνιδιών
Yang et. al	2010	Κίνα	3057	5,2%	Σύνδεση εθισμού στο διαδίκτυο με αυτοκτονικό ιδεασμό και κατάθλιψη
Frangos CC και συν.	2011	Ελλάδα	2.358	34,7%	Συσχέτιση προβληματικής χρήσης με οικογενειακή κατάσταση, ανεργία, ακαδημαϊκές επιδόσεις
Kormas G και συν.	2011	Ελλάδα	866	1,5%	Συσχέτιση της προβληματικής χρήσης του διαδικτύου με υπερκινητικότητα και προβληματική συμπεριφορά, καθώς και πλήρη ψυχοκοινωνική αδυναμία προσαρμογής
Fisoun et al.	2011	Ελλάδα Κως	1221	11.3%	Χρήση ερωτ. YDQ Young
Hui Wang et. al	2011	Κίνα	14.296	12,2%	Συσχέτιση προβληματικής χρήσης με άγχος, κοινωνικές κ οικογενειακές συγκρούσεις

Cao et. al	2011	Κίνα	17.599	8,1%	Συσχέτιση προβληματικής χρήσης με ψυχοσωματικά συμπτώματα
Christakis et. al.	2011	ΗΠΑ	307	4%	Συσχέτιση προβληματικής χρήσης του διαδικτύου με μέτρια έως σοβαρή κατάθλιψη
Liu TC et.al.	2011	ΗΠΑ	3.560	4%	Συσχέτισης προβληματικής χρήσης με κατάθλιψη, καυγάδες και χρήση ουσιών
Siomos et. al.	2012	Κως	Όλοι οι έφηβοι ηλικίας 14-18	16,3%	Συσχέτιση διαδικτύου με παρακολούθηση πορνογραφικού υλικού, ηλεκτρονικού τζόγου και παιχνιδιών

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 5: Σκοπός της έρευνας

Από τη μέχρι τώρα Ελληνική βιβλιογραφία είναι φανερό ότι δεν υπάρχουν μελέτες σχετικά με τη χρήση του διαδικτύου σε εφήβους σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, πλην της πρωτεύουσας. Στόχος της μελέτης αυτής είναι η μέτρηση των ποσοστών της χρήσης του διαδικτύου στην περιοχή της Νότιας Ελλάδας και συγκεκριμένα της Περιφέρειας Πελοποννήσου

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι η διεξαγωγή έρευνας της χρήσης του διαδικτύου από Έλληνες έφηβους στην περιφέρεια Πελοποννήσου, με χρήση του ερωτηματολογίου 'Internet addiction test' της Young και η συσχέτιση των αποτελεσμάτων με κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες έτσι ώστε να διερευνηθεί κατά πόσο αυτοί επηρεάζουν τη χρήση του διαδικτύου.

Ερευνητικοί στόχοι

Οι κυριότερες ερευνητικές υποθέσεις που θα διερευνηθούν είναι :

- Η χρήση του διαδικτύου συσχετίζεται με τις ώρες απασχόλησης των γονιών
- Η χρήση του διαδικτύου συσχετίζεται με το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών
- Η χρήση του διαδικτύου σχετίζεται με το οικογενειακό εισόδημα

- Η χρήση του διαδικτύου συσχετίζεται με την ηλικία και τον τόπο κατοικίας των εφήβων.

Κεφάλαιο 6: Μεθοδολογία

6.1 Υλικό

Το υλικό της μελέτης αποτέλεσαν παιδιά και έφηβοι της Περιφέρειας Πελοποννήσου, οι οποίοι φοιτούν σε σχολικές μονάδες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης των νομών Κορινθίας και Μεσσηνίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου, κέντρα εκπαίδευσης ξένων γλωσσών καθώς και φροντιστήρια μέσης εκπαίδευσης των νομών Αργολίδος, Αρκαδίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας. Ο καθορισμός του δείγματος έγινε μέσω τυχαιοποιημένης έρευνας.

6.2 Μέθοδος

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με προτυπωμένο ερωτηματολόγιο στην Ελληνική γλώσσα καθώς και ερωτηματολόγιο που αφορά σε κοινωνικοοικονομικά και δημογραφικά στοιχεία. Οι μαθητές συμπλήρωσαν ανώνυμα ερωτηματολόγια στα οποία οι περισσότερες απαντήσεις είναι τυποποιημένες, έτσι ώστε να μπορεί να σημειωθεί η απάντηση χωρίς να εμφανίζεται ο γραφικός τους χαρακτήρας.

Για την διασφάλιση της ηθικής και δεοντολογίας το ερευνητικό πρωτόκολλο καθώς και τα ερωτηματολόγια πριν τη διεξαγωγή της έρευνας εδόθησαν στους ιδιοκτήτες των φροντιστηρίων και κατατέθηκαν για έγκριση στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. Η συμμετοχή του κάθε μαθητή/τριας ήταν προαιρετική και στην περίπτωση των σχολικών μονάδων η έρευνα πραγματοποιήθηκε αφού πρώτα δόθηκε άδεια για τη διεξαγωγή της από τους διευθυντές/ντριες.

Τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν από τον ερευνητή μαζί με συνοδευτική επιστολή η οποία εξηγούσε το σκοπό της έρευνας. Ο χρόνος ο οποίος δόθηκε στους μαθητές για τη συμπλήρωσή τους ήταν 45 λεπτά.

6.3 Ερωτηματολόγια

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με χρήση δύο ερωτηματολογίων. Ένα ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων και το IAT (Internet addiction test) της Young.

- 1) Το ερωτηματολόγιο δημογραφικών στοιχείων περιελάμβανε ερωτήσεις σχετικά με την ηλικία, το φύλο, το είδος επαγγέλματος των γονιών, το οικογενειακό εισόδημα, τις ώρες απασχόλησης των γονιών, το επίπεδο εκπαίδευσης των γονιών, τον τόπο κατοικίας και τις εξωσχολικές δραστηριότητες των εφήβων.
- 2) Το Internet Addiction Test (IAT): Το internet addiction test αποτελείται από 20 ερωτήσεις στις οποίες οι αποκρινόμενοι καλούνται να απαντήσουν μέσω βαθμίδας Likert 5επιπέδων. Οι 20 αυτές ερωτήσεις διερευνούν το βαθμό στον οποίο η χρήση του διαδικτύου επηρεάζει την καθημερινότητα του αποκρινόμενου, την κοινωνική του ζωή, την παραγωγικότητα του, τις συνήθειες του ύπνου του και τα συναισθήματα του. Το ελάχιστο σύνολο βαθμών είναι 20 και το μέγιστο είναι 100. Όσο μεγαλύτερο είναι το σύνολο των βαθμών, τόσο μεγαλύτερα είναι τα προβλήματα που δημιουργεί η χρήση του διαδικτύου. Σύμφωνα με την Young, το σύνολο βαθμών 20-39 αποκαλύπτει ένα μέσο χρήστη που έχει πλήρη έλεγχο της χρήσης που κάνει, το σύνολο βαθμών 40-69 προδίδει πως υπάρχουν συχνά προβλήματα εξαιτίας της χρήσης του διαδικτύου και το σύνολο βαθμών 70-100 παραπέμπει στην ύπαρξη πολύ σημαντικών προβλημάτων.

Τέλος το ερωτηματολόγιο Young Internet Addiction test θεωρείται μια από τις πιο ευρέως χρησιμοποιούμενες κλίμακες μέτρησης της χρήσης του διαδικτύου και όσον αναφορά το δείκτη Cronbach μελέτες μετά ανάλυσης έχουν δείξει ότι είναι 0,889.[74] (Constantinos C. Frangos, Christos C. Frangos, and Ioannis Sotiropoulos, A Meta-analysis of the Reliability of Young's Internet Addiction Test, World Congress on Engineering 2012 Vol I WCE 2012, July 4 - 6, 2012, London, U.K.)

6.4 Στατιστική ανάλυση

Τα ερευνητικά ερωτήματα της μελέτης, βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε και η στατιστική ανάλυση αφορούν στην επίδραση του διαδικτύου των μαθητών της περιφέρειας Πελοποννήσου.

Στο συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο συγκεντρώθηκε ένα δείγμα από 426 άτομα, αγόρια και κορίτσια μαθητές ηλικίας από 10 ετών έως και μεγαλύτερα των 17 ετών που απάντησαν για την χρήση του διαδικτύου και τις επιπτώσεις στην καθημερινή προσωπική ζωή του και τις δραστηριότητες του.

Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος Microsoft Office Excel 2007 και του SPSS 18.0 και οι πίνακες απεικονίσεις και γραφικές αναλύσεις αποκλειστικά με το Microsoft Office Excel 2007.

Οι έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 95% και στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, παρουσιάζονται μόνο τα στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα ανά μεταβλητή, καθώς βάσει αυτών προκύπτουν τα συμπεράσματα της μελέτης.

Κεφάλαιο 7: Αποτελέσματα

• Κοινωνικά-Δημογραφικά στοιχεία

Το δείγμα της παρούσας μελέτης αποτέλεσαν 336 μαθητές και μαθήτριες ιδιωτικών φροντιστηρίων μέσης εκπαίδευσης και ξένων γλωσσών των νομών Αργολίδος, Αρκαδίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας καθώς και 90 μαθητές και μαθήτριες σχολικών 4 σχολικών μονάδων των νομών Κορινθίας και Μεσσηνίας ηλικίας από 10 έως 17 ετών . Αναλυτικότερα η κατανομή των ερωτηματολογίων καταγράφεται στον πίνακα 7.1.1

Πίνακας 7.1.1. Κατανομή ερωτηματολογίων

Νομοί	Αριθμός ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν	Ποσοστά	Ποσοστά απαντητικότητας
Αργολίδος	47	11%	67,1% (70)

Αρκαδίας	50	11%	71,4% (70)
Λακωνίας	196	46%	93,3% (210)
Μεσσηνίας	43	11%	61,4% (70)
Σχ. Κορινθίας	55	13%	100% (55)
Σχ. Μεσσηνίας	35	8%	100% (35)
Σύνολο	426	100%	83,5% (510)

Χάρτης Περιοχών στις οποίες πραγματοποιήθηκε η έρευνα

Στην έρευνα συμμετείχαν 214 αγόρια και 212 κορίτσια, οι ηλικιακές ομάδες διαμορφώθηκαν σύμφωνα με τη βιβλιογραφία σε : πρώτη εφηβεία (10-14 ετών), μέση εφηβεία (15-17 ετών), όψιμη εφηβεία (> 17 ετών). Η συνοπτική περιγραφή των κοινωνικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών του δείγματος παρατίθεται στον Πίνακα 7.1.2

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.2

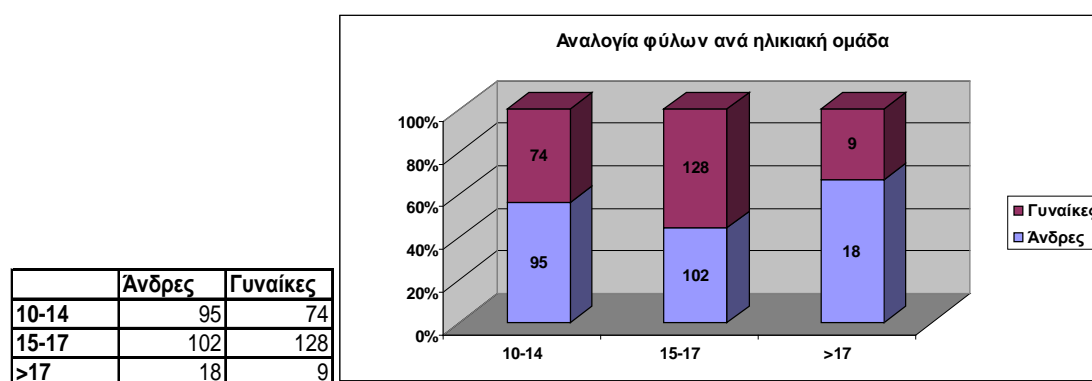
Πίνακας κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών

Κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά			
Φύλο	Άνδρες	215	50,47%
	Γυναίκες	211	49,53%
Ηλικιακές ομάδες	10-14	169	39,67%
	15-17	230	53,99%
	17 και άνω	27	6,34%
Τόπος Κατοικίας	Αγροτική περιοχή	117	27,46%
	Ημιαστική περιοχή	151	35,45%
	Αστική περιοχή	158	37,09%
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Δημοτικό	167	39,20%
	Γυμνάσιο	256	60,09%
	Λύκειο	3	0,70%
Εργασία Πατέρα	Άνεργος	32	7,51%
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	67	15,73%
	Δημόσιος Υπάλληλος	110	25,82%
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	217	50,94%
Εργασία Μητέρας	Άνεργος	124	29,11%
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	95	22,30%
	Δημόσιος Υπάλληλος	105	24,65%
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	102	23,94%
Οικογενειακό Εισόδημα Ανά Μήνα	0 €	3	0,70%
	<500€	15	3,52%
	500€-1000€	81	19,01%
	1000€-1500€	108	25,35%
	1500€-2000€	121	28,40%
	>2000€	98	23,00%

Αναφορικά με το φύλο και την ηλικιακή ομάδα παρατηρούμε ότι η αναλογία μεταξύ αγοριών και κοριτσιών είναι σχεδόν ίση και το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος ανήκει στην ηλικιακή ομάδα των 15-17 ετών.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7.1.1

Αναλογία φύλων ανά ηλικιακή ομάδα

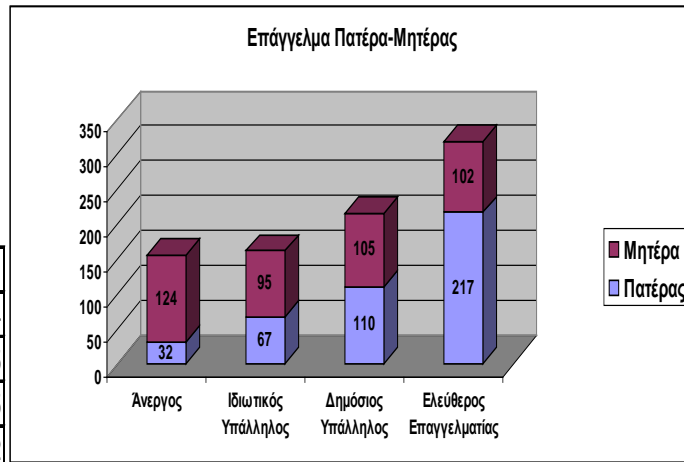

Αναφορικά με το επάγγελμα των γονιών

Ως προς το επάγγελμα του πατέρα έχουμε τα εξής 50,93% ελεύθεροι επαγγελματίες, 25,82% δημόσιοι υπάλληλοι και 7,5% άνεργοι ενώ για το επάγγελμα της μητέρας έχουμε 29,1% άνεργες , 46,9% Δημόσιους και ιδιωτικούς υπαλλήλους και 23,94% Ελεύθερους επαγγελματίες.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7.1.2 Επάγγελμα γονέων

	Πατέρας	Μητέρα
Άνεργος	32	124
Ιδιωτικός Υπάλληλος	67	95
Δημόσιος Υπάλληλος	110	105
Ελεύθερος Επαγγελματίας	217	102

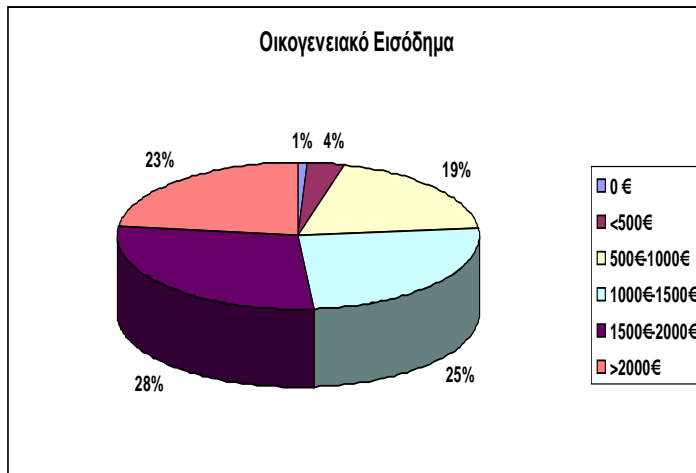
Ως προς το οικογενειακό εισόδημα 23% των εφήβων που αποτέλεσαν το υλικό έχει οικογενειακό εισόδημα μεγαλύτερο από 2000 ευρώ, 53% μεταξύ 1000 και 2000 ευρώ και 4% χαμηλότερο των 500 ευρώ

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.3

Οικογενειακό εισόδημα

ΟΙΚΟΓ. ΕΙΣΟΔΗΜΑ	
0 €	3
<500€	15
500€-1000€	81
1000€-1500€	108
1500€-2000€	121
>2000€	98

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.1 Οικογενειακό εισόδημα

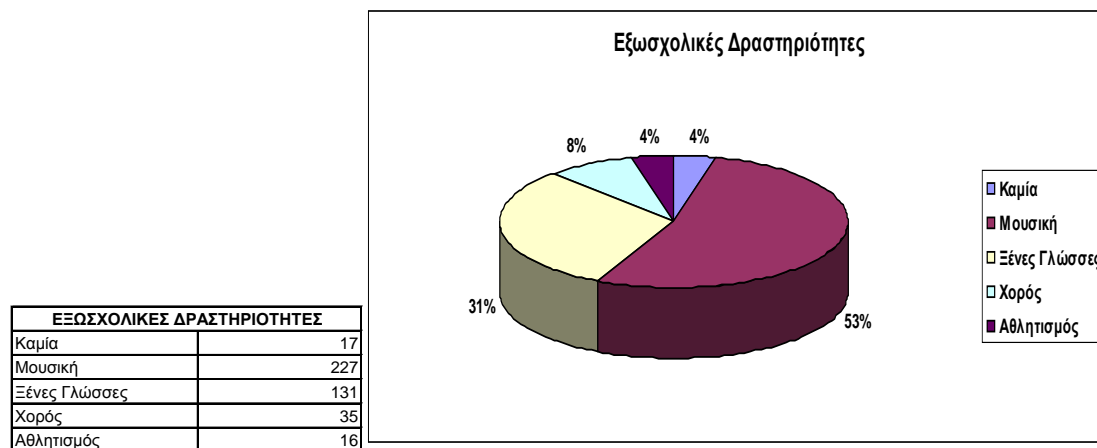

53% των παιδιών ασχολούνται εξωσχολικά με τον αθλητισμό, 31% με ξένες γλώσσες και μόνο το 4% με τη μουσική. Επιπλέον 4% δήλωσε πως δεν έχει καμία εξωσχολική δραστηριότητα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.4

Εξωσχολικές δραστηριότητες
δραστηριότητες

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.2 Εξωσχολικές

- Χρήση Διαδικτύου

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.5

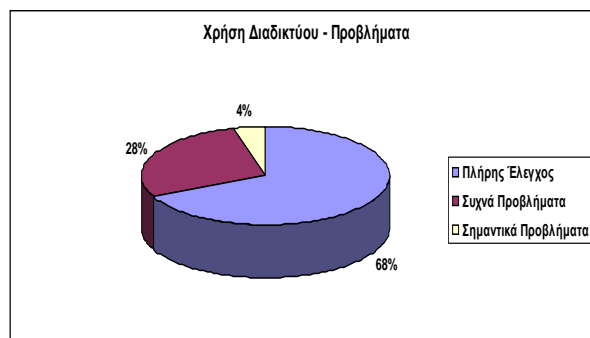
Συνολική εικόνα απόδοσης βαθμολογίας με βάση το ΙΑΤ

ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΧΡΗΣΗΣ	
Πλήρης Έλεγχος	289
Συχνά Προβλήματα	119
Σημαντικά Προβλήματα	18

Σύμφωνα με το γράφημα 7.1.3 γίνεται αντιληπτό ότι η προβληματική χρήση του διαδικτύου στους νομούς της περιφέρειας Πελοποννήσου βρίσκεται στο 4% ενώ η πιθανή προβληματική χρήση του διαδικτύου στο 28%.

- Συγκριτικοί πίνακες χρήσης Διαδικτύου

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.3 Χρήση του διαδικτύου με βάση τα αποτελέσματα συμπλήρωσης του ΙΑΤ

Στην σύγκριση Ηλικιών και βόλτα με το Ταίρι βάσει της συχνότητας Χρήσης του Διαδικτύου αξίζει να παρατηρήσουμε ότι ενώ στην Γενική Εικόνα οι 2 κατηγορίες Σπάνια και Περιστασιακά καταλαμβάνουν το 86%, στην ηλικιακή κατηγορία των 17 και άνω αυτό το ποσοστό πέφτει στο ποσοστό του 66%. Δηλαδή καθώς αυξάνεται η ηλικία οι έφηβοι στέφονται περισσότερο προς το διαδίκτυο.

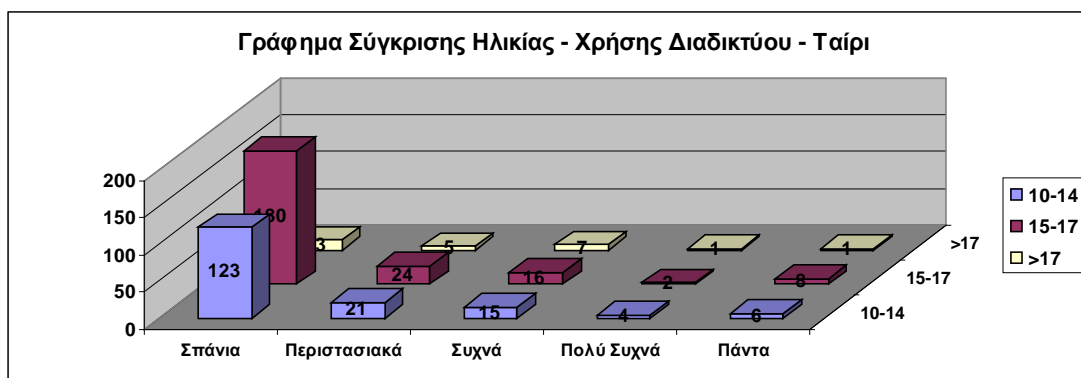
ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.6

Σύγκριση εξόδου με το ταίρι και χρήσης του διαδικτύου με βάση την ηλικία

	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	<u>Σύνολα</u>
10-14	123	21	15	4	6	169
15-17	180	24	16	2	8	230
>17	13	5	7	1	1	27
<u>Σύνολα</u>	316	50	38	7	15	

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.4

Σύγκριση εξόδου με το ταίρι - χρήσης του διαδικτύου με βάση την ηλικία

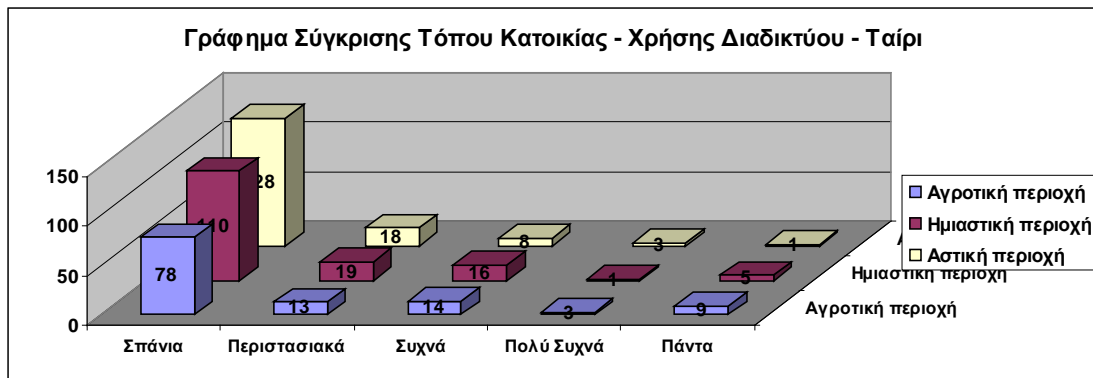
Στην σύγκριση Τόπου Κατοικίας και βόλτα με το Ταίρι βάσει της συχνότητας Χρήσης του Διαδικτύου αξίζει να παρατηρήσουμε ότι τα παιδιά τα οποία κατοικούν στις αγροτικές περιοχές παρουσιάζουν μεγαλύτερο (έως και τριπλάσιο αναλογικά) ποσοστό – 22,22% - στην ομαδοποιημένη προτίμηση να κάνουν χρήση του διαδικτύου (συχνά – πολύ συχνά – πάντα) σε σχέση με τα παιδιά που κατοικούν σε ημιαστικές – 14,57% - και αστικές περιοχές – 7,6%

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.7

Σύγκριση εξόδου με το ταίρι - χρήσης του διαδικτύου και τόπου κατοικίας

	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	<u>Σύνολα</u>
Αγροτική περιοχή	78	13	14	3	9	117
Ημιαστική περιοχή	110	19	16	1	5	151
Αστική περιοχή	128	18	8	3	1	158
<u>Σύνολα</u>	316	50	38	7	15	

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.5 Σύγκριση εξόδου με το ταίρι, χρήσης του διαδικτύου και τόπου κατοικίας

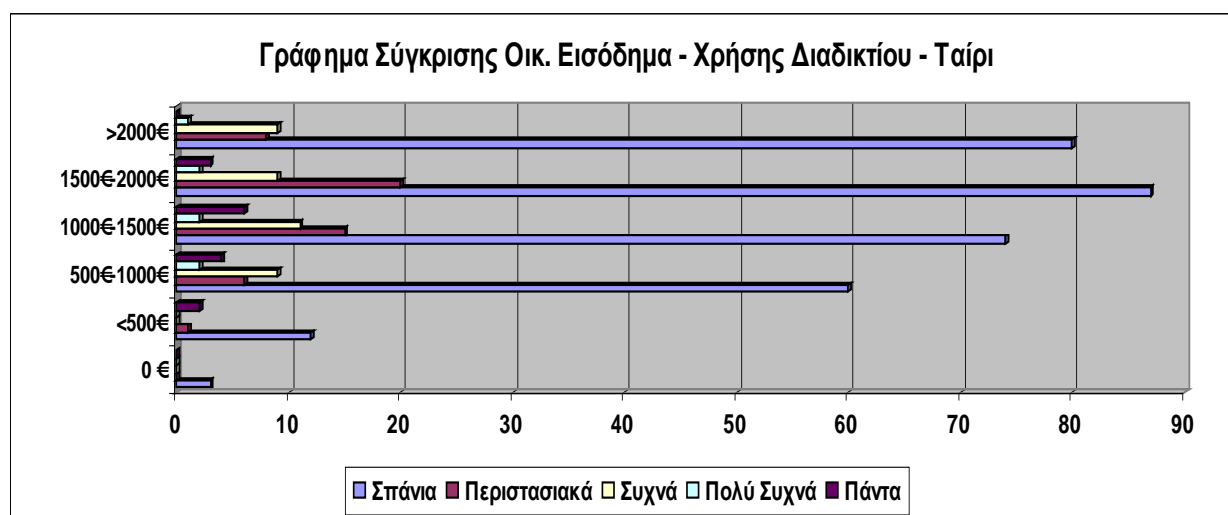
Από τη σύγκριση εξόδου με το ταίρι και οικογενειακού εισοδήματος βάσει της συχνότητας χρήσης του διαδικτύου δεν προκύπτει το εισόδημα να επηρεάζει την επιλογή των εφήβων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.8

Σύγκριση εξόδου με το ταίρι, χρήσης του διαδικτύου και οικογενειακού εισοδήματος

	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	Σύνολα
0 €	3	0	0	0	0	3
<500€	12	1	0	0	2	15
500€-1000€	60	6	9	2	4	81
1000€-1500€	74	15	11	2	6	108
1500€-2000€	87	20	9	2	3	121
>2000€	80	8	9	1	0	98
Σύνολα	316	50	38	7	15	

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.6 Σύγκριση εξόδου με το ταίρι, χρήσης του διαδικτύου και οικογενειακού εισοδήματος

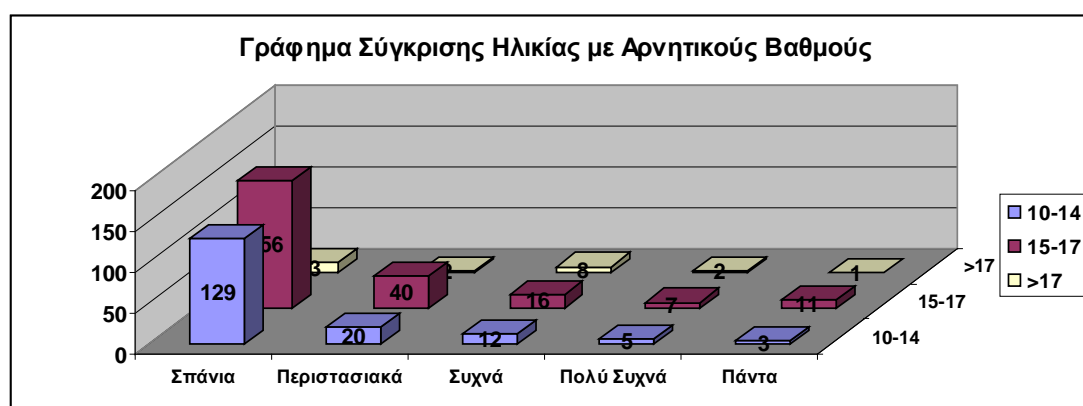
Στην σύγκριση Ηλικιών και Αρνητικών Βαθμών βάσει της συχνότητας Χρήσης του Διαδικτύου αξίζει να παρατηρήσουμε ότι ενώ στην Γενική Εικόνα οι 2 κατηγορίες Σπάνια και Περιστασιακά καταλαμβάνουν το 85%, στην ηλικιακή κατηγορία των 17 και άνω αυτό το ποσοστό πέφτει στο ποσοστό του 57%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.9

Σύγκριση αρνητικής βαθμολογίας με βάση την ηλικία

	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	<u>Σύνολα</u>
10-14	129	20	12	5	3	169
15-17	156	40	16	7	11	230
>17	13	2	8	2	1	26
<u>Σύνολα</u>	298	62	36	14	15	

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.7 Σύγκριση αρνητικής βαθμολογίας με βάση την ηλικία

Στην σύγκριση Ηλικιών και Αρνητικής Σχολικής Απόδοσης βάσει της συχνότητας Χρήσης του Διαδικτύου αξίζει να παρατηρήσουμε ότι ενώ στην Γενική Εικόνα οι 2 κατηγορίες Σπάνια και Περιστασιακά καταλαμβάνουν το 86%, στην ηλικιακή κατηγορία των 17 και άνω αυτό το ποσοστό πέφτει στο ποσοστό του 70%. Δηλαδή καθώς αυξάνεται η ηλικία μειώνεται η ακαδημαϊκή επίδοση.

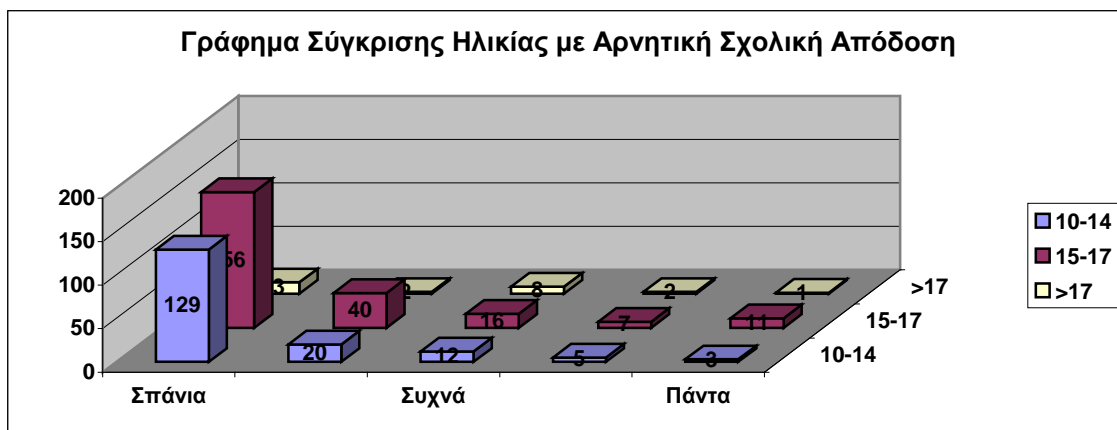
ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.10

Σύγκριση αρνητικής σχολικής απόδοσης και χρήσης του διαδικτύου με βάση την ηλικία

	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	Σύνολα
10-14	127	21	11	7	3	169
15-17	154	44	15	9	8	230
>17	14	5	7	0	1	27
Σύνολα	295	70	33	16	12	

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.8

Σύγκριση αρνητικής σχολικής απόδοσης και χρήσης του διαδικτύου με βάση την ηλικία

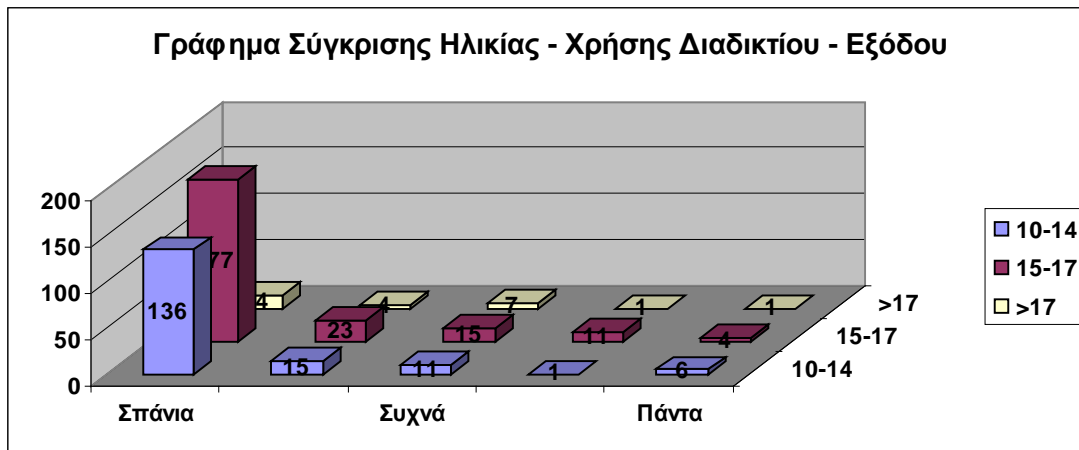
Στην σύγκριση Ηλικιών και Εξόδου βάσει της συχνότητας Χρήσης του Διαδικτύου αξίζει να παρατηρήσουμε ότι ενώ στην Γενική Εικόνα οι 2 κατηγορίες Σπάνια και Περιστασιακά καταλαμβάνουν το 87% και το ποσοστό αυτό συγκρατείται στις 2 πρώτες ηλικιακές ομάδες, στην ηλικιακή κατηγορία των 17 και άνω αυτό το ποσοστό πέφτει στο ποσοστό του 66%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.11

Σύγκριση εξόδου- χρήσης του διαδικτύου και ηλικίας

	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	Σύνολα
10-14	136	15	11	1	6	169
15-17	177	23	15	11	4	230
>17	14	4	7	1	1	27
Σύνολα	327	42	33	13	11	

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.9 Σύγκριση εξόδου- χρήσης του διαδικτύου και ηλικίας

Στον Πίνακα Αναφοράς του Οικογενειακού Εισοδήματος παρατηρούμε ότι το 78% του στατιστικού πληθυσμού το οποίο ανήκει στην κατηγορία των 1000€ και άνω συγκρατεί τα ίδια ποσοστά (77%) στην σύγκριση με τις Κατηγορίες 2 & 3 ΙΑΤ.

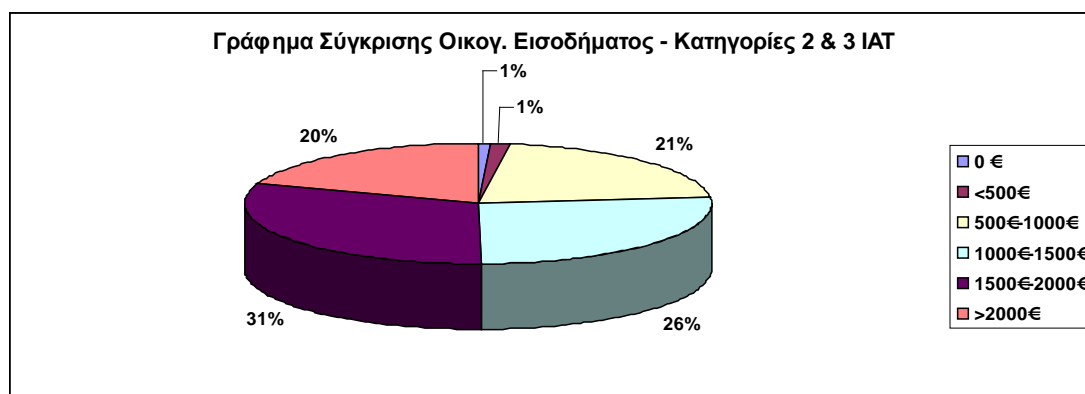
ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.12

Σύγκριση οικογενειακού εισοδήματος με κατηγορίες 2 και 3 ΙΑΤ

Οικογεν. Εισόδημα	Κατηγορία 2-3	Ποσοστό
0 €	1	1%
<500€	2	1%
500€-1000€	29	21%
1000€-1500€	36	26%
1500€-2000€	42	31%
>2000€	27	20%

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.10

Σύγκριση οικογενειακού εισοδήματος με κατηγορίες 2 και 3 ΙΑΤ

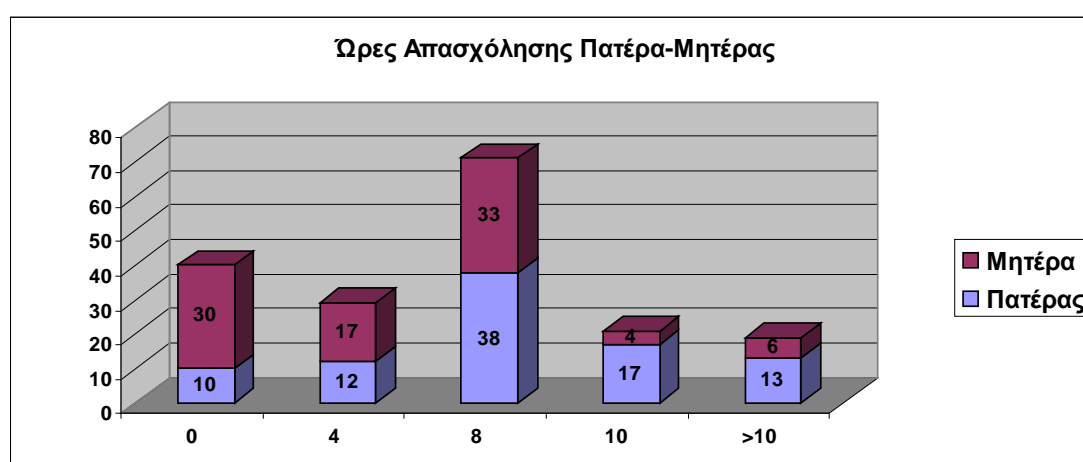

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1. 14

Ώρες απασχόλησης γονέων

Ώρες Απασχόλησης	Πατέρας	Μητέρα
0	10	30
4	12	17
8	38	33
10	17	4
>10	13	6

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.12 Ώρες απασχόλησης γονέων

Στους αναγνωστικούς αλλά και συγκριτικούς πίνακες Ωρών Απασχόλησης Γονέων και Κατηγοριών 2 & 3 ΙΑΤ αντίστοιχα μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι για τον μεν

Πατέρα ο οποίος απασχολείται από 8 έως και περισσότερες από 10 ώρες ο οποίος στο Γενικό Δείγμα αποτελεί το 75% συγκρατεί αυτά τα ποσοστά (72%) στην σύγκριση με την Κατηγορία 2 & 3 ΙΑΤ ενώ για την Μητέρα της οποίας τα ποσοστά στο Γενικό Δείγμα αντίστοιχα είναι 47% στην σύγκριση αυξάνει σε 60%.

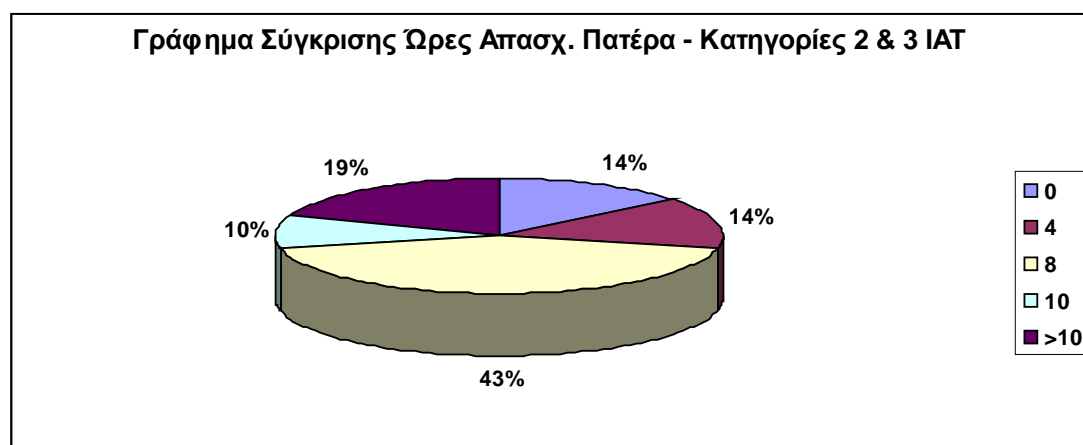
ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.15

Σύγκριση ωρών απασχόλησης γονέων με κατηγορίες 2 και 3 ΙΑΤ

Ωρες Απασχόλησης	Πατέρας		Μητέρα	
	Κατηγορία 2-3	Ποσοστό	Κατηγορία 2-3	Ποσοστό
0	3	14%	6	24%
4	3	14%	4	16%
8	9	43%	9	36%
10	2	10%	1	4%
>10	4	19%	5	20%
Σύνολα	21		25	

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.13

Σύγκριση ωρών απασχόλησης πατέρα με κατηγορίες 2 και 3 ΙΑΤ

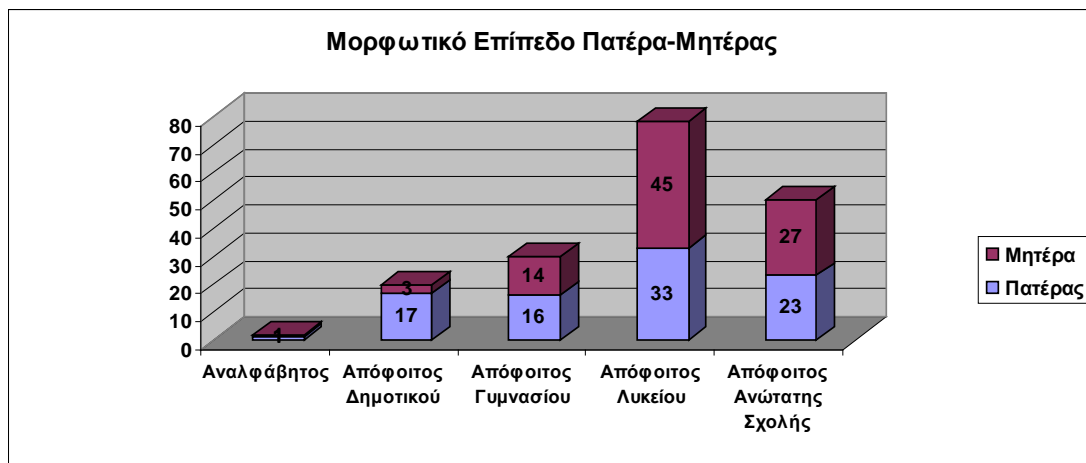
ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.16

Μορφωτικό επίπεδο γονέων

Μορφωτικό Επίπεδο	Πατέρας	Μητέρα
Αναλφάβητος	1	1
Απόφοιτος Δημοτικού	17	3
Απόφοιτος Γυμνασίου	16	14
Απόφοιτος Λυκείου	33	45
Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	23	27

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.14

Μορφωτικό επίπεδο γονέων

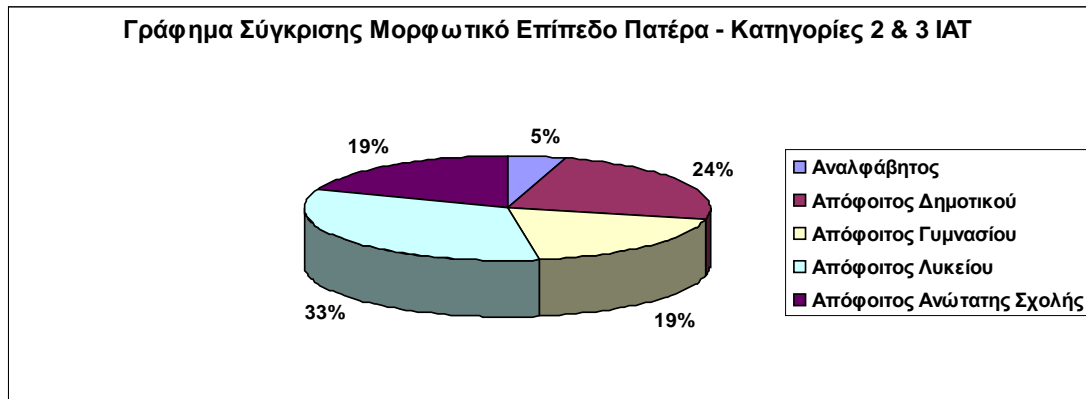
Στους αναγνωστικούς αλλά και συγκριτικούς πίνακες Μορφωτικού Επιπέδου Γονέων και Κατηγοριών 2 & 3 ΙΑΤ αντίστοιχα μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι στις 3 πρώτες Κατηγορίες (Αναλφάβητοι – Απόφοιτοι Δημοτικού – Απόφοιτοι Γυμνασίου) οι οποίες αποτελούν στο Γενικό Δείγμα για μεν τον Πατέρα το 37% και για την Μητέρα το 20% στην σύγκριση με την Κατηγορία 2 & 3 αυξάνονται σε 47% και 38% αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.1.17

Σύγκριση μορφωτικού επιπέδου γονέων με κατηγορίες 2 και 3 ΙΑΤ

Μορφωτικό Επίπεδο	Πατέρας		Μητέρα	
	Κατηγορία 2-3	Ποσοστό	Κατηγορία 2-3	Ποσοστό
Αναλφάβητος	1	5%	0	0%
Απόφοιτος Δημοτικού	5	24%	1	5%
Απόφοιτος Γυμνασίου	4	19%	7	33%
Απόφοιτος Λυκείου	7	33%	10	48%
Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	4	19%	3	14%
Σύνολα	21		21	

ΓΡΑΦΗΜΑ 7.1.15 Σύγκριση μορφωτικού επιπέδου πατέρα με κατηγορίες 2 και 3 ΙΑΤ

Κεφάλαιο 8: Συζήτηση

Σύμφωνα με τον ορισμό της Εγκυκλοπαίδειας της Ψυχολογίας (Encyclopedia of Psychology) εθισμός είναι η κατάσταση κατά την οποία ο οργανισμός πρέπει να λαμβάνει κάποια ουσία για την αποφυγή ψυχολογικών συμπτωμάτων και συμπτωμάτων στέρησης. Το πρώτο στάδιο του εθισμού αφορά στην εξάρτηση, κατά την οποία η αναζήτηση για μια ουσία κυριαρχεί στη ζωή ενός ατόμου. Στη συνέχεια το εξαρτημένο άτομο αναπτύσσει συμπτώματα ανοχής στη συγκεκριμένη ουσία, η οποία αναγκάζει το άτομο να καταναλώνει συνεχώς μεγαλύτερες δόσεις της ουσίας για να πάρει το ίδιο αποτέλεσμα. Είναι φανερό πλέον ότι ο εθισμός έχει και άλλες διαστάσεις που αφορούν κυρίως το ψυχολογικό κομμάτι της ανθρωπίνης φύσης και συσχετίζονται άμεσα με τον απαιτητικό και γρήγορο τρόπο ζωής των σύγχρονων κοινωνιών καθώς και με την εξέλιξη της τεχνολογίας.

Μια τέτοια κατάσταση είναι ο εθισμός στο διαδίκτυο, μια κατάσταση η οποία έχει παρόμοια αποτελέσματα με αυτή του εθισμού σε ουσίες και προκαλεί αρκετά προβλήματα (όπως σύνδρομο απόσυρσης, κινητικά προβλήματα, προβλήματα συγκέντρωσης, προβλήματα στη διατροφή, οικογενειακά προβλήματα, ακαδημαϊκά προβλήματα, αυτοκτονίες κ.α) στον τρόπο ζωής των εθισμένων ατόμων και των οικογενειών τους. Επίσης είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το πρόβλημα δεν αφορά μόνο στους ενήλικες αλλά επηρεάζει άμεσα και τους εφήβους γεγονός που πρέπει να προβληματίσει τους επιστήμονες υγείας για τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί ένα τέτοιο θέμα. Τα τελευταία χρόνια, η Διαταραχή Εθισμού στο Διαδίκτυο (IAD) έχει προσελκύσει το παγκόσμιο ερευνητικό ενδιαφέρον. Η διαταραχή εθισμού στο διαδίκτυο φαίνεται να είναι μια κοινή διαταραχή που χρήζει ένταξης στο *Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιου Ψυχικών Διαταραχών DSM-V*, και συνήθως ορίζεται ως η ανικανότητα ενός ατόμου για τον έλεγχο / χρήση του Διαδικτύου, προκαλώντας τελικά ψυχολογικά, κοινωνικά, ή και την εργασιακά προβλήματα. Τα προβλήματα αυτά σχετίζονται με κατάθλιψη, θυμό και αγχώδεις διαταραχές. Αν και δεν έχει ακόμη επίσημα ενταχθεί μέσα σε ψυχοπαθολογικά πλαίσια, ο εθισμός στο διαδίκτυο αυξάνεται ραγδαία και εντός της συνείδηση του κοινού αποτελεί μια δυνητικά προβληματική κατάσταση με πολλές ομοιότητες με υπάρχουσες αναγνωρισμένες διαταραχές.

Σύμφωνα με Πανευρωπαϊκή έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε με τη Σύμπραξη 7 Ευρωπαϊκών χωρών (Ελλάδα, Γερμανία, Ισπανία, Πολωνία, Ισλανδία, Ολλανδία, Ρουμανία) στο πλαίσιο του προγράμματος Safer Internet, σημαντικό πρόβλημα εξάρτησης παρουσιάζουν οι νέοι σε όλη την Ευρώπη, συμπεριλαμβανομένης και της χώρας μας. Συντονίστρια χώρα ήταν η Ελλάδα και συγκεκριμένα η Μονάδα Εφηβικής Υγείας (Μ.Ε.Υ.) της Β΄ Παιδιατρικής Κλινικής Πανεπιστημίου Αθηνών Νοσοκομείο Παίδων «Π. & Α. Κυριακού» και η Διευθύντρια αυτής Καθηγήτρια Χρύσα Τζουμάκα-Μπακούλα και Επιστημονικός Υπεύθυνος η Λέκτορας Εφηβικής Ιατρικής Άρτεμις Κ. Τσίτσικα. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας οι έφηβοι παρουσιάζουν πολύ μεγάλα ποσοστά εξάρτησης από το διαδίκτυο και μάλιστα με τη πάροδο των ετών αυτά αυξάνονται. Ποσοστό της τάξης του 1.2% του συνολικού δείγματος παρουσιάζει συμπεριφορές εξάρτησης ενώ το 13.9% δυσλειτουργική διαδικτυακή χρήση. Μεταξύ των χωρών τα υψηλότερα ποσοστά τα έχουν η Ρουμανία, η Ελλάδα και η Ισπανία, ενώ τα ποσοστά εξάρτησης παρουσίαζαν τάση ανόδου στα αγόρια, τις μεγαλύτερες ηλικίες και το χαμηλότερο μορφωτικό επίπεδο γονέων.

Η παρούσα μελέτη είχε στόχο να διερευνηθούν τα ποσοστά κατάχρησης του διαδικτύου σε εφήβους της Περιφέρειας Πελοποννήσου, στην οποία δεν είχε πραγματοποιηθεί στο παρελθόν παρόμοια έρευνα και επιπλέον να συσχετιστεί η χρήση του διαδικτύου με κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που τυχόν μπορεί να την επηρεάζουν. Για την πραγματοποίηση της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το πιο διαδεδομένο ερωτηματολόγιο μέτρησης της χρήσης του διαδικτύου το Young Internet Addiction test (IAT).

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας το 4% των εφήβων της περιφέρειας Πελοποννήσου χρησιμοποιεί το διαδίκτυο προβληματικά ενώ το 28% είναι πιθανό με τη χρήση που κάνει να έχει προβλήματα με τη χρήση του διαδικτύου στο μέλλον. Γενικότερα στη χώρα μας τα ποσοστά εθισμού στο διαδίκτυο σε εφήβους κυμαίνονται μεταξύ 1,3% στην Αττική (ΜΕΥ 2010) και 16,3% στην Κω % (Siomos et al. 2012). Σύμφωνα με Πανελλαδική έρευνα του ΕΠΙΨΥ ένας στους έξι 15χρονους (ποσοστό 15,5%) εμφανίζει συμπεριφορές εξάρτησης από τη χρήση του διαδικτύου και το 5,5% του συνόλου των εφήβων - κυρίως αγόρια - αναφέρουν συμπτώματα εξάρτησης από τα ηλεκτρονικά παιχνίδια (Ερευνητικού

Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου Ψυχικής Υγιεινής (ΕΠΨΥ) το 2010). Επίσης σύμφωνα με την ίδια έρευνα τα ποσοστά χρήσης του διαδικτύου αυξάνονται καθώς αυξάνει η ηλικία εύρημα το οποίο ενισχύεται και από άλλη έρευνα που αφορούσε Έλληνες φοιτητές στην οποία το 34,7% του δείγματος έκανε προβληματική χρήση του διαδικτύου (Φράγκος και συν. 2011). Γεγονός που πιθανόν να σχετίζεται αφενός με το ότι θέλοντας και μη κατά τη διάρκεια των σπουδών τους οι έφηβοι θα αναγκαστούν να χρησιμοποιήσουν το διαδίκτυο αναζητώντας έγκυρες πληροφορίες σχετικά με θέματα που αφορούν την επιστήμη τους και αφετέρου διότι κατά την φοιτητική περίοδο οι έφηβοι ξεφεύγουν πλήρως από τον έλεγχο των γονιών τους και βρίσκονται σε μια περίοδο προσαρμογής κατά την οποία θα πρέπει οι ίδιοι να θέσουν όρια στους εαυτούς τους.

Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι τιμές της μελέτης διαφέρουν σημαντικά από κάποιες από τις άλλες έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε άλλες περιοχές της Ελληνικής περιφέρειας, όπως αυτές της Θεσσαλίας με ποσοστό εθισμού 8,2%, (Σιώμος και συν. 2008), της Χίου με ποσοστό εθισμού 15% (Κυπαρίσση Αντωνία 2009), της Κως με ποσοστό εθισμού 11%-16,3%(Fisoun et al.2011, Siomos et al. 2012). Αντιθέτως τα αποτελέσματα της έρευνας συμβαδίζουν με αυτά της έρευνας της ΜΕΥ το 2010 σύμφωνα με την οποία το ποσοστό των εφήβων με συμπεριφορές εξάρτησης στην Ελληνική επαρχία είναι 3,4%.

Οι έφηβοι με διαταραχή εθισμού στο διαδίκτυο φαίνεται ότι αντιπροσωπεύουν διαφορετικά ποσοστά και κυμαίνονται από 1% και 16,3% στην Ευρώπη, 1% -12% στη Μέση Ανατολή και 2% - 18%στην Ασία. Αξίζει να αναφερθεί ότι σε σύγκριση με έρευνες που αφορούν σε Ευρωπαϊκές χώρες τα ποσοστά φαίνεται να είναι υψηλότερα. Σε αντίστοιχες έρευνες στην Φιλανδία φαίνεται ότι το 1,7 % των αγοριών και το 1,4% των κοριτσιών πληρούν τα κριτήρια για να θεωρηθούν εθισμένα (Riittakerttu Kaltiala-Heino et. al. 2004) και στη Γερμανία από τους έφηβους χρήστες Η/Υ φαίνεται ότι το 1.5 - 3.5% δείχνουν σημάδια κατάχρησης ή εθισμού στη χρήση του υπολογιστή, του διαδικτύου και των βιντεοπαιχνιδιών (2010 Peukert et. al). Να σημειωθεί ότι η συχνότητα φαίνεται να είναι παρόμοια με αυτή των ΗΠΑ. Στις Η.Π.Α σε έρευνα που αφορούσε φοιτητές το ποσοστό προβληματικής χρήσης

και πιθανής προβληματικής χρήσης ήταν 4% (Christakis et. al. 2011), σε άλλη έρευνα στις Η.Π.Α που αφορούσε μαθητές γυμνασίου το ποσοστό προβληματικής χρήσης ήταν 4% (Liu TC et.al. 2011).

Αντίθετα στην Κίνα η επίπτωση φαίνεται να είναι υψηλότερη. Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε τέσσερις επαρχιακές πόλεις στην Κίνα και αφορούσε μαθητές γυμνασίου φαίνεται ότι το 12,2% του δείγματος προσδιορίστηκε ως προβληματικοί χρήστες του διαδικτύου (Hui Wang et. al. 2011). Σε άλλη έρευνα στην Κίνα που αφορούσε έφηβους από 14 έως 24 ετών το ποσοστό προβληματικής χρήσης του διαδικτύου ήταν 8,1% (Cao et. al. 2011).

Ο ρόλος των γονέων είναι ίσως ο πιο σημαντικός παράγοντας στην αποφυγή του εθισμού ενός παιδιού ή εφήβου από το διαδίκτυο και σύμφωνα με την Τσίτσικα Α. καλό είναι οι γονείς να θέτουν όρια μέσα σε μια οικογένεια. Καθώς το παιδί εξελίσσεται σε έφηβο τα όρια αυτά δεν πρέπει να αλλάζουν ιδιαίτερα. Ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί από τους γονείς στην προσωπικότητα των παιδιών και των εφήβων για αυτό το λόγο είναι σημαντικό να λαμβάνεται και η γνώμη τους κατά τη διαδικασία θέσπισης ορίων. Είναι επίσης αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι σε έρευνα της Μονάδας Εφηβικής Υγείας σε δημοτικά σχολεία στην Αττική αποκαλύπτεται ότι το 13% των μαθητών χρησιμοποιεί Η/Υ σε διαδικτυακά καφέ, ένας στους τέσσερις μαθητές χρησιμοποιεί υπολογιστή και το διαδίκτυο δύο με τρεις ώρες καθημερινά. Η ίδια έρευνα επισημαίνει ότι το 38% των μαθητών σερφάρει στο διαδίκτυο χωρίς την παρουσία των γονιών και τέλος το 39% των μαθητών συνομιλεί με άλλα παιδιά στο διαδίκτυο. Στην παρούσα μελέτη διαπιστώθηκε ότι οι προβληματικοί και πιθανά προβληματικοί χρήστες του Διαδικτύου είχαν σε σημαντικά υψηλότερα ποσοστά μητέρες υπεραπασχολούμενες (\geq 8-10 ώρες ημερησίως). Το γεγονός αυτό θα πρέπει να προβληματίσει τους επιστήμονες υγείας και ιδιαίτερα τους ίδιους τους γονείς διότι τα παιδιά που έρχονται σε επαφή με το διαδίκτυο χωρίς να θέτονται κάποια προληπτικά μέτρα εξ αρχής εξελίσσονται σε εφήβους που πολύ πιθανό να έχουν προβλήματα με τη χρήση του διαδικτύου.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας παρατηρούμε ότι καθώς αυξάνεται η ηλικία οι έφηβοι έχουν τη τάση να στρέφονται περισσότερο προς το διαδίκτυο και να το προτιμούν από άλλες δραστηριότητες π.χ. συνάντηση με το ταίρι ή έξοδο με

φίλους. Γεγονός που ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιλογές τους για ψυχαγωγία σε χώρους εκτός σπιτιού σε επαρχιακές πόλεις είναι περιορισμένες και στην επιρροή από την οικονομική κρίση που τους αποτρέπει να διασκεδάζουν σε χώρους συνεστίασης νέων (Club, café κ.α.)

Είναι αξιοσημείωτο να αναφερθεί ότι το ποσοστό των έφηβων που κατοικούν σε αγροτικές περιοχές και προτιμούν να κάνουν χρήση του διαδικτύου από το να βγουν με το ταίρι είναι τριπλάσιο έναντι αυτών που κατοικούν στις αστικές περιοχές. Εύρημα και πάλι το οποίο ενδεχομένως οφείλεται στις περιορισμένες επιλογές εξόδου των παιδιών που κατοικούν σε αγροτικές περιοχές και στο υψηλό κόστος μετακίνησής τους σε αστικές ή ημιαστικές περιοχές που οι επιλογές αυξάνονται. Γενικότερα το ενδεχόμενο η αύξηση της χρήσης του διαδικτύου στην Ελληνική επαρχία συγκριτικά με την Αττική να οφείλεται στην έλλειψη επιλογών και δυνατοτήτων αναφέρεται ως πιθανή εξήγηση και από τους Σιώμο και συν. το 2008.

Το σχολικό περιβάλλον είναι εξίσου σημαντικό με το οικογενειακό περιβάλλον διότι είναι ο χώρος στον οποίο για αρκετά χρόνια το παιδί και αργότερα ο έφηβος αφιερώνει αρκετές ώρες την ημέρα. Για το λόγο αυτό θα ήταν καλό οι εκπαιδευτικοί να ενημερωθούν σχετικά με την ύπαρξη του φαινομένου και να προτρέπουν τους μαθητές να χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για άντληση πληροφοριών σχετικές με θέματα που αφορούν σχολικές εργασίες έτσι ώστε η χρήση του υπολογιστή να προάγεται ως εργαλείο μελέτης και ενημέρωσης, και όχι αποκλειστικά ως μέσο ψυχαγωγίας. Βέβαια σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας φαίνεται ότι καθώς η ηλικία αυξάνεται η ακαδημαϊκή επίδοση μειώνεται, κάτι το οποίο πιθανά καθιστά δυσχερέστερη την παρέμβαση από το σχολικό περιβάλλον και τους εκπαιδευτικούς.

Η πρόληψη είναι ίσως ο ευκολότερος τρόπος να καταπολεμηθεί το φαινόμενο διότι μέσω αυτής δίνεται η δυνατότητα και η γνώση στο γενικό πληθυσμό να αναπτύξει τεχνικές με τις οποίες οι χρήστες θα κάνουν ορθή χρήση και όχι κατάχρηση του διαδικτύου. Η πρόληψη αφορά τους εφήβους, τους γονείς, τους εκπαιδευτικούς, τους παιδίατρους, τους παιδοψυχίατρους, τους παιδοψυχολόγους, τους ιδιοκτήτες διαδικτυακών καφέ (internet café), τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τα Υπουργεία Υγείας και Παιδείας και τέλος εταιρείες που σχετίζονται με το διαδίκτυο.

Είναι προτιμότερο η πρόσβαση στο διαδίκτυο να είναι εφικτή από το σπίτι έτσι ώστε οι γονείς να αφιερώνουν χρόνο για να ασχοληθούν με θέματα που αφορούν το διαδίκτυο μαζί με τα παιδιά καθώς και να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν το χρόνο που απασχολούνται στο διαδίκτυο. Επιπλέον τα παιδιά καλό θα είναι να γνωρίζουν από μικρή ηλικία για τη διαταραχή 'εθισμού στο διαδίκτυο', το φαινόμενο της διαδικτυακής παρενόχλησης και γενικώς πρέπει να ενημερώνονται από τους γονείς για ζητήματα ασφαλείας στο Διαδίκτυο.

Η ενημέρωση των γονέων μέσω του σχολείου για το φαινόμενο και τα σημεία αναγνώρισης της προβληματικής χρήσης είναι πλέον αναγκαία καθώς και η ύπαρξη σχολικού ψυχολόγου με εκπαίδευση στην αντιμετώπιση της κατάχρησης διαδικτύου, προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα παιδιά που θα αντιμετωπίσουν ανάλογο πρόβλημα

Όσον αφορά στο κοινωνικό περιβάλλον θα ήταν καλό να ενημερωθούν οι γονείς και τα παιδιά με σχετικές καταχωρήσεις σε Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για το φαινόμενο, για τις μονάδες ενημέρωσης και αντιμετώπισης, για τις συμβουλευτικές τηλεφωνικές γραμμές κ.α, ενώ επιπλέον σημαντικό θα ήταν να τεθεί ως θέμα προς συζήτηση εάν χρειάζεται όριο ηλικίας και μέγιστου χρόνου ημερήσιας επίσκεψης στα διαδικτυακά καφέ με επίσημη κρατική παρέμβαση. Τέλος ωφέλιμο θα ήταν να μοιραστεί έντυπο υλικό με παροχή πληροφοριών για την ασφαλή χρήση διαδικτύου σε μέρη που συχνάζουν οι έφηβοι (σινεμά, ταχυφαγεία, καφετέριες), καθώς και μέσα από ιστοσελίδες που επισκέπτονται, με την βοήθεια οργανισμών ή/και ιδιωτικών σχετικών εταιρειών

Οι επαγγελματίες υγείας και ειδικότερα όσοι κυρίως έρχονται ή πρόκειται να έρθουν σε επαφή με το φαινόμενο όπως παιδίατροι, παιδοψυχίατροι, ψυχολόγοι οφείλουν να είναι ενημερωμένοι σχετικά με το φαινόμενο μέσα από τη σχετική βιβλιογραφία αλλά και τη συμμετοχή σε συνέδρια και ημερίδες

Συμπερασματικά, θα πρέπει να αντιληφθούμε ότι ο εθισμός στο διαδίκτυο, πολύ δε περισσότερο η προβληματική χρήση του διαδικτύου συνιστούν μία αναμφισβήτητη νοσολογία των εφήβων της χώρας μας, τόσο στα αστικά κέντρα όσο και στην αποκεντρωμένη περιφέρεια. Φαίνεται ότι οι εναλλακτικές που οι έφηβοι έχουν καθώς

και η παρουσία της οικογένειας στην καθημερινότητα του εφήβου τροποποιούν θετικά ή αρνητικά την συμπεριφορά του ως προς τη χρήση του διαδικτύου, ενώ ταυτόχρονα οι έλληνες γονείς δεν έχουν μάθει να αναγνωρίζουν το πρόβλημα. Η ποιοτική και άμεση σχέση ανάμεσα σε γονείς και εφήβους, η ικανότητα των γονέων να θέτουν όρια στη χρήση του διαδικτύου αποτελούν ίσως τους πιο σημαντικούς παράγοντες με τους οποίους το φαινόμενο του εθισμού στο διαδίκτυο μπορεί να αποφευχθεί. Εξίσου σημαντικό ρόλο όμως μπορεί να παίξει και το σχολικό καθώς και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον από τα οποία τόσο οι έφηβοι όσο και οι γονείς μπορούν εύκολα να αντλήσουν πληροφορίες σχετικά με το φαινόμενο γενικά και τρόπους με τους οποίους μπορούν να το αποφύγουν. Οι επιστήμονες υγείας σε συνεργασία με το κράτος επίσης μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ενημέρωση του κοινού περί του θέματος. Είναι πάντως σαφές τόσο από την παρούσα μελέτη όσο και από προηγούμενες ότι για να αντιμετωπίσουμε καλύτερα το φαινόμενο του εθισμού στο διαδίκτυο στην εφηβεία θα πρέπει να το αναγνωρίσουμε χωρίς προκαταλήψεις και να το αντιμετωπίσουμε ως παθολογία πριν τα παιδιά φτάσουν στην εφηβεία που είναι από τη φύση της μια περίοδος αλλαγών και αμφισβήτησης για το οικογενειακό και το κοινωνικό περιβάλλον γενικότερα.

Βιβλιογραφία

- 1) www.cse.stanford.edu
- 2) www.internetworldstats.com/stats.htm
- 3) Lin F, Zhou Y, Du Y, Qin L, Zhao Z, Xu J, Lei H, Abnormal white matter integrity in adolescents with internet addiction disorder: a tract-based spatial statistics study PLoS One. 2012;7(1):e30253. Epub 2012 Jan 11.
- 4) Ελληνική Εταιρεία Μελέτης της Διαταραχής Εθισμού στο Διαδίκτυο, www.hasiad.gr
- 5) Win development October 2000
- 6) Articles library, what is internet
- 7) el.wikipedia.org
- 8) Κ. Σιώμος, Ν. Αγγελόπουλος, Διαταραχή Εθισμού στο Διαδίκτυο Ψυχιατρική 19 (1),2008
- 9) http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/docs/annual_report/2009/sec_2009_1060_vol_1)
- 10) Παναγιώτης Μυλωνάς, Διαδίκτυο και εξάρτηση, 2010
- 11) Παρατηρητήριο για την κοινωνία της πληροφορίας, ταυτότητα χρηστών Internet στην Ελλάδα, Μάρτιος 2010, www.observatory.gr
- 12) Δημοσίευση της ελβετικής εφημερίδας BaslerZeitung
- 13) Southern S, Psychiatr Clin North Am. 2008 Dec;31(4):697-712. Treatment of compulsive cybersex behavior.
- 14) Louise Nadeau, LA CYBERDE'PENDANCE ETAT DES CONNAISSANCES, MANIFESTATIONS ET PISTES D' INTERVENTION, CENTRE DOLLARD-CORMIER, 2011 pages 1-3

- 15) Albayrak O, Wölflé SM, Hebebrand J. *Obes Facts*. 2012 Apr 19;5(2):165-179. Does Food Addiction Exist? A Phenomenological Discussion Based on the Psychiatric Classification of Substance-Related Disorders and Addiction..
- 16) Γιώργος Παναγής επίκουρος καθηγητής Βιοψυχολογίας, Μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Νευροεπιστημών
- 17) Weinstein A, Lejoyeux M, Internet addiction or excessive Internet use. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse*. 2010 Aug; 36(5): 277-83..
- 18) Goldberg I. Internet addiction disorder, 1996 (Available online at <http://physics.wisc.edu/~shalizi/internet/addiction/criteria.html>)
- 19) Young, Kimberly S. (1998), *Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction—and a Winning Strategy for Recovery*
- 20) Davis RA. A cognitive-behavior model of pathological internet use, 2001. Online document: <http://www.internetaddiction.ca/pathologicalinternetuse.html>. Retrieved October 25, 2002, from source.
- 21) Kai Yuan, Wei Qin, Yijun Liu and Jie Tian, Internet addiction Neuroimaging findings, *Communicative & Integrative Biology* 4:6, 637-639; November/December 2011; ©2011 Landes Bioscience {18
- 22) Kaplan & Sadock. *Comprehensive Textbook of Psychiatry*. Eighth Edition. "Telemedicine, Telepsychiatry, and Online Therapy". p. 958. Lippincott Williams & Wilkins. 2005 {19
- 23) Σιώμος Κ., *Συννοσηρότητα της διαταραχής εθισμού στο διαδίκτυο και ψυχικών διαταραχών*
- 24) Stoll, Clifford, "Isolated by the Internet." *Mind Readings*. Ed. Gary Colombo. Boston/New York: Bedford St. Martin's, 2002. 648-655 {20.
- 25) Egger και Rauterberg (1996), *Internet Behaviour and Addiction*, Work & Organisational Psychology Unit (IfAP), Swiss Federal Institute of Technology (ETH) Zurich, 1996

- 26) Dannon PN & Iancu I. 2007 [Internet addiction] Harefuah. 146(7):549-53
- 27) 'Ενημέρωση' Έκδοση Κέντρου Συμπαράστασεως Προνοίας Απ.Παύλου 'Η Ελπίδα'
- 28) Άννα Γκότση, Χριστίνα Δούραλη, Ραφαέλα Εμμανουηλίδου, Βασιλική Λαμπρακάκη, Βασιλική Μπεκιάρη, Στέλλα Παπά, Στέλιος Σπύρογλου Αντωνία Τσακίρη, Τσίτσος Δημήτρης, Εθισμός στο διαδίκτυο- Μια νέα μορφή εξάρτησης
- 29) Θεοδώρου Σ. (2009), Επιπτώσεις της κατάχρησης του Διαδικτύου στην προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική ζωή του σύγχρονου ανθρώπου. Μια θεωρητική και εμπειρική διερεύνηση. Διπλωματική εργασία στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη
- 30) Young, K. S, Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. CyberPsychology and Behavior, 1(3), 237-244.(1998a)
- 31) Quittner, John. "Divorce Internet Style," Time, April 14, 1997, p. 72
- 32) Reuters Limited, 2006
- 33) Φ. Κανακούδη –Τσοκαλίδου, Γ. Κατζός, Βασική παιδιατρική, 2002, επιστημονικές εκδόσεις University Studio Press σελ. 52-55
- 34) www.e-child.gr,Ελληνική Παιδιατρική Εταιρία
- 35) Ανδρέας Κωνσταντόπουλος Κλινική Παιδιατρική και υγεία παιδιού, 2002 , Επιστημονικές Εκδόσεις ΠΑΡΙΣΙΑΝΟΥ ΑΕ σελ. 134-135
- 36) Chih-Hung Ko, MD; Ju-Yu Yen, MD; Cheng-Sheng Chen, MD; Yi-Chun Yeh, MD; Cheng-Fang Yen, MD, PhD, Predictive Values of Psychiatric Symptoms for Internet Addiction in AdolescentsA 2-Year Prospective Study, , Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine October 05, 2009, Vol 163, No. 10
- 37) David Knopf, M. Jane Park, & Tina Paul Mulye , 2008, The Mental Health of Adolescents: A National Profile
- 38) Addiction in adolescents, In Addiction Medicine Morrison MA: [Special Issue]. West J Med 1990 May

- 39) Madell, D. and Muncer, S (2004) Back from the beach but hanging on the telephone ? English adolescence attitudes and experiences of mobile phones and the internet. *Cyberpsychol. Behav.* 7(3), 359-367
- 40) Young, K.S , Internet addiction: a new clinical phenomenon and its consequences. *Am. Behav. Sci.* 48, 402 -415 (2004)
- 41) Καραμπέτσος Χάρης, Εξαρτήσεις και ψυχοκοινωνικοί εθισμοί στην εποχή μας, Νέες μορφές ψυχοπαθολογίας, θεραπευτικές προσεγγίσεις, οργάνωση υπηρεσιών, σελ 77- 81
- 42) Γιώργος Λάγγας Μάιος 2009
- 43) www.apa.org/topics/addiction/index.aspx
- 44) <http://www.therapy.gr/press2.php?recordID=27>
- 45) Siomos KE, Dafouli ED, Braimiotis DA, Mouzas OD, Angelopoulos NV, Internet addiction among Greek adolescent students *Cyberpsychol Behav.* 2008 Dec;11(6):653-7..
- 46) Tsitsika A, Critselis Δ, Kormas G; Konstantoulaki E; Constantopoulos A; Kafetzis D. Adolescent pornographic internet site use: A multivariate regression analysis of the predictive factors of use and psychosocial implications. *Cyber Psychology*, 2009: in press
- 47) <http://www.klinikilyrakou.gr>
- 48) Riittakerttu Kaltiala-Heino^{ab}, Tomi Lintonen^a and Arja Rimpelä^a] [Internet addiction? Potentially problematic use of the Internet in a population of 12–18 year-old adolescents 2004, Vol. 12, No. 1 , Pages 89-96 (doi:10.1080/1606635031000098796)

- 49) Lee MS, Ko YH, Song HS, Kwon KH, Lee HS, Nam M, Jung IK, Characteristics of Internet use in relation to game genre in Korean adolescents, *Cyberpsychol Behav.* 2007 Apr;10(2):278-85.
- 50) Yang LS, Zhang ZH, Hao JH, Sun YH, *Zhonghua Liu Xing Bing Xue Za Zhi.* Association between adolescent internet addiction and suicidal behaviors, 2010 Oct;31(10):1115-9
- 51) Peukert P, Sieslack S, Barth G, Batra A. Internet- and computer game addiction: phenomenology, comorbidity, etiology, diagnostics and therapeutic implications for the addictives and their relatives *Psychiatr Prax.* 2010 Jul;37(5):219-24. Epub 2010 Jul 1.
- 52) ,Hui Wang., Xiaolan Zhou., Ciyong Lu*, Jie Wu, Xueqing Deng, Lingyao Hong Problematic Internet Use in High School Students in Guangdong Province, China *PLoS ONE* | www.plosone.org May 2011
- 53) Hui Cao, Ying Sun, Yuhui Wan, Jiahu Hao and Fangbiao Tao Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction, *BMC Public Health* 2011, 11:802
<http://www.biomedcentral.com/1471-2458/11/802>
- 54) Dimitri A Christakis, Megan M Moreno, Lauren Jelenchick, Mon T Myaing and Chuan Zhou , Problematic internet usage in US college students: a pilot study, *BMC Medicine* 2011, 9:77 <http://www.biomedcentral.com/1741-7015/9/77>
- 55) Liu TC, Desai RA, Krishnan-Sarin S, Cavallo DA, Potenza MN, *J Clin Psychiatry*, Problematic Internet use and health in adolescents: data from a high school survey in Connecticut, 2011 Jun;72(6):836-45. doi: 10.4088/JCP.10m06057. Epub 2011 Apr 19 .
- 56) livescience.com
- 57) Σιώμος ΚΕ, Μουζάς Ο, Σκεντέρης Ν, Θεοδώρου Κ, Αγγελόπουλος ΝΒ. (2008). Το κάπνισμα σε έφηβους μαθητές και η συσχέτισή του με τον εθισμό στο διαδίκτυο. *Ψυχιατρική* Μάιος 2008;18(1):S287

- 58) Tsitsika A, Critselis E, Kormas G, Filippopoulou A, Tounissidou D, Freskou A, Spiliopoulou T, Louizou A, Konstantoulaki E, Kafetzis D, Internet use and misuse: a multivariate regression analysis of the predictive factors of internet use among Greek adolescents Eur J Pediatr. 2009 Jun;168(6):655-65. Epub 2008 Sep 2.
- 59) Κυπαρίσση Αντωνία, Έρευνα για τον εθισμό των εφήβων στο διαδίκτυο στη περιοχή της Χίου, 1^ο Πανελλήνιο διεπιστημονικό συνέδριο 'internet safyte'
- 60) Σημερινή Κύπρου 3/7/2011
- 61) TA NEAonline
- 62) Guest Post <http://techblog.gr/internet/internet-mey-greece-2010-4993/>
- 63) <http://oem.gr/main/index.php/epikairoτητα/2137-thessaloniki-erevna-gia-ton-ethismo-sto-diadiktyo-apo-paidia-kai-efivous>
- 64) Tsitsika A, Critselis E, Janikian M, Kormas G, Kafetzis DA, Association Between Internet Gambling and Problematic Internet Use Among Adolescents J Gambl Stud. 2010 Oct 16.
- 65) Frangos CC, Sotiropoulos I, Problematic Internet Use among Greek university students: an ordinal logistic regression with risk factors of negative psychological beliefs, pornographic sites, and online games.Cyberpsychol Behav Soc Netw. 2011 Jan-Feb;14(1-2):51-8. Epub 2010 May 26.
- 66) Tsitsika A, Critselis E, Louizou A, Janikian M, Freskou A, Marangou E, Kormas G, Kafetzis D, Determinants of Internet Addiction among Adolescents: A Case-Control Study.ScientificWorldJournal. 2011 Apr 19;11:866-74.
- 67) Kormas G, Critselis E, Janikian M, Kafetzis D, Tsitsika A ,BMC Public Health. 2011 Jul 27;11:595. Risk factors and psychosocial characteristics of potential problematic and problematicinternet use among adolescents: A cross-sectional study.
- 68) Fisoun V, Floros G, Siomos K, Geroukalis D, Navridis K., Internet addiction as an important predictor in early detection of adolescent drug use experience-implications for research and practice J Addict Med. 2012 Mar;6(1):77-84.

69) Siomos K, Floros G, Fisoun V, Evaggelia D, Farkonas N, Sergeantani E, Lamprou M, Geroukalis D, Evolution of Internet addiction in Greek adolescent students over a two-year period: the impact of parental bonding Eur Child Adolesc Psychiatry. 2012 Apr;21(4):211-9. Epub 2012 Feb 4.

70) Floros G, Siomos K, Patterns of choices on video game genres and Internet addiction. Cyberpsychol Behav Soc Netw. 2012 Aug;15(8):417-24. doi: 10.1089/cyber.2012.0064. Epub 2012 Jul 23..

71) Floros G, Siomos K, Dafouli E, Fisoun V, Geroukalis D, Influence of parental attitudes towards internet use on the employment of online safety measures at home. Stud Health Technol Inform. 2012;181:64-70.

72) Κ Σιώμος¹, Γ Φλώρος², Βιργινία Φισούν³ Πλοήγηση στο διαδίκτυο από το σπίτι ή τα Ιντερνετ καφέ: Διαφορές ως προς τις διαδικτυακές δραστηριότητες, τον χρόνο πλοήγησης και τον εθισμό στο διαδίκτυο και τους Η / Υ. 6ο Πανελλήνιο Παιδοψυχιατρικό Συνέδριο.

73) www.saferinternet.gr

74) Constantinos C. Frangos, Christos C. Frangos, and Ioannis Sotiropoulos, A Meta-analysis of the Reliability of Young's Internet Addiction Test, World Congress on Engineering 2012 Vol I WCE 2012, July 4 - 6, 2012, London, U.K.)

Παράρτημα

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ

1. Φύλο:

(1) Αγόρι

(2) Κορίτσι

2. Ηλικία: ετών

3. Τόπος μόνιμης κατοικίας:

- (1) Αγροτική περιοχή
- (2) Ημιαστική περιοχή
- (3) Αστική περιοχή

4. Ποιο επίπεδο εκπαίδευσης έχετε ολοκληρώσει;

- (1) Δημοτικό
- (2) Γυμνάσιο
- (3) Λύκειο

5. Ο πατέρας σου είναι

- (1) Άνεργος
- (2) Ιδιωτικός Υπάλληλος
- (3) Δημόσιος Υπάλληλος
- (4) Ελεύθερος Επαγγελματίας

6. Η μητέρα σου είναι

- (1) Άνεργη

- (2) Ιδιωτική Υπάλληλος
- (3) Δημόσιος Υπάλληλος
- (4) Ελεύθερη Επαγγελματίας

7. Ποιο είναι το οικογενειακό σας εισόδημα ανά μήνα;

- (1) Δεν έχω καθόλου εισόδημα
- (2) Κάτω από 500 €
- (3) 500 - 1000 €
- (4) 1000 - 1500 €
- (5) 1500 - 2000 €
- (6) Πάνω από 2000 €

8. Ποιες άλλες εξωσχολικές δραστηριότητες έχεις

Μουσική

Ξένες γλώσσες

Χορός

αθλητισμός (άθλημα..... πχ. Ποδόσφαιρο, Μπάσκετ..κ.α.)

9. Πόσες ώρες την ημέρα απασχολείται ο πατέρας σου κατά τη διάρκεια της εργασίας του:

- 1) 0
- 2) 4
- 3) 8
- 4) 10
- 5) πάνω από 10

10. Πόσες ώρες την ημέρα απασχολείται η μητέρα σου κατά τη διάρκεια της εργασίας της:

- 1) 0
- 2) 4
- 3) 8
- 4) 10
- 5) πάνω από 10

11. Ποίο είναι το μορφωτικό επίπεδο του πατέρα σου

- 1) Αναλφάβητος
- 2) Απόφοιτος δημοτικού
- 3) Απόφοιτος Γυμνασίου
- 4) Απόφοιτος Λυκείου
- 5) Απόφοιτος κάποιας ανώτατης σχολής

12. . Ποίο είναι το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας σου

- 1) Αναλφάβητη
- 2) Απόφοιτος δημοτικού
- 3) Απόφοιτος Γυμνασίου
- 4) Απόφοιτος Λυκείου
- 5) Απόφοιτος κάποιας ανώτατης σχολής

Ερωτηματολόγιο ΙΑΤ

1. Πόσο συχνά παραμένεις συνδεδεμένος/η στο διαδίκτυο για περισσότερο χρόνο απ' ότι αρχικά σκόπευες;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

2. Πόσο συχνά παραμελείς τις δουλειές του σπιτιού για να περάσεις περισσότερο χρόνο στο διαδίκτυο;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

3. Πόσο συχνά προτιμάς τον ενθουσιασμό που σου προσφέρει το διαδίκτυο από το να περάσεις χρόνο με το ταίρι σου;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

4. Πόσο συχνά δημιουργείς νέες σχέσεις με διαδικτυακούς χρήστες;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

5. Πόσο συχνά παραπονιούνται άτομα του στενού σου κύκλου(π.χ. γονείς, αδέρφια, φίλοι.) για το χρόνο που δαπανάς συνδεδεμένος/η (online);

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

6. Πόσο συχνά έχουν επηρεαστεί αρνητικά οι βαθμοί σου εξαιτίας του χρόνου που δαπανάς συνδεδεμένος/η (online);

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

7. Πόσο συχνά ελέγχεις το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) σου προτού να κάνεις αυτό που ήθελες(π.χ. να ξεκινήσεις διάβασμα, να κοιμηθείς, να κάτσεις για φαγητό κ.α) ;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

8. Πόσο συχνά η απόδοση σου στο σχολείο έχει επηρεαστεί αρνητικά εξαιτίας του διαδικτύου;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

9. Πόσο συχνά γίνεσαι αμυντικός/η ή μυστικοπαθής όταν σε ρωτούν τι κάνεις όσο είσαι συνδεδεμένος/η (online) ;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

10. Πόσο συχνά σταματάς τις ενοχλητικές σκέψεις σχετικά με τη ζωή και χαλαρώνεις με το να κάνεις σκέψεις σχετικές με το διαδίκτυο;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

11. Πόσο συχνά πιάνεις τον εαυτό σου να ανυπομονείς πότε θα συνδεθείς ξανά;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

12. Πόσο συχνά φοβάσαι πως η ζωή χωρίς το διαδίκτυο θα ήταν βαρετή, άδεια και θλιβερή;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

13. Πόσο συχνά νιώθεις ενοχλημένος/η όταν κάποιος θέλει να σου αποσπάσει την προσοχή ενώ είσαι συνδεδεμένος/η (online);

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

14. Πόσο συχνά χάνεις τον ύπνο σου εξαιτίας νυχτερινών προσβάσεων στο

διαδίκτυο;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

15. Πόσο συχνά αισθάνεσαι απορροφημένος με το διαδίκτυο ενώ είσαι εκτός σύνδεσης, ή φαντασιώνεσαι να είσαι συνδεδεμένος;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

16. Πόσο συχνά πιάνεις τον εαυτό σου να λες "μόνο λίγα λεπτά ακόμη" όταν είσαι συνδεδεμένος στο διαδίκτυο;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

17. Πόσο συχνά προσπαθείς να μειώσεις το χρόνο που δαπανάς στο διαδίκτυο και αποτυγχάνεις;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

18. Πόσο συχνά προσπαθείς να κρύψεις τη διάρκεια της σύνδεσης σου στο διαδίκτυο;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

19. Πόσο συχνά επιλέγεις να περνάς περισσότερο χρόνο συνδεδεμένος/η (online) από το να βγαίνεις

έξω με παρέα;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

20. Πόσο συχνά αισθάνεσαι απογοητευμένος, νευρικός ή κακόκεφος όταν είσαι εκτός σύνδεσης και όταν συνδέεσαι ξανά στο διαδίκτυο αυτό το συναίσθημα υποχωρεί;

1 = Σπάνια

2 = Περιστασιακά

3 = Συχνά

4 = Πολύ Συχνά

5 = Πάντα

Άδεια έρευνας

 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	Να διατηρηθεί μέχρι
ΕΝΙΑΙΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ Π/ΘΜΙΑΣ & Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ Δ/ΝΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΤΜΗΜΑ Α'	Βαθμός Ασφαλείας
Ταχ. Δ/ση: Ανδρέα Παπανδρέου 37 Τ.Κ. – Πόλη: 15180 Μαρούσι Ιστοσελίδα: www.minedu.gov.gr Πληροφορίες: Αν. Πασχαλίδου Τηλέφωνο: 210-3443422	Μαρούσι 28-11-2011 Αριθ. Πρωτ 136450/Γ2 Βαθ. Προτερ.
ΠΡΟΣ :	<ul style="list-style-type: none">• κ. Χρύσανθο-Σπυρίδωνα Μάνδηλα Σολάρι 49100 Κέρκυρα• Διευθύνσεις Δ/θμίας Εκπ/σης Αργολίδας, Αρκαδίας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας

ΘΕΜΑ: Έγκριση διεξαγωγής έρευνας

Απαντώντας σε σχετική αίτηση και μετά τη γνωμοδότηση του Τμήματος Ερευνών, Τεκμηρίωσης και Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου (**πράξη 12/2011**) σας γνωρίζουμε ότι **επιτρέπουμε** τη διεξαγωγή έρευνας από τον κ. **Χρύσανθο-Σπυρίδωνα Μάνδηλα** κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους 2011-2012 με τις εξής προϋποθέσεις: α) Πριν από την έναρξη της έρευνας να γίνει ενημέρωση του Διευθυντή και του συλλόγου Διδασκόντων των σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, οι οποίες θα συμμετάσχουν στην έρευνα, σχετικά με τη διαδικασία διεξαγωγής της. β) Η έρευνα να γίνει με τη σύμφωνη γνώμη τους. γ) Οι μαθητές να συμπληρώσουν τα ερωτηματολόγια, **ανώνυμα** και εφόσον το επιθυμούν.

Επισημαίνεται ότι η συμμετοχή στην έρευνα δεν είναι υποχρεωτική.

Η έρευνα έχει θέμα: «Εθισμός στο διαδίκτυο εφήβων στην περιφέρεια Πελοποννήσου, κοινωνικοοικονομική συσχέτιση»

και απευθύνεται στους μαθητές του 1^{ου} Γυμνασίου Κορίνθου, 1^{ου} Γυμνασίου Κιάτου, 1^{ου} ΓΕ.Λ. Καλαμάτας, ΓΕ.Λ. Ανδρούσας, 3^{ου} Γυμνασίου Τριπόλεως, Γυμνασίου Καστρίου, 1^{ου} Γυμνασίου Άργους, Γυμνασίου Λυγουριού, 1^{ου} ΓΕ.Λ. Σπάρτης και ΓΕ.Λ. Ξηροκαμπίου.

Για την πραγματοποίηση της έρευνας θα πρέπει:

1. Οι επισκέψεις στα σχολεία να γίνουν μετά από συνεννόηση με το Διευθυντή τους και σε συνεργασία με το σύλλογο καθηγητών, ώστε να μην παρεμποδίζεται η ομαλή διεξαγωγή των μαθημάτων.

2. Οι Διευθυντές των Διευθύνσεων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αργολίδας, Αρκαδίας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας να ενημερώσουν σχετικά τους Διευθυντές των σχολείων ευθύνης τους, ώστε να διευκολύνουν τον ενδιαφερόμενο στην πραγματοποίηση της έρευνας αυτής σύμφωνα με τα παραπάνω.

Ο ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΜΕΡΚΟΥΡΗΣ

Εσωτ. Διανομή

Δ/ση Σπουδών Δ.Ε. Τμήμα Α'

Πιστό Αντίγραφο
Από τη Διεύθυνση Διοικητικού
Τμήμα Διεκτίσης & Πρωτοκόλλου

[Handwritten Signature]
ΚΑΤΖΑΜΠΑΣΑΚΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

Πίνακες

Σύγκριση ηλικιακής ομάδας και τύπου κατοικίας με επιθυμία για επανασύνδεση στο διαδίκτυο.

		ΣΤΑΣΗ						
Ηλικία	Κατοικία	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	Σύνολο	
ΗΛΙΚΙΑ/ΚΑΤΟΙΚΙΑ	10-14	Αγροτική Περιοχή	31	3	4	1	3	42
		Ημιαστική Περιοχή	36	12	10	6	4	68
		Αστική Περιοχή	23	16	15	4	1	59
		Σύνολο - 10-14	90	31	29	11	8	169
	15-17	Αγροτική Περιοχή	37	14	4	2	8	65
		Ημιαστική Περιοχή	27	19	14	3	6	69
		Αστική Περιοχή	43	30	19	2	2	96
		Σύνολο - 15-17	107	63	37	7	16	230
	>17	Αγροτική Περιοχή	4	1	3	1	1	10
		Ημιαστική Περιοχή	7	4	2	1	0	14
	Αστική Περιοχή	2	1	0	0	0	3	
	Σύνολο - >17	13	6	5	2	1	27	
	Σύνολο	210	100	71	20	25	426	

Σύγκριση ηλικιακής ομάδας και τύπου κατοικίας με φόβο βαρετής ζωής χωρίς το διαδίκτυο

		ΣΤΑΣΗ						
Ηλικία	Κατοικία	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	Σύνολο	
ΗΛΙΚΙΑ/ΚΑΤΟΙΚΙΑ	10-14	Αγροτική Περιοχή	30	3	6	2	1	42
		Ημιαστική Περιοχή	38	12	10	3	5	68
		Αστική Περιοχή	32	12	9	5	1	59
		Σύνολο - 10-14	100	27	25	10	7	169
	15-17	Αγροτική Περιοχή	41	10	6	2	6	65
		Ημιαστική Περιοχή	36	15	3	6	9	69
		Αστική Περιοχή	48	25	13	8	2	96
		Σύνολο - 15-17	125	50	22	16	17	230
	>17	Αγροτική Περιοχή	4	1	3	1	1	10
		Ημιαστική Περιοχή	6	5	2	1	0	14
	Αστική Περιοχή	2	0	1	0	0	3	
	Σύνολο - >17	12	6	6	2	1	27	
	Σύνολο	237	83	53	28	25	426	

Σύγκριση φύλου και τόπου κατοικίας με απώλεια ύπνου λόγω χρήσης του διαδικτύου.

		ΣΤΑΣΗ					Γενικό άθροισμα	
Φύλο	Κατοικία	Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα		
ΦΥΛΟ/ΚΑΤΟΙΚΙΑ	Αγόρι	Αγροτική Περιοχή	41	6	5	3	2	57
		Ημιαστική Περιοχή	47	8	4	5	1	65
		Αστική Περιοχή	73	13	5	2	0	93
		Σύνολο Αγόρια	161	27	14	10	3	215
	Κορίτσι	Αγροτική Περιοχή	40	8	6	4	2	60
		Ημιαστική Περιοχή	50	17	12	5	2	86
		Αστική Περιοχή	44	14	6	1	0	65
		Σύνολο Κορίτσια	134	39	24	10	4	211
		Γενικό άθροισμα	295	66	38	20	7	426

Οικογενειακό εισόδημα και μόρφωση του πατέρα σε σύγκριση με αρνητικούς βαθμούς στο σχολείο λόγω χρήσης του διαδικτύου.

Οικ. Εισ.	Μορφ Πατέρα	ΣΤΑΣΗ					Γενικό άθροισμα
		Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	
0 €	Αναλόγος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	1	0	0	1	0	2
	Απόφοιτος Γυμνασίου	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Λυκείου	1	0	0	0	0	1
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	0	0	0	0	0	0
Μερικό Σύνολο		2	0	0	1	0	3
<500€	Αναλόγος	0	0	0	0	1	1
	Απόφοιτος Δημοτικού	3	0	0	0	0	3
	Απόφοιτος Γυμνασίου	1	0	1	0	0	2
	Απόφοιτος Λυκείου	3	0	0	1	0	4
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	0	0	0	0	0	0
Μερικό Σύνολο		7	0	1	1	1	10
500€-1000€	Αναλόγος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	3	3	2	0	0	8
	Απόφοιτος Γυμνασίου	3	2	1	1	0	7
	Απόφοιτος Λυκείου	2	0	1	0	1	4
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	2	0	1	0	0	3
Μερικό Σύνολο		10	5	5	1	1	22
1000€-1500€	Αναλόγος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Γυμνασίου	2	1	0	0	0	3
	Απόφοιτος Λυκείου	11	0	0	0	0	11
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	4	1	0	0	0	5
Μερικό Σύνολο		17	2	0	0	0	19
1500€-2000€	Αναλόγος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	1	1	0	1	0	3
	Απόφοιτος Γυμνασίου	1	1	0	0	0	2
	Απόφοιτος Λυκείου	9	0	1	0	0	10
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	7	0	0	0	2	9
Μερικό Σύνολο		18	2	1	1	2	24
>2000€	Αναλόγος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	1	0	0	0	0	1
	Απόφοιτος Γυμνασίου	2	0	0	0	0	2
	Απόφοιτος Λυκείου	2	0	0	0	1	3
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	5	1	0	0	0	6
Μερικό Σύνολο		10	1	0	0	1	12
Γενικό άθροισμα		64	10	7	4	5	90

Σύγκριση οικογενειακού εισοδήματος και μόρφωσης της μητέρας με αρνητικούς βαθμούς στο σχολείο λόγω χρήσης του διαδικτύου

Οικ. Εισ.	Μορφ Μη	ΣΤΑΣΗ					Γενικό άθροισμα
		Σπάνια	Περισσότερα	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	
0 €	Αναλφάβητος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	0	0	0	1	0	1
	Απόφοιτος Γυμνασίου	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Λυκείου	2	0	0	0	0	2
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	0	0	0	0	0	0
Μερικό Σύνολο		2	0	0	1	0	3
<500€	Αναλφάβητος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Γυμνασίου	2	0	1	1	0	4
	Απόφοιτος Λυκείου	4	0	0	0	1	5
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	1	0	0	0	0	1
Μερικό Σύνολο		7	0	1	1	1	10
500€-1000€	Αναλφάβητος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	0	1	0	0	0	1
	Απόφοιτος Γυμνασίου	1	2	0	0	0	3
	Απόφοιτος Λυκείου	7	2	4	1	1	15
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	2	0	1	0	0	3
Μερικό Σύνολο		10	5	5	1	1	22
1000€-1500€	Αναλφάβητος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	1	0	0	0	0	1
	Απόφοιτος Γυμνασίου	2	1	0	0	0	3
	Απόφοιτος Λυκείου	11	1	0	0	0	12
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	3	0	0	0	0	3
Μερικό Σύνολο		17	2	0	0	0	19
1500€-2000€	Αναλφάβητος	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Δημοτικού	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Γυμνασίου	2	0	0	1	1	4
	Απόφοιτος Λυκείου	5	1	0	0	1	7
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	11	1	1	0	0	13
Μερικό Σύνολο		18	2	1	1	2	24
>2000€	Αναλφάβητος	1	0	0	0	0	1
	Απόφοιτος Δημοτικού	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Γυμνασίου	0	0	0	0	0	0
	Απόφοιτος Λυκείου	3	0	0	0	1	4
	Απόφοιτος Ανώτατης Σχολής	6	1	0	0	0	7
Μερικό Σύνολο		10	1	0	0	1	12
Γενικό άθροισμα		64	10	7	4	5	90

Σύγκριση επαγγέλματος πατέρα και ωρών απασχόλησης με παράπονα στενού κύκλου για το χρόνο χρήσης του διαδικτύου.

	Επαγγ. Πατ	ΣΤΑΣΗ					Γενικό άθροισμα	
		Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα		
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΑΤΕΡΑ - ΩΡΕΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	Επαγγ. Π	0	7	0	0	2	1	10
	Άνεργος	4	1	0	0	0	0	1
		8	2	0	0	0	0	2
		10	0	0	1	0	0	1
		>10	0	0	0	0	0	0
	Μερικό Σύνολο		10	0	1	2	1	14
	Ιδιωτικός Υπάλληλος	0	0	0	0	0	0	0
		4	1	0	0	0	0	1
		8	4	2	0	2	0	8
		10	3	1	0	0	0	4
		>10	5	0	0	0	0	5
	Μερικό Σύνολο		13	3	0	2	0	18
	Δημόσιος Υπάλληλος	0	0	0	0	0	0	0
		4	0	1	1	0	0	2
		8	5	5	0	1	1	12
		10	0	0	0	0	1	1
		>10	1	0	0	0	0	1
	Μερικό Σύνολο		6	6	1	1	2	16
	Ελεύθερος Επαγγελματίας	0	0	0	0	0	0	0
	4	4	3	1	0	0	8	
	8	8	5	2	0	1	16	
	10	4	3	3	1	0	11	
	>10	6	0	0	1	0	7	
Μερικό Σύνολο		22	11	6	2	1	42	
Γενικό άθροισμα		51	20	8	7	4	90	

Σύγκριση επαγγέλματος μητέρας και ωρών απασχόλησης με παράπονα στενού κύκλου για το χρόνο χρήσης του διαδικτύου.

Επαγγ.Μ	Ώρες Μητ	ΣΤΑΣΗ					Γενικό άθροισμα
		Σπάνια	Περιστασιακά	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	
Ανεργος	0	17	5	3	0	3	28
	4	1	0	0	0	0	1
	8	0	0	0	0	0	0
	10	0	0	0	0	0	0
	>10	0	0	0	0	0	0
Μερικό Σύνολο		18	5	3	0	3	29
Ιδιωτικός Υπάλληλος	0	0	0	0	0	0	0
	4	3	0	0	1	0	4
	8	7	2	2	2	0	13
	10	0	1	0	0	0	1
	>10	1	0	0	0	0	1
Μερικό Σύνολο		11	3	2	3	0	19
Δημόσιος Υπάλληλος	0	1	0	0	0	0	1
	4	1	0	2	1	0	4
	8	4	7	0	0	0	11
	10	0	0	0	0	0	0
	>10	0	0	0	0	0	0
Μερικό Σύνολο		6	7	2	1	0	16
Ελεύθερος Επαγγελματίας	0	0	1	0	0	0	1
	4	6	1	1	0	0	8
	8	4	2	0	2	1	9
	10	3	0	0	0	0	3
	>10	3	1		1	0	5
Μερικό Σύνολο		16	5	1	3	1	26
Γενικό άθροισμα		51	20	8	7	4	90

Σύγκριση φύλου, ηλικίας και οικογενειακού εισοδήματος με παραμέληση
δουλειών του σπιτιού λόγω χρήσης του διαδικτύου.

Φύλο	Ηλικία	Οικ. Εισ.	ΣΤΑΣΗ					Γενικό άθροισμα
			Σπάνια	Περισσότερα	Συχνά	Πολύ Συχνά	Πάντα	
Αγόρι	10-14	0 €	0	0	0	0	0	0
		<500€	3	1	1	0	0	5
		500€-1000€	11	2	4	0	3	20
		1000€-1500€	13	3	4	0	2	22
		1500€-2000€	11	10	3	2	2	28
		>2000€	8	5	5	2	0	20
		Σύνολο - 10-14		46	21	17	4	7
	15-17	0 €	0	0	0	0	0	0
		<500€	1	0	0	0	1	2
		500€-1000€	7	7	2	1	0	17
		1000€-1500€	12	5	3	1	4	25
		1500€-2000€	12	6	3	5	1	27
		>2000€	13	5	12	0	1	31
	Σύνολο - 15-17		45	23	20	7	7	102
	>17	0 €	0	0	0	0	0	0
		<500€	1	0	0	0	0	1
		500€-1000€	2	1	1	0	0	4
1000€-1500€		0	2	0	0	1	3	
1500€-2000€		1	1	0	0	0	2	
>2000€		4	1	2	1	0	8	
Σύνολο - >17		8	5	3	1	1	18	
Μερικό Σύνολο			99	49	40	12	15	215
Κορίτσι	10-14	0 €	0	0	0	0	0	0
		<500€	3	0	0	0	0	3
		500€-1000€	8	3	3	1	2	17
		1000€-1500€	13	4	4	2	0	23
		1500€-2000€	13	3	2	0	2	20
		>2000€	7	1	2	1	0	11
		Σύνολο - 10-14		44	11	11	4	4
	15-17	0 €	3	0	0	0	0	3
		<500€	0	1	2	0	1	4
		500€-1000€	10	8	2	0	1	21
		1000€-1500€	16	8	4	2	3	33
		1500€-2000€	14	15	7	2	4	42
		>2000€	15	2	6	0	2	25
	Σύνολο - 15-17		58	34	21	4	11	128
	>17	0 €	0	0	0	0	0	0
		<500€	0	0	0	0	0	0
		500€-1000€	1	0	0	1	0	2
		1000€-1500€	1	0	1	0	0	2
		1500€-2000€	0	1	1	0	0	2
		>2000€	0	1	2	0	0	3
		Σύνολο - >17		2	2	4	1	0
Μερικό Σύνολο				104	47	36	9	15
Γενικό άθροισμα			203	96	76	21	30	426